

POLITIETS TILSYN MED DØMTE SEKSUALFORBRYDERE EFTER STRAFFELOVENS § 236

Praksis i et organisationskulturelt perspektiv

AALBORG
UNIVERSITY

STUDENT REPORT

Gruppe 03

Camilla Skov Rudbech: 20154844

Emilie Bomberg Mathiesen: 20193049

Vejleder: Annette Olesen

Anslag: 191.279

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at samtlige af gruppens medlemmer egenhændigt og selvstændigt har udformet dette speciale. Alle citater i teksten er markeret som sådanne og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelses-sammenhæng.

Vi er bekendte med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og vi har læst Aalborg Universitets regler på:

<https://www.aau.dk/uddannelser/studievejledning/regler/plagiat>

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og kan ende med bortvisning. Endelig står vi inde for, at antal tegn anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

Following a change in criminal law, the Danish police have been given a new role in supervising convicted sex offenders, which leads the police officers into a closer and lasting professional contact with convicted sex offenders. This reflects a larger trend, firstly, for the police to embrace new types of police work, and secondly, that legislation, particularly regarding sex offenders, is driven by fear, leading to increasingly stricter laws in this area. This thesis examines how the police manage their new task and how police organisational culture is reflected in this practice. Using a socio-legal approach, this study is based on 13 interviews with supervising officers and coordinators from seven Danish police districts, supplemented by quantitative data and legislative sources. The thesis concludes that police supervision tasks are characterised by both organisational challenges and a culture striving to balance control and prevention. There are significant variations in practice across police districts, indicating a need for more standardized procedures and further research into the effectiveness of supervision.

Forord

Der skal først og fremmest lyde en stor tak til de betjente og koordinører, der har bidraget til vores speciale med deres erfaringer og indsigter, som har givet os et unikt indblik i politiets arbejde. Tak til Nordjyllands Politi for at bistå med data, der har givet os en værdifuld viden. Den velvilje vi har modtaget rundt om i dansk politi, har været afgørende for, at vi har kunnet skrive det speciale, vi ønskede.

Der skal også lyde en særligt stor tak til vores vejleder Annette Olesen og samarbejdspartner Kasper Jørgensen, der begge har været uundværlige sparringspartnere, og som har stået klar med råd og vejledning i både tide og utide. Tak for jeres engagement i vores speciale. Det har været værdsat.

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING	7
2. PROBLEMFELT	8
2.1. Samarbejde og praktik ved Nordjyllands Politi	8
2.2. Samarbejde med ph.d.-stipendiat Kasper Jørgensen og specialets afgrænsning	9
2.3. Problemformulering	10
3. GENSTANDSFELT	11
3.1. Straffelovens § 236 og lovændringen i 2019-20	11
3.1.1. Kritik af lovforslaget	13
3.2. Omfanget af tilsynsordningen	13
4. LITTERATURREVIEW	14
4.1. Dansk litteratur	15
4.2. International litteratur	16
4.2.1. Synet på registrerede seksualforbrydere	16
4.2.2. International lovgivning og dens formål	17
4.2.3. Håndteringen af registrerede seksualforbrydere	18
4.2.3.1. De nye bløde opgaver	19
4.2.3.2. Værktøjer og teknikker i tilsynsarbejdet	20
4.2.3.3. Oplæring og forberedelse	21
4.3. Politikulturbegrebet	22
5. TEORETISKE PERSPEKTIVER OM PRAKSIS OG KULTUR	23
5.1. Bourdieu: Årsagerne bag handling	24
5.2. Sackmann: Organisationskultur og -viden	26
5.3. Organisation og kultur i forandring	28
6. SPECIALETS METODISKE RAMME	30
6.1. Politiforskning	30
6.2. Det empiriske materiale	31
6.3. Interviewdata og specialets informanter	32
6.3.1. Magt og positionering i interviewsituationen	33

6.4. Adgang til feltet og metodiske implikationer herved	35
6.5. Ethiske overvejelser og databeskyttelse	36
7. ANALYSE	37
7.1. Nye retlige rammer	38
7.1.1. Vurderingen af de nye beføjelser som usædvanligt vide	40
7.1.2. Oplevelsen af lovgivningen som inkonsistent	42
7.2. Tilsynets placering i politiet og de kompetencer, det kræver at løfte opgaven	44
7.2.1. Politifaglighed og dens begrænsninger.....	44
7.2.2. Karakteristika ved en tilsynsførende betjent	45
7.2.3. Oplæring til tilsynsopgaven	47
7.2.3.1 Rigspolitiets midlertidige vejledning.....	48
7.2.3.2. Erfaringsbaseret vidensformidling i mesterlære	49
7.3. Blikket på tilsynsopgaven og de dømte.....	50
7.3.1. Foragten for seksualforbrydere, der har forbrudt sig mod børn	50
7.3.2. En nuancering af dømte seksualforbrydere	52
7.3.3. Det nuancerede syn på recidivrisiko.....	54
7.3.4. Den professionelle pligt	55
7.3.4.1. Professionalismen og uniformen som panser.....	57
7.4. Så skånsomt som omstændighederne tillader	57
7.4.1. Praksis om at udføre tilsyn civil	58
7.4.2. Værnet om de dømte og den uvante hensyntagen.....	59
7.5. Den relationsbårne tilsynsforvaltning.....	61
7.5.1. Argumentet om relationens præventive virkning	62
7.5.2. Argumentet om at samarbejde aflaster tilsynet	62
7.5.3. Argumentet om at relationen skærper politinæsen	63
7.5.4. Variationer i relationen: Den personbårne relation.....	64
7.5.5. Relationens indflydelse på betjentene	66
7.5.5.1. Fællesskabet og det interne sprog som panser	68
7.6. Geografiske og demografiske variationer og deraf afledte dilemmaer i tilsynsopgaven	70
7.6.1. Forskelle i praksis: Geografiens og demografiens betydning.....	70
7.6.2. Afvejningen mellem overraskelsesmoment og skånsomhed: Hvem ringer man på hos?	73
7.6.3. Afvejningen mellem vilkårlighed og skånsomhed: Hvem skal være den sekundære betjent?	74
7.6.4. Modarbejdende strategier: Relationsarbejde og kontrol	76
7.7. To meningsskabende fortællinger	78
7.7.1. Troen på tilsynets præventive effekt.....	78
7.7.2. Det pligtorienterede rationale.....	80
8. KONKLUSION	81
9. LITTERATURLISTE	83
9.1. Lovforslag, hørings svar, dokumenter, dataudtræk, regeringsudspil med videre:	88
9.2. Bilagsoversigt.....	89

1. Indledning

”Man bør i virkeligheden lige et øjeblik lægge Den Europæiske Menneskerettighedskonvention til side [...]. Jeg synes, at vi lidt for tit her i Folketingssalen er for friske til at gemme os bag Den Europæiske Menneskerettighedskonvention” udtalte tidligere justitsminister, Nick Hækkerup (S), under førstebehandlingen af lovforslaget om ændringen af straffelovens § 236 (Debatten fra førstebehandlingen af lovforslaget den 1. nov. 2019).

Strfl. § 236 vedrører en række forbud, som dømte sædelighedsforbrydere kan pålægges, og med en lovændring i 2019-2020 blev bestemmelsen skærpet på flere områder. Det blev besluttet, at politiet nu skal føre uanmeldte tilsyn med overholdelse af forbud i de forbudpålægtes hjem – uagtet hvor længe det er siden, at forbuddet blev meddelt (Justitsministeriet 2019b). Lovændringen blev vedtaget 12. december 2019 med virkning fra 1. januar 2020 og er undervejs, og sidenhen, blevet problematiseret for ikke at leve op til Danmarks menneskeretlige forpligtelser (Jørgensen et al. 2023, Lentz 2022, Retsudvalget 2019-20).

Udvidelsen af strfl. § 236 taler ind i en gennemgående *tough on crime* tendens i dansk kriminalpolitik (Dalberg-Larsen & Kristiansen 2014:254). Tendensen er kendetegnet ved ”udbrud af moralsk panik”, hvor lovforslag hastes igennem systemet uden i tilstrækkelig grad at basere sig på ekspertviden: ”I denne form for politik baserer man ofte sine forslag på, at de stemmer overens med befolkningens retsfølelse eller retsbevidsthed, og man interesserer sig meget lidt for, hvilke virkninger, de foreslåede strengere straffe reelt får på kriminalitetsniveauet” (ibid.:254-255). Nuværende justitsminister, Peter Hummelgaard (S), har aktuelt ingen planer om at evaluere politiets nytilkomne tilsynsopgave (Justitsministeriet 2024).

I kraft af at der ikke er planer om at evaluere tiltaget, og at det er en relativt ny opgave for politiet, hvor der endnu ikke er etableret klare retningslinjer for praksis, ønsker vi i dette speciale at belyse politiets forvaltning af tilsynsordningen. Blandt andre Politiforbundet efterspørger aktuelt mere forskning i politiets virke (Haurum & Bjørnholdt 2024), og som Mikael Henrik Wern, chefpolitiinspektør ved NSK, udtaler, er det ”helt nødvendigt, at vi får en større viden om, hvad det er for nogle udfordringer, politiet står over for – nu og i fremtiden – hvis vi fortsat skal sikre borgenes tryghed og retshåndhævelsen” (Bjørnholdt 2024).

2. Problemfelt

Specialet er udarbejdet i samarbejde med Nordjyllands Politi og som en del af ph.d.-stipendiat, Kasper Jørgensens ph.d.-afhandling, *Nye grænser for straf? En empirisk undersøgelse af grænseområdet mellem straf og forebyggelse med fokus på 'Sex Offender Laws' som et nyt retligt fænomen i Danmark*. Nedenfor uddybes samarbejderne og vores indledningsvise interesse for strfl. § 236. Vi understreger ligeledes specialets afgrænsning og formulerer specialets perspektiv i en konkret problemformulering.

2.1. Samarbejde og praktik ved Nordjyllands Politi

Nordjyllands Politi bistår specialet med data fra politiets systemer, der har givet os en værdifuld viden og forståelse for tilsynsopgavens omfang i dansk politi. Data dækker de personer, der aktuelt er meddelt et forbud efter strfl. § 236 i Danmark. Specialets kvantitative datamateriale samt brugen heraf uddybes i metodeafsnittet.

Samarbejdet med Nordjyllands Politi og interessen for at skrive speciale om politiets håndtering af tilsynsdømte seksualforbrydere udspringer af en af forfatterens praktikforløb i Det Kriminalpræventive Sekretariat i Nordjyllands Politi i efteråret 2023. Udover at give et unikt indblik i politiet som organisation affødte praktikforløbet interessen for at undersøge forvaltningen af tilsynsordningen, herunder også hvordan politiets organisationskultur afspejles i praksis hermed. Praktikforløbet og den daglige gang på Nordjyllands Politis hovedstation i Aalborg åbnede muligheden for at etablere projektsamarbejdet, da det blev tydeligt, at politiet selv ønskede yderligere indsigt i genstandsfeltet. Det åbnede derfor også muligheden for at føre indledningsvise, uformelle samtaler med diverse fagpersoner i politikredsen og Rigspolitiet om tilsynsopgaven. Fagpersonerne har fortalt om deres egne erfaringer med tilsyn set fra deres unikke positioner, og det har givet os en indføring i politiets forvaltning af tilsynsopgaven samt peget os i retning af interessante perspektiver, såsom kredsafhængige forskelle i praksis. Disse indledningsvise samtaler har været yderst behjælpelige i vores fokus og afgrænsning.

2.2. Samarbejde med ph.d.-stipendiat Kasper Jørgensen og specialets afgrænsning

Udover samarbejdet med Nordjyllands Politi i form af deling af data har vi i specialet indgået et samarbejde med ph.d.-stipendiat, Kasper Jørgensen. Specialet indgår på den baggrund som en del af Kasper Jørgensens ph.d.-afhandling, hvori han undersøger strfl. § 236 som case på, at domstolene kan pålægge en udvidelse af strafferetten i forlængelse af en fængselsstraf i form af tilsyneladende ikke-straffende, men forebyggende tiltag (for en uddybning af ph.d.-projektet, se bilag 1). Ph.d.-projektet er tilknyttet Juridisk Institut på Aalborg Universitet, for perioden september 2023 til august 2026.

Vi har tidligere på kriminologiuddannelsen haft fornøjelsen af Kasper Jørgensen som vejleder, og da vi blev bekendte med hinandens igangværende projekter, etablerede vi et samarbejde, der har muliggjort, at vi har kunnet dele data mellem os. Vi har derfor haft adgang til høringsvar og aktindsigter, der er givet i forbindelse med ph.d.-afhandlingen, ligesom den data, vi har indsamlet under specialet kan bruges i afhandlingen. Kasper Jørgensen har fungeret som en ekstra vejleder og sparringspartner for os, og han har ikke mindst ageret gatekeeper til politikredsene. En uddybning af dette følger i metodeafsnittet.

Samarbejdet har hjulpet os til at afgrænse vores perspektiv til politiets praksis alene. Ph.d.-projektet anlægger et bredere perspektiv på strfl. § 236 som et strafferetligt fænomen, og med særligt fokus på de tilsigtede og utilsigtede virkninger af tilsynene. Derfor indsamles empirien i ph.d.-projektet også både blandt dømte seksualforbrydere, tilsynsførende fra politiet samt psykologer og behandlere fra sexologiske og retspsykiatriske klinikker. I specialet indsnævrer vi fokus til et konkret og afgrænset blik på politiets praksis med forvaltningen af tilsynsopgaven samt hvordan politiets organisationskultur afspejles i praksis. Informanterne i specialet består derfor også alene af politiansatte, da det er deres førstehåndsperspektiv, der skal besvare vores problemformulering. Problemformuleringen præsenteres i det følgende.

2.3. Problemformulering

Vores interesse for tilsyn med dømte seksualforbrydere som en ny arbejdsopgave for politiet samt rammesætningen med specialets samarbejder leder os til følgende problemformulering:

Hvad kendetegner politiets forvaltningspraksis efter straffelovens § 236 tilsyn, og hvorledes afspejler politiets organisation og kultur sig i denne praksis?

I besvarelsen af denne gør vi brug af den samfundssjuridiske metode, hvor empirien både består af interviewmateriale, kvantitativt datamateriale og retskilder. De 13 interviews, der danner grundlaget for analysen, består af interviews med både tilsynsførende betjente og politiansatte, der koordinerer tilsynet og empirien giver et unikt indblik i politiets håndtering af arbejdet med dømte seksualforbrydere i Danmark. Specialets teoretiske ramme består af eksisterende litteratur på området og derudover bruger vi både Pierre Bourdieu og Sonja Sackmanns teoretiske perspektiver til at indfange praksis- og kulturbegreberne.

Først følger genstandsfeltet, der belyser lovgivningen og ændringen af strfl. § 236, der danner grundlag for, at politiet overhovedet fører tilsyn med dømte seksualforbrydere. Derefter giver vi læseren en indføring i litteraturen på området for tilsyn med seksualforbrydere, både fra Danmark og udlandet. Litteraturreviewet er efterfulgt af specialets teoretiske og metodiske afsnit, og endeligt følger herefter analysen. På baggrund af specialets analyse besvarer vi ovenstående problemformulering i konklusionen.

3. Genstandsfelt

I genstandsfeltet følger et overblik over straffelovsbestemmelsen § 236 (bilag 2). Straffelovens stk. 11, politiets tilsynsordning med dømte seksualforbrydere, blev tilføjet til strfl. § 236 med virkning fra 1. januar 2020. Nedenfor følger en forklaring på lovændringen samt kritik af denne. I afsnittets anden del belyser vi antallet af tilsyn og tilsynspersoner, for at give et overblik over tilsynsopgavens omfang.

3.1. Straffelovens § 236 og lovændringen i 2019-20

For overhovedet at tale om tilsynsordningen, er det på sin plads først at give en kort indføring i lovgivningen herom, samt baggrunden for den ændring, strfl. § 236 undergik i 2019-2020. Strfl. § 236 omhandler en række forbud, der kan meddeles personer, der har begået en række sædelighedsforbrydelser. Bestemmelsen er ikke afgrænset til at omhandle forbrydelser mod børn, men lovændringen sker som en del af en styrket indsats mod pædofilidømte, der udsprang af en række sager om seksualforbrydelser mod børn tilbage i 2018. Sagerne blev dækket bredt i medierne og tiltrak sig politisk opmærksomhed, hvilket affødte regeringsudspillet *Styrket indsats mod pædofilidømte*, der havde i sigte at styrke kampen mod seksuelle overgreb på børn (Justitsministeriet 2018). Lovforslaget om udvidelsen af strfl. § 236 indebar blandt andet¹ at politiet fra 1. januar 2020 skulle føre tilsyn med overholdelse af forbud. Personer, der var meddelt forbud før 1. januar 2020, indgår ligeledes i tilsynsordningen. Nedenfor følger en oversigt over, de eksisterende forbud, og hvad tilsyn hermed indebærer:

1) Opholdsforbud indebærer, at en person meddeles forbud om at opholde sig bestemte steder, eksempelvis i en svømmehal, hvor der kan være risiko for, at personen vil begå ny lignende kriminalitet (ibid.). Tilsynet indebærer, at politiet kan videregive oplysninger om pågældende person til indehaver eller leder af det sted, de har fået forbud mod at opholde sig. Oplysningerne der videregives, kan være navn og billede af den dømte, men der må ikke videregives oplysninger om de(t) strafbare forhold, der har ledt til forbuddet (Justitsministeriet 2019a).

---

¹ Ændringerne i strfl. § 236 indebar: Ændring af rækkevidden af opholdsforbud, ændring af betingelserne for at meddele forbud, ændring af varigheden af forbud, skærpelse af straffen for overtrædelse af forbud, politiets tilsyn med dømtes overholdelse af forbud og en øget behandling af dømte seksualforbrydere (Justitsministeriet 2019b).

2) Boligforbud indebærer, at en person meddeles forbud om at lade børn under 18 år tage ophold i sin bolig, eller selv at tage ophold hos personer, hvor der opholder sig børn under 18 år, medmindre de har politiets tilladelse hertil (bilag 2). Tilsynet indebærer, at politiet opsøger den dømtes bolig, eller andre lokaliteter de råder over eller opholder sig på (for eksempel en kærestes bolig), for at føre tilsyn med, at forbuddet overholdes (Justitsministeriet 2019a).

3) Besøgsforbud indebærer, at en person pålægges forbud mod at modtage besøg af børn under 18 år, der ikke er ledsaget af en voksen (bilag 2). Tilsyn med besøgsforbud indebærer det samme som tilsyn med boligforbud (Justitsministeriet 2019a).

4) Kontaktforbud indebærer, at en person pålægges forbud mod at søge at kontakte børn under 18 år, som de ikke kender i forvejen, gennem internettet eller “et lignende system til spredning af information” (bilag 2). Tilsyn hermed gennemføres ved, at politiet undersøger den dømtes medier, enten på stationen, eller der hvor den dømte tager ophold (ibid.).

5) Udrejseforbud indebærer, at en person pålægges forbud mod at rejse ud af landet (ibid.). Tilsynet foretages ved at politiet nægter udstedelse af pas, eller inddrager et allerede udstedt pas (Retsinformation 2022). Forbud om udrejse kan som det eneste forbud ikke gives tidsubestemt, men gives derimod på tid fra 1-5 år regnet fra endelig dom (bilag 2). Udrejseforbuddet blev vedtaget ved en ændring af straffeloven i 2022 (ibid.), og indgår ikke i Rigspolitiets midlertidige vejledning om politiets forvaltning af tilsynsordningen, som berøres løbende i specialet. Specialets informanter har desuden ikke erfaring med udrejseforbud.

For forbud 1-4 gælder, at politiet som led i tilsynets gennemførelse uden retskendelse kan tilgå og undersøge den dømtes bolig uden retskendelse og desuden kan foretage undersøgelse af breve, papirer og genstande, den dømte råder over. Politiet kan derudover medtage genstande med henblik på at undersøge deres indhold, som tilfældet er ved kontaktforbud (ibid.). Af lovforslaget fremgår det, at formålet med tilsynet er “af forebyggende og kontrollerende karakter”, men ikke har “karakter af straffeprocessuelle indgreb”, hvilket bevirker, at politiet ikke skal indhente retskendelser fra domstolene i forbindelse med tilsynenes gennemførelse (Folketinget 2019-20:8). Tilsynene skal gennemføres uanmeldt og på vilkårlige tidspunkter, og de skal udføres så skånsomt, som omstændighederne tillader (Justitsministeriet 2019a).

3.1.1. Kritik af lovforslaget

Lovforslaget var i 2019 i høring hos en række relevante myndigheder og organisationer, hvor der blev fremsat kritik af forslaget af blandt andre Justitia, Advokatsamfundet, Red Barnet og Institut for Menneskerettigheder (Retsudvalget 2019-20). Kritikken blev rejst på baggrund af udvidelsen af tilsynenes varighed, der nu skulle gives uden tidsbegrænsning (også refereret til som 'indtil videre') eller med mulighed for tidsbegrænsning i 1-5 år, navnlig hvis ikke forholdet er begået mod børn (Folketinget 2019-20:3). Hertil bemærkede Det Kriminalpræventive Råd, at man med tidsbegrænsningen ville mærke en gruppe af mennesker for livet, "hvilket, uanset forbrydelsens forfærdelige beskaffenhed, efter rådets opfattelse ikke er en hensigtsmæssig reaktion" (Retsudvalget 2019-20).

Derudover gav det anledning til kritik, at politiet som en del af tilsynsordningen uden retskendelse kan skaffe sig adgang til og foretage undersøgelse af den dømtes bolig og genstande (Folketinget 2019-20:3). Under høringen blev det problematiseret, at indgrebet tilsidesætter grundlovssikrede rettigheder for dømte seksualforbrydere og forhindrer eller vanskeliggør resocialisering af disse. Det bemærkes desuden, at der ikke er udvist hensyn til en eventuel samlever eller familie i lovforslaget (Joan-Søstrene 2018). Trods kritikken blev lovforslaget vedtaget med et flertal i Folketinget 12. december 2019 med effekt fra 1. januar 2020.

3.2. Omfanget af tilsynsordningen

Fra 2020-2024 har der i alt været 301 personer i tilsyn på landsplan (Rigspolitiet 2024), og per 17. januar 2024 var tallet 239 personer (Nordjyllands Politi 2024). For at sikre den største grad af databeskyttelse i specialet, angives det ikke, hvor mange personer de enkelte politikredse fører tilsyn med. Antallet af dømte i en politikreds varierer imidlertid fra 1-35 personer (ibid.). Datamateriale fra både Rigspolitiet og Nordjyllands Politi uddybes i specialets metodeafsnit.

I lovforslaget fra 2019 fremgår det, at domstolene meddeler cirka 10-15 forbud om året, hvoraf de fleste forbud er bolig-, besøgs- eller kontaktforbud, og at forbud desuden kan meddeles i kombination (Folketinget 2019-20:12). Forbud meddeles i udgangspunktet på ubestemt tid, og den dømte kan søge om ophævelse af forbud efter fem år. Hvis retten træffer afgørelse om hel eller delvis opretholdelse af forbud, kan den dømte fremadrettet søge om ophævelse hvert andet år (bilag 2).

Ifølge Rigspolitiets midlertidige vejledning (Rigspolitiet 2020) skal politiet som udgangspunkt føre tilsyn mindst tre gange årligt ved kontaktforbud og med en hyppighed svarende til to gange månedligt ved bolig- og besøgsforbud. Hvis den dømte har gennemført eller ud fra en sundhedsfaglig vurdering ikke har behov for sexologisk behandling, skal tilsyn med bolig- og besøgsforbud gennemføres med en hyppighed svarende til én gang om måneden. Bolig-, besøgs- og kontaktforbud forudsættes dog reguleret efter trappestigemodellen², og hyppigheden af tilsyn kan derfor op- eller nedjusteres over tid. Ved opholdsforbud, der ikke er nærmere reguleret i tilsynsbekendtgørelsen, er det op til den enkelte politikreds at vurdere tilsynets hyppighed.

4. Litteraturreview

I det følgende afsnit præsenteres en gennemgang af udvalgt litteratur, der har til formål at kaste lys over den danske og internationale litteratur om politiets håndtering af arbejdet med dømte seksualforbrydere. Afsnittet er inddelt i tre hovedafsnit, hvor de to første belyser henholdsvis den danske og internationale litteratur, herunder lovgivning og forvaltning i udlandet. I det tredje hovedafsnit udfolder vi, hvordan begrebsliggørelsen af politikultur er blevet beskrevet i litteraturen. Den eksisterende forskning fungerer som en teoretisk rammesætning for vores afgrænsning og perspektiver, når vi selv undersøger politiets forvaltning af opgaven i Danmark.

Litteraturen består af 29 artikler, der er udgivet mellem 1997-2023. Vi har først og fremmest orienteret os i relevant litteratur, som vi har stiftet bekendtskab med på kriminologistudiet. Vi har derudover lavet en litteratursøgning ved brug af Primo, Google Scholar og SAGE Journals med søgeord som 'sex offender' i kombination 'laws', 'management', 'registration', 'perceptions' og 'police'. De samme søgninger er foretaget på 'child sex offenders'. Derudover har vi foretaget søgninger på 'police culture', 'politikultur' og 'blue lights culture'. Vi har desuden foretaget disse søgninger i kombination med europæiske, særligt skandinaviske, landenavne. De udvalgte artikler er citeret op mod 430 gange og udover antallet af citationer har vi udvalgt litteraturen på baggrund af krydsreferencer artiklerne imellem. Litteraturen er fortrinsvis amerikansk og derudover er der inkluderet artikler fra Australien, Storbritannien, Holland, Norge og Danmark.

---

² Tilsyn efter strfl. § 236 forudsættes reguleret efter en trappestigemodel, hvilket betyder, at tilsynets hyppighed er størst i perioden umiddelbart efter prøveløsladelse eller endelig løsladelse (Lentz 2022:27).

4.1. Dansk litteratur

Litteraturen om tilsyn med seksualforbrydere, der er dømt efter strfl. § 236 er sparsom, hvilket næppe kan undre, da den reviderede udgave af strfl. § 236 først trådte i kraft 1. januar 2020. I litteraturen er tilsynene blevet undersøgt i relation til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) og selvom Justitsministeriet i sin tid vurderede, at tilsynsordningen godt kunne implementeres inden for rammerne af EMRK (Folketinget 2019-20:10) finder Lentz (2022:34), at tilsynene er i strid med EMRK art. 8, stk. 2 om beskyttelse af privatliv, familieliv, hjem og korrespondance.

Jørgensen et al. (2023) belyser med interviews med tilsynsdømte seksualforbrydere såvel som socialrådgivere, psykologer og behandlere, hvilke utilsigtede virkninger tilsynet kan have på de dømte. Disse virkninger centrerer sig primært om, at de dømte frygter, at deres kriminelle fortid bliver opdaget i forbindelse med tilsynene, og at de derfor isolerer sig på forskellig vis. Eksempelvis undgår de at have gæster, at etablere parforhold og andre nye, sunde relationer og de bliver inden døre for at undgå eventuelle repressalier fra naboer, der kan have fundet ud af, at de er dømt for overgreb mod børn (Jørgensen et al. 2023:62,64). Derudover finder man, at de dømte tynges psykisk af den uvished, der er forbundet med politiets uanmeldte besøg, at de dømte, som følge af tilsynene, har ustabile boligforhold og at den konstante kontrol, i form af politiets tilsynsbesøg, kan underminere eventuelle behandlingsforløbs virkning og hæmme de dømtes resocialisering (ibid.).

De tilsynsdømte beretter desuden, at de oplever en betydelig uvished i relation til, hvordan tilsynene bliver udført, herunder hvorvidt betjentene ankommer i civil eller uniform, om de vil gennemføre tilsynet såfremt den dømte har gæster, og om betjentene kunne finde på at vække opmærksomhed ved at tilkalde en låsesmed, hvis den dømte ikke er hjemme (ibid.). Lentz (2022) påpeger i overensstemmelse hermed at der, udover trappestigemodellen om tilsynets hyppighed, kun findes sparsomme tilkendegivelser om, hvordan tilsynene i praksis vil foregå for den dømte (Lentz 2022:29). Ifølge Lentz vil tilsynene være mindst indgribende, hvis alle tilsyn med en given borger føres af de samme civilklædte betjente i form af en uformel samtale på borgerens bopæl, mens det vil være mere indgribende, hvis tilsynene hver gang udføres af nye betjente, hvis betjentene er uniformerede og hvis betjentene ved hvert tilsyn undersøger bopæl, computer, mobiltelefon med videre og eventuelt medtager disse genstande med henblik

på undersøgelse (ibid.). Jørgensen et al. (2023:62) finder, at det er op til de enkelte politikredse at fortolke princippet om skånsomhed ligesom måden, der føres tilsyn i en given kreds, sandsynligvis er et spørgsmål om ressourceudnyttelse fra politiets side.

4.2. International litteratur

Det forestående afsnit har til formål at give en indføring i den internationale litteratur. I første afsnit belyser vi det udpræget negative syn på seksualforbrydere, og hvordan dette influerer tilsynsforvaltningen. Dernæst vender vi blikket mod den internationale lovgivning på området, herunder lovgivningens formål og virkninger. Derudover belyses politiets praksisser under tilsyn, herunder det relationsarbejde, som opgaven kræver, konkrete teknikker, betjente kan benytte i arbejdet, samt hvordan betjentene oplæres i arbejdet. Afsnittet afsluttes med en indføring i litteraturen om politikultur.

4.2.1. Synet på registrerede seksualforbrydere

Flere studier peger på, at der eksisterer en stor frygt for seksualforbrydere, og særligt seksualforbrydere, der har forbrudt sig mod børn (Masters & Kebbell 2023:362, Werth 2023:982, McGuickin & Brown 2001:49, Kernsmith et al. 2009:296). I et amerikansk studie finder man at seksualforbrydere, der har forbrudt sig mod børn, er den type af seksualforbrydere, som befolkningen er mest bange for (Kernsmith et al. 2009:295). Flere studier peger desuden på, at der hersker en udbredt antagelse om, at seksualforbrydere er særligt tilbøjelige til at recidivere (Masters & Kebbell 2023:363, Vess et al. 2011:329, Werth 2023:979). Selvom Meloy et al. (2013:439) påpeger, at det er vigtigt at forholde sig kritisk til recidivstatistikker, da disse kan være påvirket af mørketal, metoder og målingstidspunkter, peger både britiske og australske studier på, at recidivraten for seksualforbrydere er lavere end for andre typer kriminalitet, når det kommer til at begå ligeartet kriminalitet (McGuickin & Brown 2001:51, Masters & Kebbell 2023: 363). I USA finder man, at registrering har en recidivnedbringende effekt i sager om seksualforbrydelser mod nærofre (Prescott & Rockoff 2008:33). I hovedparten af litteraturen er der dog enighed om, at lovgivningen ikke møder sit kriminalpræventive formål, da registre over dømte seksualforbrydere har lav eller ingen indvirkning på recidiv (Call 2018:691, Vess et al. 2014:224, Masters & Kebbell 2023:363, McGuickin & Brown 2001:51, Harris et al. 2018:394,

Socia & Stamatel 2010). Bailey og Sample (2017:177) understreger, at registrering kan øge risikoen for recidiv blandt seksualforbrydere.

Også blandt fagprofessionelle hersker antagelsen om, at seksualforbrydere er særligt tilbøjelige til at recidivere. Et britisk studie peger på, at der hersker en indgroet mistænksomhed over for registrerede seksualforbrydere blandt betjente, som præger udførelsen af tilsyn (Mydlowski & Turner-Moore 2023:8). Werth (2023) peger i et amerikansk studie på, at retsvæsenet betragter seksualforbrydere som "monsters beyond repair and redemption" (Werth 2023:978). Werth argumenterer desuden for, at den forudgående forbrydelse blandt fagpersonale manifesterer sig som en del af både nutiden og fremtiden, hvorfor der hersker en forestilling om at den dømte allerede recidiverer og altid vil gøre det:

"[...] presumptive sexual reoffending is seen as an emergent, already unfolding event, even if and when it is not occurring [...]. Even when sexual reoffending is not visible and/or is not occurring, parole personnel 'see' or sense that it is already taking place" (ibid.:979).

Litteraturen viser, at den samfundsmæssige bekymring for seksualforbrydere skaber et pres om at implementere stadig strengere lovgivning på området (Socia & Stamatel 2010:3, Masters & Kebbel 2023:362). I litteraturen argumenteres der for, lig pointen fra Dalberg-Larsen og Kristiansen (2014:254), at den strengere lovgivning implementeres på baggrund af følelser og antagelser – også selvom disse antagelser måtte mangle videnskabelig opbakning (Socia & Stamatel 2010:3, Vess et al. 2014:323, McGuire et al. 2021:62).

4.2.2. International lovgivning og dens formål

Litteraturen viser, at lovgivning om registrering af seksualforbrydere tilskrives ønsket om at beskytte befolkningen mod ny ligeartet kriminalitet af seksualforbrydere (Vess et al. 2014:321, Hoggett et al. 2020:434, Meloy et al. 2013:438, Harris et al. 2018:394, Bailey & Sample 2017: 177), samt at registrene har til formål at bistå politiet i efterforskningsmæssig sammenhæng i tilfælde af ny ligeartet kriminalitet (Masters & Kebbell 2023:363). For førstnævnte gælder som beskrevet i forrige afsnit, at der i litteraturen hersker bred enighed om, at registre over dømte seksualforbrydere har lav eller ingen indvirkning på recidivrater. For sidstnævnte gælder, at registrering har vist sig som et velegnet værktøj for politiet (Harris et al. 2018: 401, Masters &

Kebbell 2019:408, Masters & Kebbell 2023:363, Vess et al. 2014:224). Når man taler om formål med og effektivitet af registrene, er det derfor vigtigt at have for øje, om man taler om registre, som et middel til at nedbringe recidiv for dømte seksualforbrydere eller registre, som et værktøj til efterforsknings- og efterretningsarbejde (Masters & Kebbell 2019:401).

Registre over dømte seksualforbrydere findes i mange lande, som vi sædvanligvis sammenligner os med, herunder Canada, Australien, England og Frankrig (Vess et al. 2014:323). I lande som USA, Western Australia og Sydkorea er registrene offentligt tilgængelige og kan blandt andet inkludere information og billedidentifikation af den dømte (Vess et al. 2014:323, Masters & Kebbell 2023:363, Call 2018:677). I flere amerikanske stater har man vedtaget såkaldte 'residence restrictions', der begrænser, hvor dømte seksualforbrydere må bosætte sig, ligesom man i nogle amerikanske stater monitorerer prøveløsladte seksualforbryderes færden via elektronisk udstyr (Werth 2023:987, Christensen et al. 2022:514). Flere studier peger på, at uklare retningslinjer kan resultere i, at hver enkelt jurisdiktion forvalter lovgivningen om registrering og risikovurdering af seksualforbrydere forskelligt (Masters & Kebbell 2019:397, Mydlowski & Turner-Moore 2023:3).

Et centralt tema i litteraturen er de utilsigtede konsekvenser, registrering af dømte seksualforbrydere kan have. Gennemgående finder litteraturen især, at de dømte har problemer med at finde bolig og arbejde, at optage prosociale forhold og at de oplever stigmatisering og trusler fra medlemmer i lokalsamfundet, der i nogle tilfælde har haft fatale konsekvenser (Call 2018:678, Cubellis et al. 2018:1081, Vess et al. 2014:329, Socia & Stamatel 2010:8).

4.2.3. Håndteringen af registrerede seksualforbrydere

I det følgende belyser vi den del af litteraturen, der omhandler de færdigheder, håndteringen af dømte seksualforbrydere kræver. Vi belyser først, hvordan tilsynsordningen indgår som en del af de nye og blødere opgaver, politiet skal varetage og som kræver, at betjentene tilgår arbejdet med en relationel tilgang. Dernæst fremhæves nogle konkrete teknikker og færdigheder, som betjente anvender i arbejdet, herunder også afhørings teknikker og risikovurderingsværktøjer. Til sidst belyses det, hvordan britiske betjente oplæres i at føre tilsyn, og desuden hvordan oplæring i politiet også sker uden for den formelle skoling, hvor historiefortælling spiller en stor rolle i formidlingen af viden.

4.2.3.1. De nye bløde opgaver

Politiet har undergået et skifte i organisationens samfundsmæssige rolle. De traditionelle politiopgaver som arrestation og efterforskning er nu suppleret af mere bløde opgaver såsom monitorering, risikovurdering og tilsynsopgaver (Hoggett et al. 2020:434, Nash 2016:412, Mydlowski & Turner-Moore 2023:2). I mange jurisdiktioner tilfalder registrering af og tilsyn med dømte seksualforbrydere politiet (Harris et al. 2018:394, Masters & Kebbell 2023:362), selvom sådanne opgaver traditionelt har været associeret med andre faggrupper såsom socialrådgivere, psykiatere eller kriminalforsorgen i det hele taget (Christensen 2022:509, Masters & Kebbell 2019:397, Nash 2016:412). I litteraturen argumenteres der for, at der internt i politiet eksisterer et hierarki i arbejdsopgaver, hvor 'blødere' opgaver såsom tilsyn, befinder sig nederst i hierarkiet, hvilket ifølge fund i et engelsk studie kan betyde, at sådanne opgaver er af mindre ledelsesmæssig interesse og derfor allokeres færre ressourcer (Nash 2016:413).

Når politiet foretager tilsyn med dømte seksualforbrydere, kræver det, at de løbende foretager uanmeldte hjemmebesøg hos den dømte og således løbende må begå sig i den dømtes intimsfære. Arbejdet med registrerede seksualforbrydere kræver dermed også, at tilsynsførende betjente i nogen grad, danner en form for personlig relation til den dømte (ibid.:412,419). I et amerikansk studie, der har undersøgt relationen mellem registrerede seksualforbrydere og tilsynsførende betjente, finder man, at relationer med lav social distance, og dermed høj fortrolighed, fremmer afholdenhed og nedbringer risikoen for recidiv. Derfor argumenteres der for, at tilsynsførende betjente har en unik position i at udgøre en samfundsbeskyttende rolle ved at forme sociale bånd til registrerede seksualforbrydere (Bailey & Sample 2017:180).

Gennem interviews med britiske tilsynsførende betjente finder Nash (2016), at en venskabelig relation imidlertid ikke kommer uden omkostninger, idet relationen i sig selv kan opleves som ubehagelig for nogle af betjentene og derudover oplever mange, at arbejdet er ilde set af kolleger og ikke opfattes som 'rigtigt' politiarbejde (Nash 2016:419). Nash finder, at tilsynsførende betjente ligefrem oplever antipati fra deres kollegaer, idet de betragtes som "scum cuddlers" (ibid.:412). Ifølge betjentene skyldes det en opfattelse af, at de kommer for tæt på de dømte seksualforbrydere; "almost befriending them" (ibid.:414). Nash bemærker, at tilsynsførende betjente kan opleve, at deres personlige, organisatoriske og kulturelle antagelser om seksualforbrydere udfordres i kraft af deres arbejde med dem, og at de tilsynsførende til tider

opfatter de dømte som “quite likeable” (ibid.:419). Nash kalder den venskabelige relation mellem registrerede seksualforbrydere og tilsynsførende betjente et dobbeltsidet sværd, idet relationen på den ene side anses for værende nødvendig for at indhente relevant information om risikofaktorer, men på den anden side kan have en række negative konsekvenser for betjentene (ibid.:420).

4.2.3.2. Værktøjer og teknikker i tilsynsarbejdet

I samme studie finder Nash (2016), at tilsynsopgaven kræver betjente, der er lyttende, årvågne og bevidste om risikofaktorer. Herudover skal betjentene være parate til at stille følsomme og pinlige spørgsmål, og lægge øre til svære ting (ibid.:423). Ifølge betjentene selv er den vigtigste evne at kunne få den dømte til at røbe information, uden de helt selv er klar over, hvad de er ved at røbe (ibid.:419). I studiet finder man desuden, at betjentene arbejder hen imod en ikke-konfronterende og støttende relation til den dømte, fordi betjentene mener, at et sådant forhold giver de bedste betingelser for at indhente information til risikovurderinger (ibid.:421). Nash finder, at betjentene oplever en risiko for at blive groomet af den dømte, og at de derfor altid er to om at føre tilsyn. Ifølge betjentene vil risikoen for grooming mindskes, hvis én af betjentene har begrænset kendskab til den dømte og således er mindre tilbøjelig til at forme en relation til den dømte eller at kunne lide vedkommende (ibid.:420). Den sekundære betjent kigger rundt i boligen, mens den primære betjent fører samtalen (ibid.).

En anden teknik betjentene i studiet bruger er at bluffe over for den dømte i forhold til, hvor meget de ved om elektroniske medier. Studiet viser nemlig, at betjentene ikke er trænet tilstrækkeligt i dette samt at betjentene mener, at de dømte besidder langt større viden om elektronik end betjentene (ibid.:416). Herudover benytter betjentene det såkaldte ‘element of surprise’: “the use of weekend visits [was] regarded as a good way to ‘catch offenders out’ as they were not ‘expected’” (ibid.:420).

Et australsk studie finder desuden, at dømte seksualforbrydere reagerer anderledes på diverse afhørings teknikker sammenlignet med dømte voldsforbrydere (Kebbel et al. 2010:573). Studiet peger på, at seksualforbrydere, sammenlignet med voldsforbrydere, er mindre tilbøjelige til at tilstå, når betjente udviser dominans. Til gengæld er seksualforbrydere mere tilbøjelige til at tilstå, når politiet udviser medmenneskelighed og empati (ibid.). I et engelsk

studie baseret på interviews med mistænkte seksualforbrydere finder man ligeledes, at der indsamles signifikant mere relevant information under afhøring, såfremt betjentene stiller spørgsmål, der er åbne og anerkendende, frem for spørgsmål, der er lukkede og ledende (Oxburgh et al. 2012:264,268). Studiet finder dog, at empati fra betjentene ikke påvirker mængden af indhentet relevant information (ibid.:268).

Derudover fremgår det i litteraturen, at betjentene i mange politistyrker bruger diverse risikovurderingsværktøjer i håndtering af registrerede seksualforbrydere (Hoggett et al. 2020:435). I litteraturen skelnes der både mellem statiske og dynamiske faktorer samt risikofaktorer og beskyttende faktorer. Statiske faktorer kan være kriminalhistorikken, men dynamiske faktorer er noget, der kan ændres gennem interventioner, for eksempel misbrugsproblemer (Masters & Kebell 2023:365, Hoggett et al. 2020:435). Risikofaktorer peger i retning af en øget risiko for recidiv, mens beskyttende faktorer omvendt hæmmer risikoen for recidiv. Det kunne eksempelvis være beskæftigelse eller et støttende socialt netværk (Mydlowski & Turner-Moore 2023:3, de Vries Robbé et al. 2015:27). Mydlowski og Turner-Moore (2023:10) finder, at britiske betjente har en tendens til at fokusere på risikofaktorer, mens beskyttende faktorer ofte overses i forbindelse med risikovurderinger af dømte seksualforbrydere.

4.2.3.3. Oplæring og forberedelse

I Storbritannien benytter politiet DVD-undervisning og rollespil i forberedelsen af betjente forud for tilsyn. I oplæringen bliver betjentene trænet i såkaldte "standard" hjemmebesøg (tilsvarende tilsyn). Mydlowski og Turner-Moore (2023:6) understreger imidlertid, at man ikke kan tale om et "standard" hjemmebesøg. De finder desuden, at hjemmebesøg ofte ikke udføres, som det er blevet anvist under træning, og at betjentene ikke føler sig tilstrækkeligt klædt på til opgaven, idet træningen ikke nødvendigvis afspejler, hvad betjentene risikerer at møde ude i virkeligheden (ibid.:9).

Der er imidlertid også litteratur, der peger på, at den generelle oplæring af nye betjente i høj grad sker via 'storytelling' og 'war stories', og ikke blot på skolebænken: "War stories fill gaps in police training. [...] These evolve into social recipes" (Ford 2003:101). Ud over at udfylde de uddannelsesmæssige huller peger fund i det amerikanske studie på, at den historiebaserede vidensdeling tjener til at forme og vedligeholde politisubkulturer. Et hollandsk studie finder

ligeledes, at historiefortælling indgår som en essentiel social praksis i politiarbejde, der tjener til flere formål, herunder at forme betjentenes identitet og tilføre mening til oplevelser og arbejdet i sig selv (van Hulst 2013:638). Det understreges desuden, at denne praksis er særligt udbredt som en konsekvens af den intime kontakt, man har med sine kollegaer. Det påpeges, at politibetjentene ofte har mere intime relationer til hinanden end til deres ægtefæller (ibid.:637).

4.3. Politikulturbegrebet

Begrebsliggørelsen af politikultur har været bredt beskrevet, lige siden man begyndte at forske i politiet. Konceptualiseringen er nærmest blevet klichéfyldt, og har længe været opfattet som en ortodoksi, der ikke kunne sættes spørgsmålstegn ved (Silvestri 2017:289). Nyere litteratur påpeger imidlertid, at politiet, og det samfund politiet eksisterer i, er under forandring, hvilket udfordrer opfattelsen af, hvad det overhovedet betyder at være et politi og hvad politiet skal bidrage med i samfundet (Johannessen 2013:33). Flere påpeger, at de mange ændringer der er sket i politiorganisationerne, siden politiforskningen først begrebsliggjorde kulturen, giver anledning til at være kritisk overfor begrebet som noget sandt eller faktisk (Campeau 2015:671, Pearson & Rowe 2020:20).

Den stereotype fremstilling af kulturen beskriver politiet som hvidt, sexistisk, racistisk og anti-intellektuelt (Silvestri 2017:290, Prenzler 1997:47, Johannessen 2013:46). I kulturen praktiseres overdreven maskulinitetsudøvelse, heteroseksualitet, fysikalitet og spændings-søgen, og der hersker et stærkt gruppefællesskab, en tavshedskultur og en 'os versus dem'-mentalitet (Ellingsen & Lilleaas 2020:287, Johannessen 2013:49, Prenzler 1997:47, Campeau 2015:669).

Litteraturen viser, at der internt blandt betjente findes et opgavemæssigt statushierarki, hvor nogle arbejdsopgaver betragtes som mere prestigefyldte end andre. 'Bløde' opgaver, såsom forebyggelse, husspektakler og tilsyn (Johannessen 2013:47, Silvestri 2017:295, Nash 2016: 413) anses ikke som værende lige så prestigefyldte opgaver som arbejdet med organiseret kriminalitet, magtudøvelse, fare og blå blink (Johannessen 2013:47, Ellingsen & Lilleaas 2020: 289, Nash 2016:412). Desuden finder et skotsk studie fra 2016 at civilt efterforsknings-arbejde ikke betragtes som 'rigtigt' politiarbejde, og beskrives som 'kvindearbejde' (Atkinson 2016:

241), og viser dermed også, at den såkaldte 'cult of masculinity' stadig er den fremherskende hegemoni i dag (Silvestri 2017:294, Atkinson 2016:246). I både Storbritannien og Norge har man forgæves forsøgt at lave kulturelle ændringer ved for eksempel ved at indføre kvoter for rekruttering af kvinder (Silvestri 2017:297) og etniske minoritetsgrupper (Johannessen 2013:46). På politiuddannelserne i Norden er det desuden et såkaldt 'blødt perspektiv', der er det mest fremherskende i dag (Ellingsen & Lilleaas 2020:290). Perspektivet baserer sig i høj grad på kommunikation, samarbejde og overtalelse, men det er til stadighed værdier som fysik, hårdførhed og paramilitarisme, der afføder prestige i politiet (ibid.).

Begrebet om politikultur er blevet bredt kritiseret for at være deterministisk og statisk (Pearson & Rowe 2020:20, Silvestri 2017:291, Prenzler 1997:47) og derfor anbefales det flere steder litteraturen, at man, frem for blot at arbejde med 'den traditionelle politikultur', tænker kulturbegrebet i flertal, hvor der eksisterer en række af politisubkulturer (Prenzler 1997:52, Nash 2016:411, Silvestri 2017:291, 297). Heri ligger en anerkendelse af, at hele politistyrker ikke er én homogen gruppe, men en gruppe bestående af individer (Prenzler 1997:50, Johannessen 2013:45) og at der desuden er forskellige kulturelle forventninger til forskellige individer i politiet som kan afhænge af rang, køn og etnicitet (Campeau 2015:671, Silvestri 2017:297, Prenzler et al. 1997:49, Johannessen 2013:47).

5. Teoretiske perspektiver om praksis og kultur

I rammen for vores forståelse af politiets praksis og kultur trækker vi på Pierre Bourdieus praksisteori og Sonja Sackmanns forståelse af, hvordan organisationskultur påvirker praksis inden for organisationer. De teoretiske perspektiver danner sammen med den eksisterende litteratur den teoretiske ramme om specialet og hjælper os til at forstå og kontekstualisere empirien. Teorien skal forstås som en overordnet teoretisk ramme for specialets analyse, og derfor bliver empirien ikke konstant holdt i hånden af teori. Vi refererer dog løbende til teoretiske pointer og begreber, hvor vi finder det særligt relevant.

5.1. Bourdieu: Årsagerne bag handling

Ifølge Bourdieu (1996:131) kan menneskers handlinger hverken forstås som enten helt bevidste eller helt ubevidste, men at der uagtet graden af bevidsthed er bagvedliggende årsager, som styrer eller orienterer handling. Derfor er en interessefri handling ikke mulig, omend den kan være ubevidst (ibid.). Bourdieu argumenterer for, at handlinger er præget af en indlejring i sociale strukturer og en internalisering af dispositioner og vaner, der udmønter sig i handling og en praktisk væren i verden. Denne praktiske sans er "kun mulig for den, der selv "mestrer" denne viden", og idet denne viden er praktisk snarere end bevidst, er aktører "ikke nødvendigvis i stand til selv at objektivere sin viden, dvs. gøre den tilgængelig for forskning" (Järvinen 2013:368). Derfor anvender vi Bourdieus praksisbegreber, når vi afdækker politiets praksis i arbejdet med dømte seksualforbrydere. Selvom informanterne ikke nødvendigvis er bevidste om, hvorfor de handler som de gør, kan vi med Bourdieus begrebsapparat forstå de bagvedliggende årsager. De centrale begreber for specialet uddybes i det følgende.

Habitus er begrebsliggørelsen af det, som gennem tidligere erfaringer er indlemmet i kroppen (Bourdieu 1999:144). Habitus er hinsides den menneskelige bevidsthed, og fungerer som "et system af varige, men foranderlige *dispositioner*, gennem hvilke agenterne opfatter, bedømmer og handler i verden" (Järvinen 2013:372). Habitus orkestrerer praksis og er en form for praktisk mestring: "Habitus er en socialiseret krop, en struktureret krop, en krop som har inkorporeret de immanente strukturerne i en verden eller i en del av denne verden, i et felt, og habitus strukturerer både persepsjon av og handling i denne verdenen" (Bourdieu 1996:137). Man kan således beskrive habitus som relationen mellem sociale strukturer og mentale strukturer, og fordi den er indlejret i kroppen og hinsides bevidsthed, er den svær, om end ikke umulig, at forandre. Ofte vil habitus være mere eller mindre stabil, idet "habitus tenderer mod at styre agenterne ind i situationer, som bekræfter deres tidligere positioneringer, og mod at få dem til at undgå situationer, der udfordrer deres habitus og sætter spørgsmålstejn ved den" (Järvinen 2013:373). Habitus får mennesker til at handle på måder, der virker naturlige eller selvfølgelige for dem.

Den praktiske sans er menneskers evne til at navigere intuitivt i verden, baseret på habitus. Den praktiske sans og den praktiske beherskelse af det omsluttende rum tilegnes, ifølge Bourdieu, i kraft af kroppens materielle indlemmelse i verden (Bourdieu 1999:136). Rummet

er både et fysisk rum og et socialt rum, som man bevæger sig ubesværet rundt i qua den praktiske sans. Det er en "væren-i-verden hinsides refleksion og logisk kontrol" (Järvinen 2013:367), som gør verden forståelig og meningsfuld og som bevirker, at vi kan reagere spontant på de ting, vi møder og handle i overensstemmelse med vores habitus.

Doxa er Bourdieus begreb for de grundlæggende, ofte uudtalte, antagelser og overbevisninger, der tages for givet inden for et **felt**. Felter er autonome mikrokosmosser med egne regler og værdier, og hvor kapitalformerne tillægges værdi forskelligt i forskellige felter (Bourdieu 1996:140, Järvinen 2013:378). Doxa er således de common sense forestillinger, der hersker på specifikke felter og som er retningsanvisende for handling på det felt: "Et felts doxa består af et sæt før-refleksive, ikke-bevidstgjorte, til dels kropsliggjorte adfærdsregler for det spil – de spilleregler, trumfkort, forbud – som gælder på feltet" (Järvinen 2013:378). Doxa gennemtrænger feltets praksis, så det, der måske fremtræder som klarsynede intentioner, alligevel altid er domineret af feltets doxa (Bourdieu 1999:145). Selv handlinger, der umiddelbart virker uselviske eller interessefrie, er præget af en form for interesse, idet handlingerne altid er bundet til feltets logik. Doxa bevirker, at der inden for et felt er nogle ting, "man bare gør", ligesom der er andre ting, som "man bare ikke gør" (Bourdieu 1999:152). Doxa fastholdes og reproduceres gennem feltets rekrutteringsprocedurer, der indvier og socialiserer nytilkomne i feltets eksisterende doxa (Järvinen 2013:379). Nytilkomne kan dog forsøge at udfordre feltets doxa og legitimiteten af de anerkendte kapitalformer på feltet.

Kapitalformer er Bourdieus måde at forklare de forskellige ressourcer og magtformer, der er til rådighed i samfundet. Med begrebet om symbolsk kapital – der kan oversættes til anerkendelse, prestige eller ære – forsøger Bourdieu "at opløse grænsen mellem økonomi og ikke-økonomi, mellem interesse og interessefrihed" (Järvinen 2013:367). Mange fænomener, såsom hvordan man tilgår opgaven med at føre tilsyn med dømte seksualforbrydere, kan ikke forklares med økonomiske interesser i hverken det ene eller det andet. Men det kan derimod betragtes som "et komplekst interessespil, der handler om at maksimere de involverede agents symbolske kapital" (Järvinen 2013:367). Symbolsk kapital kan kun eksistere, når "medlemmerne i en gruppe er enige om, at visse specifikke egenskaber eller handlinger er ærefulde" (Järvinen 2013:366). De tre primære kapitalformer (økonomisk kapital, kulturel kapital og social kapital) transformeres til den overordnede symbolske kapitalform (prestige),

når de opfattes som legitime og værdifulde af medlemmerne i en gruppe. Det kan således være forskellige egenskaber eller færdigheder, der tillægges symbolsk kapital på forskellige felter.

Korpsånd refererer til de kollektive værdier, normer og praksisser, der hersker inden for en social gruppe. Bourdieu betragter således habitus som noget socialt i den forstand, at habitus er åsted for solidaritet og troskab med sin gruppe. Begrebet er særligt interessant for os, idet korpsånden finder sit yderpunkt i autoritære grupper såsom militæret eller politiet, hvor uniformen symboliserer kroppen som noget socialt (ibid.). Bourdieu kalder uniformen og andre formalistiske øvelser for manipulationsstrategier, der har til formål at forme kroppen til at tilhøre en gruppe, og hvor der opstår et “nesten magisk forhold mellem gruppen og hvert enkelt medlems krop”, og hvor dette forhold afføder føjelighed og underkastelse som gør, at gruppen fungerer “som en slags kollektiv automat” (Bourdieu 1999:151). I sådanne grupper vil der herske en overordnet enighed, idet de individuelle medlemmer af gruppen internaliserer og reproducerer gruppens kollektive habitus og kapital, så individerne opnår samstemmige habitusformer (Bourdieu 1999:152). Korpsånden bidrager til en reproduktion af eksisterende magtstrukturer og hierarkier i gruppen, hvor nye medlemmer indgår i en socialiseringsproces, der understøtter de etablerede normer og værdier (ibid.).

5.2. Sackmann: Organisationskultur og -viden

For Sackmann (1992) skal praksis inden for en organisation forstås ud fra dens kultur, idet kultur er indlejret i alle de organisatoriske processer og strukturer. Organisationskultur betragtes i den forstand som et sæt af delte værdier, normer og praksisser, og vi betragter derfor perspektivet som nært beslægtet med en gruppes fælles habitus, ligesom organisationen kan betragtes som et felt med sin egen logik og egne regler, altså et tilhørende doxa, der former praksis i organisationen. Sackmann åbner kulturbegrebet op som komplekst og paradoksalt, og som et begreb, der kan rumme sameksistensen af en homogen kulturel gruppe med forskellige, uafhængige og samtidigt overlappende kulturelle subgrupperinger (Sackmann 1992:154,155). Teorien kan derfor belyse politiet som én samlet organisation med forskellige undergrupper af herskende normer og værdier – en slags felter, inden i feltet. I specialet betragter vi politiets forskellige afdelinger som felter eller subgrupperinger med deres egne specifikke værdier og praksisser.

Sackmann (2021:42) betragter kultur som en identitetsskabende komponent, der giver medlemmerne af en organisation en følelse af tilhørsforhold og sammenhæng med medlemmerne af den samme organisation. Kulturens fire hovedfunktioner er at skabe orden, orientering, stabilitet og mening, mens de fire sekundære funktioner er at reducere organisationens kompleksitet, muliggøre forandring, koordinere et fælles sprog samt at medlemmerne kan identificere sig med organisationen (ibid.:44-46). Sackmann foreslår, at kultur består af fire dimensioner af viden, der tilsammen udgør et kognitivt landkort over, hvordan man begår sig i en given organisation (Sackmann 1992:142), hvad vi sidestiller med Bourdieus habitusbegreb. Kulturens fire dimensioner af viden repræsenterer *what, how, should* og *why* og uddybes nedenfor:

Dictionary knowledge refererer til “the ‘what’ of situations” og omfatter almindeligt anerkendte beskrivelser, herunder labels, sæt af ord, definitioner eller opfattelser, der benyttes og hersker i en given kulturel kontekst (ibid.). Dictionary knowledge afspejler den semantik, man finder inden for en bestemt kulturel ramme (ibid.). I empirien finder vi eksempler på enslydende begreber eller vendinger såsom ‘politinæsen’ eller ‘at have hinandens ryg’, og vi finder, at størstedelen betegner seksualforbrydere som pædofile. I andre kulturelle kontekster ville pædofili referere til en klinisk diagnose, men vi ser hos informanterne at pædofile betegner alle personer, der er dømt for sædelighedsforbrydelser mod børn, selv når informanterne giver udtryk for viden om, at ikke alle personer, der begår overgreb mod børn, lider af pædofili. Ord eller definitioner kan i denne forstand betyde forskellige ting i forskellige kulturelle kontekster, og dictionary knowledge kan, ligesom de andre typer af viden, være behjælpelig til at identificere subkulturer inden for den samme organisation.

Directory knowledge refererer til almindeligt anvendte praksisser og beskriver “the ‘how’ of things”, altså hvordan ting og begivenheder foregår, eksempelvis hvordan et specifikt problem løses (ibid.). Denne viden afspejler, hvad mennesker *gør*, og *hvordan* de gør det (Sackmann 2021:38), hvorfor vi sidestiller det med den praktiske sans. Directory knowledge omfatter rutiner og den kollektive opførsel, og beskriver, hvordan man *gør* ting på den *rigtige* måde inden for en given organisation. Directory knowledge dækker også over, hvad der *ikke* er en del af kulturen (ibid.). Directory knowledge er beskrivende (Sackmann 1992:142), og kan belyse hvordan praksis rent faktisk tager sig ud, når politiet forvalter tilsynsopgaven. Den beskriver *hvordan*, og ikke *hvorfor* noget foregår, som det *gør*.

Recipe knowledge er viden om, hvad man *bør* eller ikke *bør* gøre i specifikke situationer: “It expresses “shoulds” and recommends certain actions” (ibid.). Denne vidensdimension relaterer sig til normer og forskrifter for overlevelse og succes i en organisation (ibid.). Recipe knowledge afspejler generelle principper for, hvordan man *bør* begå sig i politiet som organisation. Der kan både være tale om erfaringsbaseret viden eller formelt nedfældede formler med anbefalinger til bestemte handlinger eller blot uofficielle, velkendte leveregler (ibid.). Sackmann påpeger desuden, at man kan skelne mellem ‘success recipes’ (viden om, hvad der har fungeret godt før i tiden) og ‘failure recipes’ (viden om, hvad der ikke har ført til de ønskede resultater og derfor *bør* undgås) (Sackmann 2021:38). I betjentenes praktiske forvaltning af tilsyn gør de både brug af den erfaringsbaserede viden og den formelt nedfældede viden, særligt i form af lovgivninger og den midlertidige vejledning for, hvordan de skal forvalte tilsynsordningen. Analysen viser, at betjentene trækker på deres erfaringsbaserede viden fra andre politiopgaver, når de fører tilsyn med dømte seksualforbrydere.

Axiomatic knowledge refererer til årsager og forklaringer (Sackmann 1992:142). Denne viden forklarer “why a particular organization exists, why it acts in its specific, idiosyncratic way, and finally, why it is as it is” (Sackmann 2021:38). Aksiomatisk viden er rationaler og præmisser, der er fastsat a priori, og som forekommer selvindlysende inden for en given kulturel kontekst. Ofte er det kun dem, der i sin tid fastsatte eller forhandlede disse rationaler, der er bevidste om dem, mens andre medlemmer i organisationen blot handler på grundlag af disse rationaler uden bevidsthed om dem (ibid.). Denne dimension af viden betragter vi som nært beslægtet med Bourdieus doxa begreb, der beskrives som et *før*-refleksivt sæt af adfærdsregler. Det forekommer for eksempel informanterne som en selvindlysende præmis, at politiet skal give alle borgere den samme behandling, selvom det ikke fremgår, på hvilket grundlag disse rationaler er fastsat.

5.3. Organisation og kultur i forandring

Sackmann påpeger, at kultur er baseret på erfaring og dermed noget, man tillærer. Succesfulde praksisser bliver gentaget over tid og vil til sidst blive betragtet som den kulturelt *rigtige* praksis (ibid.:41). Både Sackmann og Bourdieu understreger, at kultur og habitus ligger så dybt forankret i mennesket, at det er svært at ændre. Ikke desto mindre kan der organisatorisk være brug for forandring, når en katalysator, her udvidelsen af strfl. § 236, afkræver det (Sackmann

2021:207). Sackmann understreger, at forandring ikke blot kræver, at man tillærer noget nyt, men ligeledes, at man aflærer noget velkendt, og det er processen med at fralægge indgroede mønstre og praksisser, der gør forandring vanskelig:

“The regular use of their routinized practices had created familiarity and emotional attachment over time. Organizational members know these routines and habits well and can retrieve and reproduce them without conscious effort” (ibid.:209).

Det påpeges desuden, at jo længere tid rutinerne har influeret opfattelser, tankemønstre og adfærd, jo sværere er forandring, både for individer og organisationer (ibid.). Sammenligneligt mener Bourdieu, at habitus tenderer ”mod at styre agenterne ind i situationer, som bekræfter deres tidligere positioneringer” (Järvinen 2013:373). Uden at være bevidste om det ønsker individer ikke at udføre det, de kender, og som kan sætte spørgsmålstejn ved deres habitus (ibid.).

Hvis en ny situation adskiller sig fra det, medlemmerne havde forestillet forud for forandringen, kan denne kognitive dissonans lede til, at medlemmernes opfattelse af deres eget kompetence-niveau falder. Ifølge Sackmann gør følelsen af utilstrækkelighed, at medlemmerne forsøger at komme tilbage til en komfortzone, hvor de trækker på kvaliteter, adfærd og færdigheder, der før i tiden har virket som succesfulde praksisser: “This reflection makes them (re-) use more of their familiar behaviors, skills, and routines. Hence, they feel good and competent again” (Sackmann 2021:209). Sackmann argumenterer dog for, at denne søgen tilbage stopper en reel forandringsproces, der først kan finde sted, når individer, grupper eller hele organisationer fuldt accepterer, at situationen er ny og anderledes end tidligere og derfor kalder på nye og andre praksisser og færdigheder (ibid.:210).

6. Specialets metodiske ramme

I specialet anvender vi den samfundsjuridiske metode til at lave en operationel rettsociologisk undersøgelse. Når vi undersøger, hvordan politiet håndhæver og udfører tilsyn med forbud efter strl. § 236, undersøger vi en del af lovens virkning. Denne disciplin kaldes også operationel rettsociologi (Dalberg-Larsen & Kristiansen 2014:20). Da vi undersøger politiets praksis, finder vi det relevant først at gøre rede for politiforskning som disciplin. Dernæst belyses specialets metode og empiriske materiale, samt hvilke implikationer de metodiske tilgange kan have.

6.1. Politiforskning

Selvom politiforskning er et forholdsvist nyt forskningsfelt, der tog sit udspring i 1960'erne i USA og England, er feltet i dag utroligt omfangsrigt (Reiner 2010:3,9). I Norden er forskning i politiet ligeledes vokset i omfang, der dog fortrinsvis stammer fra Sverige og Norge (Holmberg 2014:25). Fra 1980'erne startede en sammenvævning mellem akademiske miljøer og politiinstitutionerne selv. Det skyldtes blandt andet politiets ønske om mere dokumenteret viden inden for politiet og derudover finansieres forskning i højere grad end tidligere af eksterne fondsmidler, der binder politiske og forskningsmæssige interesser tæt sammen (Sørensen 2010:272, Davies 2016:158). Denne kollaborative fase (Davies 2016:158) kan imidlertid udfordre forskningens kritiske blik på politiet som organisation, idet forskning i højere grad optages af spørgsmål om effektivitet, hvormed blikket vendes væk fra større og mere overordnede spørgsmål om politiets virke (Holmberg 2014:33). Med eksterne fondsmidler i forskning risikeres desuden en indskrænkning i forskningsfriheden, da funding har betydning for, hvad der forskes i, hvordan der forskes i det og hvad der publiceres. Der er desuden en større tilbøjelighed til at finde 'positive' resultater, når forskningen er finansieret af eksterne parter og man som forsker ønsker at bibeholde sin adgang til feltet (Davies 2016:161, Holmberg 2014:50). Sammenvævningen af forskning og politiorganisationer giver imidlertid en nemmere adgang til feltet, og politiet kan være mere tilbøjelige til at implementere diverse fund, når de selv har været en del af forskningen og dermed forstår dens værdi (Davies 2016:160).

Metodisk fremhæves de kvalitative metoder i politiforskning, særligt etnografiske metoder og observationsstudier (Holmberg 2000:180, Pearson & Rowe 2020:15). Kvantitative metoder egner sig dog godt til effektstudier, der undersøger effektiviteten af politiindsatser (Holmberg

2014:32). Med etnografisk metode i politiforskning får man derimod mulighed for at opnå en dybdegående *forståelse* af mekanismerne i miljøet (Pearson & Rowe 2020:15,16). Et langvarigt observationsstudie giver mulighed for at opbygge en tillidsfuld relation til feltet, at verificere sin egen forståelse af observationerne samt muligheden for at observere ændringer over tid (Pearson & Rowe 2020:21,24). Derudover giver observationer “et skarpere blik for, hvad mennesker rent faktisk gør (i modsætning til interview, hvor folk jo primært *fortæller* om, hvad de gør)” (Tanggaard og Brinkmann 2015:33). Det bemærkes dog, at muligheden for at foretage observationer i politiet hæmmes af stadigt strengere krav til forskningsetikken (Holmberg 2014:30). Holmberg (2010) påpeger, at observationer dog nødvendigvis må akkompagneres af interviews, hvor betjente kan fortælle om det, der ligger *bagved* praksis (Holmberg 2000:180). Interviewet giver dermed mulighed for at afdække, *hvorfor* nogen gør, som de gør.

6.2. Det empiriske materiale

Idet den samfundsjuridiske metode er en tværfaglig metode i en kombination af sædvanlige samfundsvidenskabelige metoder og særlige juridiske datakilder, anvender vi i specialet både interviewmateriale, kvantitativt materiale og retskilder (Christoffersen 2019:385). I specialet udgør de juridiske data den nuværende lovgivning, regeringsudspil, lovforslag og behandlingen af lovforslag, herunder høringsvar, Rigspolitiets midlertidige vejledning³ og actioncard samt Justitsministeriets tilsynsbekendtgørelse (ibid.:386). Det kvantitative datamateriale og retskilderne supplerer det primære interviewdata og har udgjort værdifuld baggrundsviden, der har givet os en dybere forståelse for tilsynsordningen og politiets arbejde hermed.

Vi har i kraft af samarbejdet med ph.d.-stipendiat Kasper Jørgensen fået indblik i de aktindsigter, der er givet i forbindelse med ph.d.-afhandlingen, herunder indsigt i høringsvar og antallet af tilsynsdømte. Kvantitativt data fra Rigspolitiet er fra politiets sagsregistrerings-system, POLSAS, indhentet 28. februar 2024. Det er derudover via aktindsigt, at vi har opnået adgang til politiets interne dokumenter, heriblandt Rigspolitiets midlertidige vejledning.

---

³ Der er givet delvis aktindsigt i politiets interne vejledning ved aktindsigtsanmodning journal.nr. 2020-037966. Dokumentet er underlagt redaktion, og der er derfor oplysninger i vejledningen, som vi ikke kan tilgå. Enkelte steder i specialet skriver vi, at principper ikke fremgår af vejledningen. Det er skrevet med det forbehold, at det ikke fremgår af den del af vejledningen, som vi har adgang til.

Nordjyllands Politi har ligeledes bistået med kvantitative datamateriale, der er indhentet fra politiets dataplatform, POL-INTEL, 17. januar 2024. Datamaterialet dækker 239 tilsynsdømte, og dermed alle sager i Danmark, hvor der er meddelt forbud efter strfl. § 236 og hvor sagen optræder med en aktualitetskode i politiets systemer. Både Nordjyllands Politi og Rigspolitiet gør imidlertid opmærksom på, at tallene er behæftet med en vis usikkerhed, idet personer kan være udgået af tilsyn, men stadig optræde med en aktualitetskode (Nordjyllands Politi 2024, Rigspolitiet 2024). Datamaterialet er anonymiseret før det er udleveret til os, men det er muligt for os at se alle personernes køn, nationalitet, alder på gerningstidspunktet, alder på tidspunkt for dataudtræk, nuværende politikreds og kommune, frihedsberøvelsesstatus på tidspunktet for dataudtræk med mere. Datamaterialet er i udgangspunktet brugt til baggrundsviden, men enkelte steder i specialet refereres der til 'specialets kvantitative datamateriale', som henviser til data fra Nordjyllands Politi.

6.3. Interviewdata og specialets informanter

Den eksisterende politiforskning peger på, at etnografiske studier har store fordele, når der indsamles empiri i og om politiet. Vi understøtter denne pointe, men anser det ikke som hverken etisk eller realistisk at observere betjentene i en tilsynsdømts private bolig. Vi vurderer, at observationer ikke ville stå i rimeligt forhold til specialets sigte, og at vi med interviewet alene kan opnå værdifulde indsigter i politiets forvaltning af tilsynsordningen.

Specialets primære datamateriale består således af 12 semistrukturerede interviews med i alt 13 informanter, hvoraf 11 er tilsynsførende betjente og to er koordinatore. Vi har opnået adgang til syv ud af 12 politikredse, og vi har afdækket et så geografisk bredt område i Danmark som muligt. Interviewene udgør en unik førstehåndsviden, der styrker validiteten af de fund, vi gør i specialet og muligheden for at sammenholde praksisser i de forskellige politikredse sikrer desuden en høj grad af analytisk generaliserbarhed (Kvale & Brinkmann 2015:320,334). Vi har udarbejdet to forskellige interviewguider på baggrund af den eksisterende litteratur og de teoretiske perspektiver i specialet. Interviewguiderne blev rettet til efter de første interviews, idet vi fandt, at vi med den første guide ikke var i stand til at indsamle tilstrækkelig viden om informanternes opfattelse af deres organisationskultur. Den mindste kreds, der optræder i empirien, udgjorde derfor en form for pilotinterviews, hvor vi efterfølgende finjusterede

interviewspørgsmål og tilføjede spørgsmål, der skulle operationalisere kulturbegrebet. Interviewguiderne findes i bilag 4 og 5.

Blandt informanterne optræder der både mænd og kvinder med en stor alders- og erfaringsmæssig variation. Vi har både talt med informanter, der har arbejdet med tilsynsopgaven, siden den trådte i kraft i januar 2020 og informanter, der er tiltrådt i rollen som tilsynsførende senere. En enkelt informant har kun ført tilsyn en gang på tidspunktet for interviewet. I forhold til fagligheder er 12 ud af 13 informanter politiuddannede og flere har videreuddannet sig med kurser og uddannelser, som tilbydes i politiet. Enkelte har andre uddannelser bag sig.

Interviewene blev gennemført med respekt for informanternes tid, og vi havde forud for interviewet aftalt, at interviewet var berammet til at vare omkring en time. I kraft af informanternes velvillighed til at fortælle, varede enkelte interviews op imod halvanden time, men her blev det gjort klart for informanterne, at de til enhver tid havde mulighed for at stoppe interviewet. Interviewene foregik primært over videoopkald på Microsoft Teams og en enkelt gang telefonisk grundet tekniske vanskeligheder. I tre tilfælde havde vi mulighed for at gennemføre interviewene personligt, og i de tilfælde foregik interviewet henholdsvis i mødelokaler på informantens arbejdsplads og på Aalborg Universitet.

6.3.1. Magt og positionering i interviewsituationen

I interviewforskning er det vigtigt at forholde sig til forholdet mellem subjektet og forskeren og ikke blot anskue interviewet som "en fuldstændig åben og fri dialog mellem ligestillede partnere" (Kvale & Brinkmann 2015:55). Interviewet er en instrumentel dialog, hvor vi som interviewere ikke anser samtalen som mål i sig selv, men snarere som et middel til at indhente specifikke beskrivelser, fortællinger og viden om politiets praksis for tilsyn med dømte seksualforbrydere (ibid.:56). I mødet med politiet er det imidlertid ikke kun os, der i rollen som interviewere indtager en magtfuld position, idet de politiansatte er samfundsmæssigt magtfuldt positionerede aktører.

Koordinatorerne og betjentene er desuden fagpersoner, hvorfor interviewet tager form af et ekspert- eller eliteinterview, der har implikationer for os som interviewere. I interview med fagpersoner bør interviewerens nemlig være særligt velinformeret og i nogen grad beherske fagsproget: "En interviewer, der demonstrerer, at han eller hun er godt inde i interviewemnet,

vil møde respekt og være i stand til at opnå en vis grad af symmetri i interviewrelationen” (Kvale & Brinkmann 2015:201). I interviews om erfaringer og oplevelser hos samfundsmæssigt magtfulde aktører, kan de hierarkiske positioneringer i interviewsituationen opleves som anderledes, end når forskningssubjekterne er marginaliserede eller underordnede grupper i samfundet (Staunæs & Søndergaard 2005:60). Men asymmetrien i interviewsituationen kan altså i nogen grad udlignes, hvis vi som forskere kan udvise kendskab til interviewemnet, og det, som vores informanter er eksperter i. Derfor har vi, forud for interviewene, sat os særdeles godt ind i emnet ved ikke bare at læse eksisterende forskning og teoretiske perspektiver, men ligeledes orientere os i lovgivningen, høringer og politiets interne dokumenter og data.

Specialets informanter optræder desuden som en del af det danske politi. Både i kraft deres ansættelsesforhold med politiet og det stærke gruppefællesskab og tavshedskultur, der hersker i politiet (se Johannessen 2013:49 og Prenzler 1997:47), er informanterne ikke interessefrie. De har interesse i politiets renommé og deraf også offentlighedens tillid til politiet, hvorfor de kan være begrænsede i deres handlerum i en dialog med os som interviewere. Der er derfor risiko for, at vi bliver mødt med reproduktioner af færdigformulerede logikker, og at de interviewede kan komme til at tale fra en position som virksomhedsstrateg (Staunæs & Søndergaard 2005:63). Vi oplevede i flere interviews, at sætninger a la: ”Vi er politisk styret og skal bare gøre, hvad vi får besked på” blev en form for hæmsko i dialogen. Informanterne kunne til enhver tid hive denne argumentation frem, frem for at reflektere over, hvilke implikationer den politiske topstyring har for deres praksis og den måde, de tilgår arbejdet og finder mening heri. Vi anerkender imidlertid, at sætninger som ovenstående er udtryk for et organisationskulturelt træk i politiet.

Selvom informanterne undervejs udtalte sig som virksomhedsstrateger, talte de i høj grad også ud fra deres egne unikke positioner i politiet og det var fremtrædende i interviewene, at der eksisterer forskellige rationaler inden for politiet. Staunæs og Søndergaard understreger, at ”organisationer rummer flere forskellige logikker eller principper for orden” (ibid.:62) og i interviewene afdækkede vi flere forskelligartede rationaler bag betjentenes praksisser for tilsyn med dømte seksualforbrydere. Desuden kan enkeltpersoner være lokalt og periodisk engageret i skiftende logikker (ibid.), og vi oplevede både glidende overgange, sammenfald og uoverensstemmelser mellem informanternes udtalelser som virksomhedsstrateger på den ene side og individer med private holdninger på den anden side. Interviewene frembragte både

færdigformulerede strategiske virksomhedspolitikker og mindre ordnede refleksioner over konkrete erfaringer og forståelser, der blev fremtænkt undervejs i interviewet, og som således også "forholder sig tættere til det flimrende levede liv i organisationen" (ibid.:63). Vores forudgående metodiske kendskab til informanternes mulige positioneringer var til stor hjælp under interviewene og skærpede vores blik for at indhente viden om det erfarede, det levede og det ufærdige. Vi forsøgte således, frem for blot at godtage den politiske struktur som argument, at få informanterne til at reflektere over, hvordan det faktum manifesterer sig i deres erfaringer og praksisser.

6.4. Adgang til feltet og metodiske implikationer herved

Vi har i kraft af samarbejdet med ph.d.-stipendiat Kasper Jørgensen, kunnet bruge hans kontakt til politiet. Han har ageret gatekeeper i den forstand, at når han har foretaget interviews i en politikreds, har han efterfølgende spurgt, om han måtte videregive informanternes kontaktoplysninger til os. Det har givet den store fordel, at adgangen til feltet allerede var sikret forud for speciallets opstart. Vi oplevede en stor velvilje blandt medarbejderne i politiet og i næsten alle tilfælde lykkedes det at etablere interviewaftaler med de personer, Kasper Jørgensen videreformidlede kontaktoplysninger på. Vi oplevede dog, at konstellationen gav anledning til, at vi periodisk befandt os i en afventende og passiv position, hvorfor empiriindsamlingen fandt sted senere end vi først havde planlagt. Mens vi afventede at modtage flere kontaktoplysninger via vores gatekeeper, tog vi undervejs selv kontakt til en politikreds, hvor det lykkedes os at etablere en interviewaftale, der afledte endnu et interview.

Vores adgang til feltet har haft den metodiske implikation, at informanterne forud for vores interviews i 11 ud 13 tilfælde allerede er blevet interviewet om politiets tilsynsordning til ph.d.-afhandlingen. Vi taler frit med informanterne om det forudgående interview, og i et enkelt tilfælde bliver det direkte italesat, at informanten besidder viden om tilsynsordningen, som vedkommende kun har opnået gennem det forudgående interview med Kasper Jørgensen. Informanterne kan således have opnået en dybere forståelse af tilsynsordningen gennem de forudgående interviews, der kan medføre, at deres svar er mere velovervejede og nuancerede, end de ellers ville have været, idet de allerede har reflekteret over emnet. Det kan modsat også medføre, at deres svar ikke udelukkende afspejler deres egne oplevelser og holdninger, men også de perspektiver, de er blevet introduceret til tidligere.

Ved både de informanter, vi har opnået kontakt til ved via vores gatekeeper samt dem, vi har selv har opsøgt (hvor snowballing-effekten afledte endnu et interview), er der risiko for, at informanterne har diskuteret deres oplevelser med hinanden forud for vores interview med dem, hvilket kan føre til en homogenisering af deres svar, og de kan desuden have påvirket hinandens opfattelser og fortællinger. I forsøget på at omgå dette har vi stillet spørgsmål, der opfordrer informanterne til at reflektere individuelt over deres egen positioner og oplevelser. I kraft af at størstedelen er blevet interviewet om det samme emne tidligere, kan informanterne have en forventning til, hvad interviewet med os omhandler og hvad der forventes af dem i deres svar. Det kan medføre, at informanterne forsøger at levere 'de rigtige' svar, eller de svar, de tror, vi som interviewere gerne vil høre. I et forsøg på at imødekomme denne metodiske udfordring har vi gjort det klart over for informanterne, at interviewet ikke er en gengivelse af det interview, de allerede har deltaget i, og at fokus og spørgsmål varierer, omend det overordnede emne for begge interviews er det samme. Forud for interviewet har informanterne fået tilsendt en kort beskrivelse af vores speciale (se bilag 3), således vi havde mulighed for at introducere informanterne for vores perspektiv, ligesom det gav informanterne mulighed for at vurdere, om de havde nået en vis mætning. Vi oplevede dog på ingen måde en træthed hos informanterne, der engageret fortalte detaljeret om deres arbejde med og syn på politiets tilsyn med dømte seksualforbrydere.

6.5. Ethiske overvejelser og databeskyttelse

Under specialet har vi lagt stor vægt på etik hvad angår anonymiteten af data. På den baggrund har vi valgt at bruge størstedelen af den kvantitative data som værdifuld baggrundsviden til os selv, uden at rapportere alt data i specialet. Da der er tale om så relativt få personer i Danmark, der er meddelt forbud efter strfl. § 236, anser vi det ikke som formålstjenligt at anføre, hvor mange forbudsdømte hver enkelt politikreds, fører tilsyn med. I stedet har vi blot anført antallet af færrest og flest tilsynspersoner, uden at specificere de konkrete politikredse.

Forud for interviewene har informanterne fået tilsendt et oplysningsskema via mail, der informerer dem om specialets formål, databeskyttelsesregler og deres rettigheder. Empiriindsamlingen- og behandlingen efterlever Aalborg Universitets databeskyttelsesregler og følger forskningsrådets etiske retningslinjer. Lydoptagelser af interviewene er opbevaret på Aalborg Universitets sikre drev og siden transskriberet og kodet i NVivo. I transskriptionerne

og i citater i specialet er navne, bynavne, politikredse og andre identificerende oplysninger pseudonymiseret eller helt udeladt. Citater kan være smukkeseret, når de er anvendt i specialet. Det er gjort for læsevenlighedens skyld, hvis der for eksempel har været ufuldstændige sætninger eller forkerte ordstillinger. Der er ikke foretaget ændringer, der ændrer ved indholdet af det sagte.

7. Analyse

Analysen har til formål at besvare specialets problemformulering, der lyder:

Hvad kendetegner politiets forvaltningspraksis efter straffelovens § 236 tilsyn, og hvorledes afspejler politiets organisation og kultur sig i denne praksis?

Analysen er struktureret i syv overordnede temaer, der fungerer som afgrænsede nedslagspunkter. Indledningsvist belyser vi informanternes syn på den nye lovgivning og deres dertilhørende nye beføjelser. Herefter belyses hvad tilsynsopgaven ifølge informanterne kræver. I analysens tredje del udfolder vi informanternes syn på den nye arbejdsopgave, herunder deres perspektiv på de tilsynsdømte og deres risiko for recidiv. I dette afsnit belyses desuden den professionelle tilgang til opgaven, som betjentene tillægger sig på trods af deres syn på seksualforbrydere. Herefter berører vi skånsomhedsprincippet og det relationsarbejde, som tilsynsopgaven indebærer for betjentene. I den efterfølgende del af analysen udfolder vi den praktiske forvaltning af opgaven, hvor geografiske og demografiske forskelle manifesterer sig i praksis og vi præsenterer de modarbejdende principper, betjentene oplever at skulle navigere imellem. Til sidst identificeres to fortællinger, som betjentene bruger til at finde mening i tilsynet.

Den ovenstående struktur skal fungere som afgrænsede nedslagspunkter. Gennem analysen finder vi, at betjentenes opfattelse af tilsynenes virkning har betydning for flere dele af deres forvaltning af tilsynsopgaven. Ligeledes spiller deres politifaglige erfaringer, skånsomhedsprincippet og betjentenes afvejning mellem relationsarbejde og kontrol også ind i flere dele af deres praksis. Disse tematikker kommer derfor til syne på forskellig vis gennem flere dele af analysen. I kraft af specialets problemformulering er blikket for kultur og organisation ligeledes gennemgående i analysen.

7.1. Nye retlige rammer

Som beskrevet i genstandsfeltet har den reviderede udgave af strfl. § 236 blandt andet medført, at politiet skal føre tilsyn med, om dømte seksualforbrydere overholder deres forbud. Tilsynsordningen er en ny opgave for politiet, der ikke tidligere har foretaget systematiske tilsyn i borgeres private hjem over en årrække. Da lovforslaget var i høring, bemærkede Rigspolitiet, at tilsynsopgaven “ses at udgøre en ny opgave for dansk politi, og at opgaven afviger fra politiets sædvanlige opgaver, som typisk består af beredskabs-, efterforsknings- og/eller forebyggelsesindsatser” (Retsudvalget 2019-20:10). Derfor, understregede Rigspolitiet, “skal politiet opbygge erfaring med den nye opgave” (ibid.). Rigspolitiet bemærker derudover, at tilsynsordningen kan have konsekvenser for politiets samlede omkostninger (ibid.:16).

Ændringerne i straffeloven blev vedtaget i Folketinget 12. december 2019 med effekt fra 1. januar 2020, hvor tilsynene skulle være implementeret i de danske politikredse. Af regeringens forslag fremgår det desuden, at de estimerede 8 mio. kr., som tilsynsordningen årligt vil koste politiet, skal afholdes inden for politiets eksisterende økonomiske ramme (Folketinget 2019-20:13). Med disse forudsætninger betragter vi grundlaget for at skabe en systematisk og ensrettet praksis på tværs af kredsene som vanskeligt. Rigspolitiet udarbejdede en midlertidig vejledning og et actioncard, der angiver diverse retningslinjer på området og beskrives som “et opslagsværk – en lille bibel” af en af specialets informanter (Sigrid:7). Men ud over vejledningen var der ifølge af de tilsynsførende ingen erfaring eller retspraksis at støtte sig op ad: “Vi er jo pionerer og vi havde ingen at spørge” (Peter:1).

Af interviewene fremgår, at flere betragter politiet som “samfundets skraldespand” (Henrik:4, Peter:38), der efterhånden skal varetage stadig flere forskelligartede opgaver. Lig den eksisterende forskning (se Nash 2016:412) påpeger flere informanter, at politiet skal varetage nye opgaver, der ikke traditionelt associeres med politiarbejde, såsom psykisk syge eller som her, tilsyn med dømte seksualforbrydere. Ole undrer sig over den voksende bunke af arbejdsopgaver, der skal løses for den samme sum penge, og fortæller, at man i hans kreds er så ressourcemæssigt udfordret, at de ikke kan lave 100% målopfyldelse, hvad angår tilsyn:

”Det har vi ledelsens forståelse for. Man kan jo ikke åbne TV2 News uden, at der er nye ting, politiet skal prioritere [...]. Men der er aldrig nogen, der siger, hvad vi så skal prioritere mindre af” (Ole:16).

Informanterne opfatter på tværs af interviewene politiet som en organisation, der skal sikre tryghed for borgerne, og hvor betjentenes fornemmeste opgave er at håndhæve lovgivningen. Flere henviser til politilovens § 1 om politiets virke, og i interviewene hersker en fremtrædende bevidsthed om, at politiet er politisk styret og indgår som en spiller i et større system, nemlig retsstaten. Flere understreger, at man er vant til "at klappe hælene sammen" (Lars:20) og at man desuden ikke sætter spørgsmålstejn ved de opgaver, man bliver pålagt (Tim:11, Sigird:13)

Det fremgår imidlertid også tydeligt, at den lovgivning, betjentene er vant til at håndhæve, adskiller sig markant fra tilsynsopgaven på flere punkter og derfor strider mod de rammer, de er vant til at arbejde indenfor:

"Når vi går ind et privat sted, er det jo i princippet en ransagning, kan man godt kalde det. Det er vi vant til, kræver kendelser eller samtykke. Men lige pludselig kan vi gøre, forstå mig ret, som det passer os. Uden for retsplejelovens bestemmelser. Det er jo helt atypisk. [...] Her kommer vi brasende ind, fordi det skal vi – det siger politikerne" (Henrik:13).

Interviewene afslører en vis usikkerhed blandt betjentene, der affødes af det nye retlige grundlag, som ændrer ved de arbejdsmetoder, de er vant til. De nye rammer skaber en form for organisatorisk kognitiv dissonans, hvor betjentene skal trodse deres vanlige praksis og nu agere ud fra nye rammer, der tilsidesætter det, de kender og som giver politiet betydeligt større beføjelser.

Lovgivningen kan anskues som en recipe knowledge, der er retningsanvisende for betjentenes praksis, altså deres directory knowledge. Det er således de formelt nedfældede love, der dikterer betjentenes rammer for praksis og med udvidelsen af strfl. § 236 skal betjentene forholde sig til en ny og uvant forskrift for praksis. Betjentenes praksis ændrer sig ikke i den forstand, at de stadig handler efter og er loyale over for lovgivningen. Men strlf. § 236 ændrer på spillereglerne for betjentenes handlingsrepertoire og dermed også praksis.

Flere fortæller, at opgaven krævede tilvænning og særligt i starten var forbundet med megen usikkerhed. Ifølge Sackmann (2021:209) kan ændringer i en organisation føre til en følelse af utilstrækkelighed hos medlemmerne, som på den baggrund forsøger at gøre brug af erfaringer og eksisterende færdigheder, der har været succesfulde i fortiden. Simon forklarer, at man som betjent skal omstille sig, når man håndhæver tilsynene, fordi rammerne herfor er så forskellige, fra det, de er vant til. Han beretter om en særlig praksis, der tydeliggør for os, hvor indgroet

den vanlige recipe knowledge er. Fordi betjentene er vant til at bruge en retskendelse for at gå ind i et privat hjem, fortæller Simons erfaring ham, at han *bør* have et stykke papir med, der giver ham retmæssigt lov til at tilgå borgerens hjem. Derfor medbringer han domsudskriftet, når han foretager tilsyn: "Det er ligesom den, der er min ransagningskendelse. Så det har jeg det bedst med" (Simon:13). Sigrid sidestiller ligeledes dommen med den sædvanlige retskendelse og kalder dommen en "*vi kan komme, når vi vil*-kendelse" (Sigrid:5). Vi betragter denne praksis som en imitation af den viden, betjentene allerede kender fra retsplejelovens kapitel 73 om ransagning, der siger, at en retskendelse på begæring skal kunne forevises. Simon forsøger således, ved at medbringe dommen som en erstatning for en retskendelse, at skabe en faglig tryghed under de nye rammer, der imiterer den vante praksis.

7.1.1. Vurderingen af de nye beføjelser som usædvanligt vide

Udover at betjentene skal forholde sig til nye rammer, der giver dem nye beføjelser, fremgår det som et centralt tema i empirien, hvor vidtrækkende de mener, at disse nye beføjelser er. Strfl. § 236 kategoriseres som "en underlig størrelse" (Lars:3) og flere mener, at lovgivningen tilsidesætter det, de har lært på politiskolen. Tilsynsordningen beskrives blandt andet som "det mest voldsomme overgreb, man kan lave" (Tim:24) og i interviewene hersker der enighed om, at politiet er blevet givet usædvanligt vide beføjelser.

I det kvantitative datamateriale fremgår det, at dommene i gennemsnit ligger 8,7 år tilbage for de dømte. Hyppigst ligger dommene fire år tilbage med en spredning fra et år til 30 år. Lovændringen blev indført således, at politiet skal føre tilsyn med alle dømte med et aktuelt meddelt forbud uanset, hvornår det er meddelt. Informanterne er uforstående overfor, at ordningen er indført med tilbagevirkende kraft. Det tilskrives i høj grad et hensyn til retssikkerhed og vanlig retspraksis:

"Jeg undrer mig over, at man ikke bare har trukket en streg i sandet og sagt, 'nu sender vi et signal. Du kunne slippe afsted med noget, du gjorde, fordi loven og samfundet var sådan på det tidspunkt. Men fra 1. januar 2020 skal du bare vippe med lilletåen over et barn, og så risikerer du det og det'. Det andet giver ingen mening, og jeg tror, at de dømte har svært ved at se logikken i det" (Henrik:9).

Henrik fremhæver desuden, at han ikke kan komme i tanke om andre eksempler, hvor lovgivningen er implementeret som her. Flere er forstående over for de dømtes frustration og enkelte påpeger, at de heller ikke selv ser logikken i at føre tilsyn med nogen, der ikke har begået kriminalitet i en lang årrække. Der er bred enighed blandt betjentene om at tilsynsordningen betragtes som en slags tillægsstraf, hvilket strider imod deres habituelle overbevisning om, at når man har udstået sin straf i Danmark, bør man ikke længere betragtes som kriminel.

Betjentene er bevidste om, at de nye retlige rammer ikke blot har betydning for politiets praksis, men også for borgerens retssikkerhed. Andreas er ligesom flere andre af den overbevisning, at lovændringen kun er blevet vedtaget, fordi den vedrører en så stigmatiseret gruppe som seksualforbrydere: "Hvem skulle have stoppet den? Hvem skulle have talt den pædofiles sag?" (Andreas:10). Selvom han anser tilsynet som et godt præventivt værktøj, mener han samtidig også, at det rammer grænsen for, hvad politiet kan og bør gøre: "Hvor langt skal vi gå i dette samfund for at holde øje med folk? Langt, ja. Men der skal også være en grænse. Vi er en retsstat" (ibid.:25). Flere giver udtryk for, at lovgivningen rammer denne grænse:

"Det er mennesker, der overhovedet ingen rettigheder har. Jeg har fra starten syntes, at det var vildt, at vi har at gøre med en gruppe mennesker, der *har* udstået deres straf, men som vi har tillagt sådan en ekstra straf, hvor de ingen rettigheder har. [...] Og deres problem er jo nok, at der ikke rigtig er nogen, der har sympati for de pædofile. Der er ikke mange stemmer i at gå ud og sige, at det er hårdt for dem" (Tim:11).

Betjentene er bevidste om, at selvom beføjelserne er vide og værktøjskassen dermed er blevet større, er diverse indgreb ikke noget, "vi *bare* gør" (Josephine:7). Det fremgår tydeligt på tværs af empirien, at betjentenes bevidsthed om, hvor stort et indgreb tilsynet er i den dømtes liv, manifesterer sig i deres praksis og tilgang til opgaven:

"Jeg vil ikke sidde og have ondt af dem eller noget som helst, for det har jeg ikke. De har selv valgt deres, og det har de taget straffen for. Men det er det eneste sted i Danmark, hvor vi bliver ved med at forfølge folk, så åbenlyst som vi gør her. [...] Så derfor synes jeg, at der skal være en ordentlighed i det fra vores side" (Karsten:6).

Flere påpeger ligeledes, at det faktum, tilsynene foregår i den dømtes private hjem, og desuden uden mistankegrundlag, kræver en varsom tilgang og understreger vigtigheden af at udvise respekt: "Det er ikke fordi vi står og tager skoene af og alle sådan nogle ting. Men man tørrer

lige fødderne af på måtten, når man kommer ind, og spørger, om det er i orden, at man går ind. Også selvom de godt ved, at jeg godt må" (Sarah:7). Det fremgår, at det i udpræget grad er indgrebets karakter, der bliver et argument for betjentenes ordentlighed.

7.1.2. Oplevelsen af lovgivningen som inkonsistent

Ud over at mange af specialets informanter problematiserer tilsidesættelsen af retsplejeloven, finder de desuden lovgivningen uigennemskuelig og inkonsistent. Flere italesætter, at de ikke kan gennemskue reglerne for, hvornår der idømmes tidsbegrænsede eller tidsubegrænsede domme, ligesom de forklarer, at de ikke kan gennemskue, hvad der skal til for at en dømt kan få ophævet tilsynet. Flere betjente har erfaring med at være uforstående over for rettens afvisning af ophævelse:

"Han har udstået sin straf, han har gennemgået behandling, færdiggjort det og fortsat i noget frivillig behandling. [...] Han har på alle måder vist, at der ikke er nogen som helst fare for recidiv. Jeg har ingenting skrevet i alle mine tilsyn gennem to år, udover at det var helt fint. Hvis ikke han kan få det ophævet, hvem kan så? Jeg kunne slet ikke se, hvad der skulle holde ham i tilsyn. Men han fik afslag" (Tim:26).

Omvendt har en anden betjent oplevet at anbefale retten, at man fortsatte tilsyn, men hvor det blev alligevel ophævet, og den dømte kort efter begik ny ligeartet kriminalitet. Flere peger på, at de ikke kan gennemskue lovgivningen, og en betjent understreger, at det er tydeligt, at lovgivningen ligeledes er ny for domstolene (Andreas:13).

Empirien viser desuden, at flere anser lovgivningen som logisk usammenhængende. Her påpeges for eksempel det dilemmafyldte i at beslaglægge en arbejdscomputer, som den dømte råder over, og som politiet skal tage med til undersøgelse på stationen: "Det giver os noget af et dilemma, ikke? For hvad skal han nu sige til sin arbejdsgiver?" (Ole:6). Betjentene tilskynder de dømte til en positiv livsførelse, såsom beskæftigelse, men finder, at tilsynet kan være et benspænd herfor. En betjent fortæller, at der i flere tilfælde kan være gået op til et halvt år, før dømte med kontaktforbud fik genudleveret deres elektronik, heriblandt også arbejdscomputere. Problematikken ledte til en ny praksis i kredsen, hvor medierne nu bliver undersøgt på stedet af politiets IT-teknikere (Andreas:8). Om kontaktforbud fortæller Simon desuden, at den dømte får en mail, når medierne er klar til at blive genudleveret: "Så har han et andet medie

på arbejde eller biblioteket eller hvor han nu går hen” (Simon:20). Denne praksis vidner for os om de usammenhængende elementer i tilsynet, idet den dømte stadig har adgang til diverse medier, hvor vedkommende altså blandt andet kan tjekke mails fra politiet.

Ole fortæller, at han i det hele taget finder kontaktforbuddet ulogisk, idet den dømte gerne må have besøg af børn og opfordre til besøg på anden vis end via internettet:

“Han må gerne gå ned og sætte en seddel op i Brugsen, hvor han annoncerer, at han holder åbent hus med PlayStation hjemme hos sig selv, og hvor han opfordrer børn til at komme og hygge. Og så skrive sit telefonnummer. Så søger han kontakt med fremmede børn, men ikke via internettet. [...] Det er jo noget underligt noget” (Ole:15).

Flere peger derudover på udfordringen i, at dømte i flere tilfælde på lovlig vis kan optage arbejde og frivilligt arbejde med børn, eller på lovlig vis opholde sig steder, hvor der er børn, uden at betjentene kan handle på deres viden, og hvor deres tavshedspligt bliver et benspænd i forsøget på at passe på de potentielle ofre. Betjentene finder det svært og “helt grotesk” (Lars:13) at skulle se stiltiende til, mens de dømte frit kan opholde sig steder med børn eller ligefrem arbejde med børn, i tilfælde hvor en arbejdsgiver ikke indhenter børneattest på den dømte. Henrik fortæller, at han sommetider nærmest håber på, at den dømte begår en anden form for kriminalitet, så han har mulighed for at handle frem for at se stiltiende til (Henrik:14).

Selvom betjentene har et nuanceret syn på recidivrisiko (der uddybes i ”Det nuancerede syn på recidivrisiko” i analysedel 3), beskriver Peter det som en form for ansvars- eller skyldfølelse, at der overhovedet foreligger en recidivrisiko, mens han kun kan se stiltiende til:

“Jeg har jo sådan lyst til at gå ind og banke på ved naboen og fortælle. [...] For tænk hvis det her [nabo]barn bliver krænket, og vi sidder med den her viden. Det er jo frygteligt. Og så kan man jo nemt sige, at det ikke har noget med os at gøre. Og det er også rigtigt. Men jeg er kun et menneske. Det er næsten ikke til at være i, hvis det går galt” (Peter:6).

Denne ‘guilty knowledge’ vidner om, at selvom tilsynet er vidtrækkende, kommer betjentenes beføjelser i andre henseender til kort. De opfatter den ovenfor beskrevne adfærd hos nogle dømte som problematisk, men siden den er lovlig, kan betjentene ikke handle herpå og føler sig i den forstand magtesløse. At betjentene er uforstående over for flere dele af lovgivningen, føjer til den kognitive dissonans, de oplever i henhold til tilsynsopgaven. Deres syn på lovgivningens

inkonsistenser får flere til at sætte spørgsmålstegn ved, "hvorfør [man] så overhovedet laver et så indgribende tiltag?" (Ole:14). Flere påpeger imidlertid, at private holdninger og undringer til trods, er det en arbejdsopgave, der skal løses professionelt og på bedste vis.

7.2. Tilsynets placering i politiet og de kompetencer, det kræver at løfte opgaven

I denne del af analysen belyser vi tilsynsordningen som en ny arbejdsopgave for politiet. Indledningsvis afdækkes informanternes syn på politifaglighedens relevans for tilsynsordningen, og dernæst præsenterer vi informanternes syn på, hvilke menneskelige og faglige kompetencer den nye arbejdsopgave kræver. Afslutningsvis belyser vi, hvordan specialets informanter er blevet forberedt til tilsynsopgaven.

7.2.1. Politifaglighed og dens begrænsninger

Mens nogle er af den overbevisning, at tilsynsordningen er en opgave, der skal forvaltes med politifaglighed, mener andre, at den ligger så langt fra deres vanlige arbejdsområde, at de sætter spørgsmålstegn ved, om opgaven er korrekt placeret i politiet. For betjentene er det relationelle arbejde centralt i opgaven og flere mener, at relationsarbejdet bedre kunne løses af andre faggrupper. Informanterne er dog enige om, at tilsynets kontrollerende karakter kræver politiets faglighed.

Et argument herfor er, at politiet har færdighederne og ikke mindst bemyndigelsen til at "gå ind med magt" (Sarah:9) under et tilsyn. Flere understreger, at kompetencen til at undersøge, ransage, beslaglægge og eventuelt at anholde og efterforske ligger hos politiet. Derudover påpeges det, at betjentenes faglighed er retningsanvisende for et tilsyn: "Vi har kompetencerne til at vide, hvad vi skal kigge efter" (ibid.). Derudover, mener informanterne, er det politiet, der har de rette værktøjer, hvis tilsynet tager en drejning: "Det er jo mennesker, der har begået overgreb og lavet noget voldeligt. Vi kommer med håndjern og stave og peberspray og pistol. Så vi kan forsvare os, hvis det når derhen" (Andreas:23).

Der ligger altså flere argumenter til grund for, at tilsynsopgaven kræver politifaglighed- og bemyndigelse. Men betjentene sætter spørgsmålstegn ved tilsynenes formål: "Er det bare for at

lave en kontrol eller er det for at hjælpe dem med at komme videre?” (Karsten:15). Flere mener nemlig, at hvis tilsynets primære formål er at føre kontrol, er det oplagt at tage politiets værktøjskasse i brug. Er det primære formål derimod at resocialisere de dømte, kan politiets værktøjskasse komme til kort: “Hvis man ønsker at hjælpe dem, skal man kigge et andet sted hen end politiet” (ibid.).

Ifølge Erik har tilsynsopgaven “så lidt med politi at gøre, så man tror det er løgn” (Erik:4). Han deler ligesom flere andre opfattelsen af, at tilsynet snarere er “rent socialt arbejde” (Peter:27), der lige så vel kunne varetages af en socialrådgiver eller andre lignende faggrupper og derfor undrer flere sig over, om opgaven skal varetages af politiet: “Jeg vil godt stille spørgsmålet, om det er politifolk, der skal gøre det? Og jeg har ikke svaret” (ibid.:15). Enkelte peger på, at kriminalforsorgen har andre kompetencer og muligheder end politiet. For eksempel har de i forvejen en relation til de dømte, der har afsonet. Desuden har de mulighed for at lave socialfagligt arbejde, der kan hjælpe de dømte tilbage til hverdagen efter løsladelse, og de kan hjælpe med andre beskyttende faktorer såsom jobprøvning (Karsten:15).

Flere betjente er af den overbevisning, at der er dele af tilsynsordningen, der bør løses med redskaber i politiets værktøjskasse, mens der er andre dele af arbejdet med dømte seksualforbrydere, der ligger uden for politiets faglighed og muligheder. Endnu andre mener, at tilsyn slet ikke har noget med politiarbejde at gøre. Vi finder dog ikke, at betjentenes forskellige syn på opgaven afspejler sig i forskellige praksisser, da både dem, der anser opgaven som politifaglig relevant, og dem, der ikke gør, alle går til opgaven med en relationel tilgang og fokus på beskyttende faktorer.

7.2.2. Karakteristika ved en tilsynsførende betjent

Særligt to perspektiver træder frem i empirien, når vi taler med informanterne om, hvilke karakteristika eller evner en betjent skal besidde, for at varetage tilsynsopgaven. Mens nogle mener, at opgaven er relativt banal og kan løses af enhver betjent uden særskilte evner ud over dem, alle politibetjente bør besidde, mener størstedelen, at opgaven kræver en særlig grad af rummelighed. I det første perspektiv er betjentenes fælles faglige opdrag centralt:

“Jeg tror det er en arbejdsopgave, de fleste politifolk ville kunne varetage. Altså det ligger jo lidt i uddannelsen og det, du lærer på politiskolen. [...] Det kan du godt overføre til at have tilsynsbesøg” (Lars:7).

Lars er af den overbevisning, at der er mange opgaver i politiet, der, ligesom tilsynsopgaven, kræver faglighed, empati og professionalisme. Udover det faglige opdrag bemærker han senere, at tilsynsopgaven kræver “de menneskelige kvaliteter, der skal til for at håndtere bagsiden af livet” (ibid.:15) Flere deler opfattelsen af, at opgaven ikke kræver særskilte evner, og Ole mener ikke, at opgaven er “raketvidenskab” (Ole:19). Det bemærkes desuden, at det er vigtigt, at betjentene besidder nogenlunde de samme evner:

”Vi er nødt til at holde fast i, at vi alle har den samme uddannelse og de samme forudsætninger. Og så må man pakke personlige holdninger væk og løse opgaven, som du ville løse enhver anden opgave professionelt” (Henrik:10).

Selvom opgaven, ifølge flere, *kan* løses af alle betjente, er der en udbredt holdning til, at opgaven kræver en særlig rummelighed og tålmodighed, som ikke alle betjente besidder i lige stor udstrækning. Derfor mener flere også, at opgaven bør varetages af forebyggelsesbetjente, der af informanterne anses som værende særligt nuancerede og rummelige.

Organisatorisk har man i udpræget grad forankret opgaven i politikredsens forebyggelsesafdelinger, hvilket også er tilfældet i seks ud af syv kredse, der bidrager til vores empiri. I en kreds er opgaven forankret i en efterforskningsafdeling, mens man i en enkelt kreds har fordelt opgaven mellem både en forbyggelses- og efterforskningsafdeling. Opgavens placering kan tilskrives, at tilsynene er vedtaget som et tiltag, der skal forebygge ny ligeartet kriminalitet og på den baggrund passer godt ind i forebyggelsesafdelingerne. Det kan derudover tilskrives overbevisningen om, at forebyggelsesbetjente besidder særlige relationelle og kommunikative evner. Mange mener derudover, at det er vigtigt at vælge fordomsfrie betjente til opgaven. Henrik, der koordinerer tilsynene og udvælger betjentene i hans kreds, understreger desuden, at betjentene skal være mentalt i stand til at varetage opgaven: “Det ville jo være dumt at vælge en politi m/k, som måneden forinden har måtte køre et barn på hospitalet til undersøgelse for voldtægt” (Henrik:9). Vi ser altså, at det for Henrik er en klar overvejelse, at tilsynsopgaven, fordi den hovedsageligt omhandler forbrydelser mod børn, kan være særligt mentalt og emotionelt udfordrende for betjentene.

Derudover finder vi i overensstemmelse med eksisterende forskning (se Jørgensen et al. 2023) en bevidsthed om, at tilsynene “kan virke kontraproduktivt, hvis ikke vi har de rigtige folk på opgaven” (Ole:5). Med det argument in mente giver flere udtryk for, at opgaven er landet rigtigt i forebyggelsesafdelingerne frem for i en operativ afdeling, hvor betjentene opleves som mere firkantede og spændingssøgende. Det er fremtrædende i interviewene, at mange er af den overbevisning, at forebyggelsesbetjente adskiller sig fra betjentene i andre afdelinger, særligt dem i beredskabet. Det fortæller os, at der internt i politiet er forskelle på, hvilke egenskaber, der opfattes som legitime og værdifulde i en afdeling – altså hvad, der afføder symbolsk kapital i konkrete afdelinger. Beredskabet lever i højere grad end forebyggelsen op til den traditionelle opfattelse af politikulturbegrebet, og de respektive afdelinger kan i den forstand betragtes som sine egne små mikrokosmosser, hvor der inden for de specifikke felter hersker tilhørende forskrifter for adfærd og værdier. Det doxa, der gennemtrænger forebyggelsesbetjentenes praksis, stemmer ifølge flertallet af informanter bedst overens med tilsynsopgaven. I overensstemmelse med eksisterende litteratur eksemplificeres det her, at politiet ikke lader sig betragte som én homogen gruppe, men derimod består af en række subkulturer med deres egne værdier og praksisser (se Prenzler 1997, Johannessen 2013, Nash 2016, Silvestri 2017).

7.2.3. Oplæring til tilsynsopgaven

Af interviewene fremgår det, at informanterne har modtaget meget lidt, hvis nogen, oplæring i den uvante opgave. Flere fortæller, at de selvfølgelig er blevet introduceret til opgaven, men at de ikke har modtaget decideret uddannelse eller oplæring i forbindelse med forvaltningen af opgaven. Dog bemærker enkelte, at der har været organiseret temadage på sexologiske eller retspsykiatriske afdelinger, der har givet betjentene en baggrundsviden om seksualforbrydere. Andre, der ikke har været på lignende temadage, udtrykker ønske herom. Informanterne giver udtryk for, at viden om pædofili og sædelighedsforbrydelser er viden, der er *nice to know* og ikke *need to know* for at udføre tilsynsopgaven.

Mens enkelte udtrykker ønske om, at der havde været en grundigere oplæring i forbindelse med implementeringen af opgaven, finder vi overordnet, at betjentene ikke nærer udprægede ønsker om mere uddannelse eller oplæring. Tim fortæller, at der i forvejen “er så mange åndssvage kurser i politiet, som ikke giver mening” og at han fint kan varetage opgaven, uden at modtage undervisning i hvordan (Tim:19). I den eksisterende litteratur fandt vi, at betjente

i Storbritannien fandt deres oplæring mangelfuld (se Mydlowski og Turner-Moore 2023:6), hvorfor vi formodede at finde det samme hos de danske betjente. Vi finder imidlertid, at betjentene i overvejende grad føler sig kompetente til at forvalte opgaven enten med deres politifaglige viden eller menneskelige kompetencer. Derudover forklarer mange, at man læner sig op ad Rigspolitiets vejledning om forvaltningen af tilsyn eller sparrer med kollegaer til diverse erfaringsudvekslingsmøder. Enkelte påpeger, at politiets jurister har deltaget i møderne, så faggrupperne har kunnet fortolke de nye retlige rammer i fællesskab, hvilket vidner om det uvante og til dels uforståelige i tilsynsordningen.

7.2.3.1 Rigspolitiets midlertidige vejledning

Rigspolitiets midlertidige vejledning danner grundlag for en del af alle politiansattes recipe knowledge om tilsynsordningen: "Det er et skriv om, hvad man forventer, at besøgene skal indeholde. Hvad man skal og hvad man i hvert fald ikke skal. Det er ligesom en brugsanvisning" (Karsten:5). Betjentene har forskellige praksisser for brugen af den midlertidige vejledning og actioncard, hvor nogle gør mere brug af det end andre. En enkelt betjent er ikke bekendt med, at der overhovedet foreligger en vejledning om tilsynsordningen. Overordnet fremgår det, at betjentene i udpræget grad bruger deres praktiske erfaring frem for 'brugsanvisninger'.

Det kommer særligt til udtryk når vi taler med betjentene om opholdsforbuddet, som kun én af specialets informanter har praktisk erfaring med. For de resterende informanter giver forbuddet anledning til forvirring: "Jeg ved ikke, hvordan det ville fungere i praksis. Hvis du spørger mig, er det jo som at finde en nål i en høstak" (Josephine:8). Flere betjente fortæller, at man er nødt til at tage tingene, som de kommer, og at de først sætter sig ind i tingene, hvis og når det bliver aktuelt. Og skulle det blive aktuelt, at de skal foretage tilsyn med noget, de ikke har erfaring med, tyr betjentene til politiets vejledning: "Jeg anede ikke en skid om det. Men sådan er det jo. Så læser man lidt hist og pist", forklarer Mette (Mette:17). Vi forstår på betjentene, at de anvender formelle forskrifter, når de ikke har praktiske erfaringer at trække på, men at betjentene opfatter sig selv som "udprægede praktikere" (Peter:11), der helst trækker på erfaringsbaseret viden.

7.2.3.2. Erfaringsbaseret vidensformidling i mesterlære

Når betjentene hellere gør brug af praktiske erfaringer, hænger det i høj grad sammen med, at det er denne, der tillægges størst værdi. Vi finder lig den eksisterende litteratur (se Ford 2023 og van Hulst 2013), at betjentene supplerer den formelle oplæring ved at vidensdele og erfaringsudveksle internt med hinanden. Vi finder, at denne deling af viden formidles gennem en form for mesterlære snarere end gennem historiefortælling som Ford og van Hulst fandt. Denne mesterlære er en generel praksis i politiet, og Karsten fortæller, at nytilkomne betjente kobles sammen med en såkaldt vejleder, der er ældre i tjenesten: "Det vil sige, at du jo lærer det fra dem. Hvad er det, *de* kigger efter og så videre?" (Karsten:9).

Ifølge flere betjente kan alder og anciennitet være en fordel i politiarbejde, fordi erfaring i tjenesten afføder autoritet, både over for borgere og kollegaer. Ole bemærker, at tingene "nogle gange bare er lettere, hvis man har lidt grå tindinger" (Ole:11). Karsten forklarer, at nye og uerfarne betjente skal bruge noget at læne sig op ad i starten, og udover vejlederen er det ofte de formaliserede forskrifter og 'brugsanvisninger'. Nye betjente benytter sig således i højere grad af formelle forskrifter, der er retningsanvisende for arbejdet, mens erfarne betjente hellere trækker på erfaringsbaseret viden, der ligger på deres ryggrad som en naturlig habituel politifaglighed.

Hvad angår forvaltningen af tilsynsordningen, var selv de erfarne betjente dog uden praktisk erfaring på lige præcis dette område. Derfor trækker de på den erfaring, de allerede har, såsom Simon, der medbringer domsudskriftet som en erstatning for en retskendelse, eller Tim, der trækker på sin erfaring med at lave relationsarbejde som en del af forebyggelsesarbejdet med udsatte unge. Relationsarbejde er et centralt element i tilsynsopgaven for alle specialets informanter, og en analyse heraf følger i analysens del 5.

Trods den knappe erfaring ser vi alligevel også eksempler på mesterlæren i forbindelse med tilsynsordningen. Tim tiltrådte først rollen som tilsynsførende betjent for to år siden, og har overtaget opgaven for en kollega. Han fortæller, som den eneste, at han ikke er bekendt med nogen vejledning på området, men at den viden han har, er overleveret i mesterlære fra den kollega, der oprindeligt varetog tilsynsopgaven. I kraft af at viden formidles fra erfarne til uerfarne, foreligger der en opgave for de nuværende koordinatore og betjente, i at videreformidle deres viden og erfaringer til nye betjente: "Jeg håber, at vi bliver dygtigere og kan

klæde de nye politifolk, der skal overtage efter os på et tidspunkt, bedre på” (Peter:15). Flere påpeger desuden, at opgavens indhold kan være svær at forstå, før man har gjort sig erfaringer med den, hvorfor Henrik forklarer, at det er vigtigt at slå fast for nye tilsynsførende, at de ikke skal lede efter “børneswingerklubber ude i campingvogne” eller “løfte dyner for at se om der ligger børn under den” (Henrik:11). Han forklarer, at betjentene, “egentlig bare skal ud at være flinke og imødekommende. Og så skal de bruge deres politifaglighed til at vurdere, om det, de får at vide, virker troværdigt, eller om de bliver bildt noget på ærmet” (ibid.).

Denne praksis vidner om, at betjentes viden, og dermed grundlaget for deres praksis, ikke bare er personbåret i forhold til dem selv, men også afspejler de vejledere, de har haft. Mesterlæren supplerer den formelle oplæring fra politiskolen, og udfylder de huller, uddannelsen ikke har kunnet fylde ud (se Ford 2003:101). Betjentenes vidensgrundlag er således ikke det samme, hvilket kan afspejles i deres praksis.

7.3. Blikket på tilsynsopgaven og de dømte

I det følgende belyser vi først og fremmest betjentenes syn på og oplevelser af de dømte, der er underlagt tilsynsordningen, herunder udfoldes også opfattelsen af de dømtes risiko for at recidivere. Afslutningsvist belyses det, hvordan betjentene i høj grad vægter en professionel tilgang til tilsynsopgaven, samt hvordan betjentene anvender professionalismen som et panser i arbejdet med dømte seksualforbrydere.

7.3.1. Foragten for seksualforbrydere, der har forbrudt sig mod børn

Som tidligere studier har vist, vidner også vores empiri om en udpræget foragt over for seksualforbrydere, der har forbrudt sig mod børn. Samtlige af de interviewede giver udtryk for, at “det er det værste af det værste at krænke børn” (Erik:30). Ifølge flere informanter er foragten for sædelighedsforbrydelser naturlig og de giver udtryk for, at den ikke nødvendigvis handler om personlige oplevelser med seksualforbrydere, men at foragten nærmere bundes i en iboende, uforklarlig foragt for personer, der har forbrudt sig mod børn. Peter fortæller om den svært forklarlige følelse, der kommer til udtryk i en konkret situation, hvor en dømt byder på kaffe:

”Det har jeg *rigtig* svært ved. [...] Jeg har sådan hele tiden styr på, hvor han har sine fingre på kaffekapslerne. Altså han skal *kraftedeme* ikke... jeg gider altså ikke at drikke oveni hans fingre, der har været i den kop. Jeg synes måske et eller andet sted, at han er et ulækkert menneske, ikke?” (Peter:25).

Peter forklarer, at foragten ikke kan tilskrives hygiejnemæssige forbehold, men snarere bunder i Peters bevidsthed om den dømtes kriminelle fortid.

På baggrund af den udprægede foragt for seksualforbrydere understreges det af mange, at arbejdet med dem ikke er en opgave, nogen ønsker sig. Det gælder både for de tilsynsførende selv og deres kollegaer. Lars beskriver tilsynet som ”den arbejdsopgave, jeg uden sammenligning bryder mig mindst om” (Lars:6). Af interviewene fremgår det, at betjentenes kollegaer giver udtryk for, at de er glade for, ikke at have opgaven, fordi de ”ikke ville kunne stå at snakke med de møgsvin” (Andreas:14). Flere fortæller, at deres kollegaer omtaler de dømte som ’svin’ og ’møgsvin’, der i høj grad adskiller sig fra måden, hvorpå informanterne omtaler de dømte, når de taler med os. Det viser os, at der hersker forskellige dictionary knowledges inden for politiet, der peger på, at der findes forskellige subkulturer inden for politiet, som afføder forskellig sprogbrug. Det kan dog også tilskrives, at informanterne befinder sig i en interview-situation, som gør dem bevidste om, hvordan de portrætterer sig selv over for os.

Mens den eksisterende litteratur peger på, at kollegaers modvilje bunder i synet på tilsynsopgaven som værende ’ikke rigtigt politiarbejde’ og de tilsynsførende som ’scum cuddlers’ (se Nash 2016), fortæller specialets informanter, at deres kollegaers syn på opgaven ene og alene skyldes, at de ikke selv har lyst til at varetage den, fordi de afskyr de dømte. De oplever ikke, at kollegaer ser skævt til dem som en konsekvens af arbejdsopgaven: ”Jeg tror bare, at de er bare glade for, at de ikke har den” (Henrik:15). Lars fortæller, at han ”langt fra er den eneste, der synes, at det her er en underlig arbejdsopgave” og forklarer, at synet på opgaven og de dømte kan have en effekt på, hvordan man tilgår opgaven:

”Altså der er jo ikke nogen, der nødvendigvis elsker den type kriminalitetssager. Så det er jo aldrig noget man går til med stort engagement. Men det er jo en arbejdsopgave og den skal jo udføres” (Lars:20).

Analysen viser, at der blandt specialets informanter hersker en udbredt foragt for seksualforbrydere, der har forbrudt sig mod børn, og at denne foragt kan indvirke på både synet på og

tilgangen til arbejdsopgaven. Både for dem selv og for kollegaer. Vi finder imidlertid, at betjentene har et mere nuanceret syn end som så på seksualforbrydere, der ikke kun er præget af foragt.

7.3.2. En nuancering af dømte seksualforbrydere

Flere giver udtryk for, at selvom forbrydelsen er forfærdelig og utilgivelig, er hele billedet mere komplekst end som så: "Der er jo et menneske inde bagved" (Erik:5). Flere mener desuden, at 'mennesket inde bagved' ofte er motiveret af seksuelle drifter, der af mange informanter betragtes som en sygdom. For Henrik giver dette syn på de dømte anledning til refleksion:

"Det, at være pædofil, behøver ikke nødvendigvis at være en ond hensigt. Det er måske en sygdom. [...] Det er måske ikke noget man har gjort med sin gode vilje. Det skal ikke på nogen som helst måde legitimere noget, men der er bare nogle gange nogle forklaringer. [...] Lige så mange forskellige dømte, vi har, lige så mange forskellige årsager er der til, at de har gjort det, de nu har gjort" (Henrik:10).

Informanternes overbevisning om at mange dømte er lystdrevne påvirker deres syn på recidivrisikoen, som belyses i det følgende afsnit, samt betjentenes syn på tilsynets virkning, der bliver uddybet afslutningsvist i analysen. Det understreges på tværs af mange interviews, at de dømte er forskellige og at der er store variationer i deres personligheder og situationer, hvilket naturligvis påvirker, hvad betjentene møder i deres arbejde:

"Nogle er forholdsvis stille og rolige. Og så kan man komme ud til andre med voldsomt afvigende karaktertræk, hvor det flyver rundt med dildoer og buttplugs. Det, jeg laver, er almindelige tilsyn. Godt nok er det i halvsnuskede hjem, men jeg får ikke kastet ting i fjæset. Det er der nogle af de andre, der gør" (Lars:8).

Vi identificerer tre fremtrædende syn på de dømte i empirien; den sølle type, den luskede type og den type, der fremstår som ganske almindelig og velfungerende. Den 'syge' eller lystdrevne går på tværs af typerne, der alle blot tjener som et analytisk greb, der identificerer mønstre i betjentenes fortællinger. Analysen skal derfor ikke betragtes som en absolut typologi, hvor de dømte nødvendigvis lever op til den ene eller den anden beskrivelse.

Den første type af dømte beskrives som “nogle specielle typer” (Tim:12) og “sølle skæbner” (Karsten:6). De lever ofte for nedrullede gardiner, og under mere eller mindre kummerlige forhold. De opleves som paranoide og bange for at blive afsløret, hvilket leder til, at de ofte flytter rundt eller kan have mange låse på døren til deres bolig. Nogle har psykiske diagnoser og misbrugsproblemer, og generelt beskrives det, at “de har et dårligt liv” (Lars:18). De lever isoleret og uden et socialt netværk, og det påpeges, at det både kan tilskrives, at tilsynet får de dømte til at isolere sig og afstå fra at have gæster, eller det kan tilskrives, at “de i forvejen måske ikke er dem, der er de mest sociale” (Tim:12).

Der er også dømte, der opleves som “luskede” (Mette:8), og som “narcissistiske og dyssoziale” (Josephine:10). Mette fortæller, at hun sørger for at holde de dømte lidt på afstand, fordi hun betragter dem som “manipulerende” og som nogen, der må have tillært sig nogle evner og gjort et forarbejde forud for deres forbrydelse (Mette:8). Flere informanter peger desuden på, at nogle eller alle af de personer, de fører tilsyn med fastholder, at de er uskyldigt dømt. Det fremgår her, at betjentene bruger citationstegn om “uskyldigt dømt”: “Man er i hvert tilfælde meget uheldig, hvis man er dømt for sædelighedsforbrydelser elleve gange, uskyldigt” (Lars:18)

Endelig beskriver betjentene en type af dømte, der adskiller sig fra enspænderen, og ikke stikker nævneværdigt ud fra normen. De er søde og rare, og fremstår som velfungerende, “helt almindelige mennesker”, som man ikke ville kunne spotte på gaden (Simon:16). I én kreds består alle dømte, efter en betjents udsagn, af denne velfungerende type, hvor alle er mænd i 30-årsalderen, der er beskæftigede, har sociale netværk og generelt er aktive mennesker. Selvom det forekommer overraskende, tilskriver vi dette fund, at kredsens geografiske område afkræver en vis økonomisk kapital, der afgrænser variationen i demografien – også blandt de dømte. Denne velfungerende type viser, at den virkelighed betjentene møder, er mere kompleks end de fordomme, mange kan have om seksualforbrydere:

”Det er lidt overraskende, fordi man måske tænker, at det er en eller anden enlig mand, der sidder i sin mors kælder i en kedeldragt og surfer børneporno. Men det er det ikke nødvendigvis” (Andreas:21).

Enkelte betjente påpeger, at deres forbeholdne opfattelser af de dømte kan afspejle, at de ved, hvad de er dømt for. Vi finder dog, lig den eksisterende forskning (se Nash 2016), at betjentenes forudindtagelser og opfattelser af de dømte nuanceres i kraft af deres arbejde med dem. Flere

har oplevet, at “det der grumme billede oppe i hovedet” (Sarah:15) transcenderes til noget andet i mødet med mennesket bag forbrydelsen. Tim beskriver sit første tilsynsbesøg som “at gå ind i et hus fra Ondskabens Øjne”, hvor han både fandt den dømte og boligen “mærkelig” (Tim:10). Men opfattelsen har ændret sig markant over tid: “Nu er jeg kommet ved dem i et par år, så nu synes jeg egentlig bare, at det er helt almindelige mennesker” (ibid.). Fortællingen vidner om, at betjentenes syn på de dømte nuanceres i kraft af den langvarige relation, de skal indgå i sammen.

7.3.3. Det nuancerede syn på recidivrisiko

Ligesom betjentene skelner mellem forskellige dømte frem for at fremhæve én stereotyp, finder vi også, at betjentenes syn på de dømtes recidivrisiko er nuanceret. Som berørt betragter betjentene i høj grad de dømte som lystdrevne og de seksuelle drifter mod børn betragtes som en sygdom og “en brist i hjernen” (Josephine:22) af mange. Denne opfattelse influerer informanternes opfattelse af de dømtes recidivrisiko, og det understreges desuden, at nogle dømte simpelthen “ikke vil hjælpes” (Simon:19), eller mangler evnen til at angre (Lars:11).

Modsat den eksisterende forskning (se Werth 2023:978) finder vi dog ikke, at betjentene i alle tilfælde betragter de dømte som på forhånd fortabte og altid recidiverende. Betjentenes opfattelse af recidivrisiko afhænger nemlig af de enkelte dømte og deres overordnede ageren. Få peger på, at de har eller har haft konkrete mistanker om tilbagefald hos dømte, som kan bero på, at den dømte opsøger steder, hvor der er børn (Josephine:11) eller specifikke steder, hvor de tidligere har begået overgreb (Andreas:13). Betjentenes syn på konkrete dømtes recidivrisiko afhænger desuden af, hvor langt forbrydelsen ligger tilbage, den dømtes alder og helbred, samt gerningsindholdet, personen er dømt for. Flere betjentene peger på, at de fører tilsyn med dømte, hvor de ikke mener, at der er risiko for, at de recidiverer:

”Ham her er ikke pædofil. Han har ikke pædofile tendenser, men han er dømt som pædofil. Jeg har slet ikke nogen bekymring i forhold til ham. Han er egentlig også en helt almindelig flink fyr med kone og barn, som bare har søgt noget spænding på nettet. [...] Jeg tror, at han er helt færdig med det, han er dømt for” (Tim:16).

Den eksisterende forskning viste, at en indgroet mistænksomhed kan præge betjentes arbejde med dømte seksualforbrydere (se Mydlowski og Turner-Moore:2023:8). Vi finder imidlertid, at

betjentene anser fordomsfrihed som en nødvendig kvalitet i arbejdet med tilsynsordningen: "Det duer ikke, hvis du ikke har noget at have det i, men stadig har den opfattelse, at han nok recidiverer alligevel" (Henrik:7).

Betjentenes nuancerede syn på recidivrisikoen, hvor de ikke partout anser seksualforbrydere som altid recidiverende vidner om, at der i dansk politi eksisterer en mere afbalanceret tilgang til tilsynsopgaven, end vi så den beskrevet i eksisterende litteratur fra udlandet. Betjentene betragter ikke seksualforbrydere som én homogen gruppe med universelle karakteristika eller tilbøjeligheder til at recidivere.

7.3.4. Den professionelle pligt

Trods den udprægede foragt for seksualforbrydere peger samtlige informanter på, at politiet uanset hvad, skal og evner at agere professionelt:

"Jeg udfører tilsynene og han får den service, han skal have. Han kan ikke fornemme, at jeg ikke bryder mig om ham. Eller, at jeg ikke bryder mig om det, de er dømt for, lad os sige det sådan" (Lars:6).

Det fremgår på tværs af interviewene, at det er vigtigt at kunne skelne personlige synspunkter fra den professionelle pligt, og flere påpeger, at selvom de tager afstand fra den forudgående kriminalitet, er det vigtigt at behandle de dømte med respekt. Det fremgår tydeligt i empirien, at det er en del af betjentenes doxa eller aksiomatiske viden, at alle skal behandles ordentligt. Det er en selvindlysende spilleregul for betjentene, som de tager med ind i opgaven som tilsynsførende: "Altså det er jo ikke til diskussion, om folk skal have en ordentlig behandling, Det er jo uanset, hvem det er" (Lars:7). Ole fortæller, at han bruger det, han kalder "mormor-testen" for at sikre, at han behandler de dømte med den samme respekt, som han ville behandle sine egne familiemedlemmer med:

"Hvis det var din egen bror eller onkel, ville du selvfølgelig være sur og rasende og have svært ved at tilgive ham. Men du ville også være bekymret. [...] Dybest set er det noget med at behandle andre, som du selv ønsker at blive behandlet. Uanset om du kender dem. Uanset om det er din mormor eller ej" (Ole:10).

Vi finder desuden, at betjentene er af den opfattelse, at alle er bedst tjent med, at de dømte behandles respektfuldt og trives i den udstrækning, det kan lade sig gøre. Hertil fortæller blandt andre Ole, at han mener, at man bedst kan beskytte potentielle fremtidige ofre ved, at de dømte har det godt og bliver behandlet ordentligt (Ole:20). Andreas forestiller sig, at udgangspunktet for at lave overgreb er, at en seksualforbryder er i ubalance med sig selv:

“Min holdning er, at det er bedre at have sådan nogle mennesker i vater, frem for at de bliver udskammet og straffet og hvad man ellers kender fra USA, hvor de bor i skurvognsbyer og der er billeder af dem på stolper rundt omkring. Dét tror jeg ikke, at man får noget som helst ud af” (Andreas:7).

I overensstemmelse med nogle af stempingsteoriens centrale pointer (se Becker 1963), gør flere af de tilsynsførende sig overvejelser om, hvordan de skal tilgå opgaven for ikke at risikere at fastholde de dømte i en kriminel løbebane:

“Hvis vi bliver ved med at være efter nogen, så kan de godt føle at, 'så kan jeg lige så godt bare være pædofil, for jeg bliver stadig behandlet som én'. Men hvis man behandler dem som et almindeligt menneske, kan det godt være at de vil tænke, 'jamen så er jeg måske videre'” (Tim:7).

Ole mener, at de dømte spejler sig i betjentenes og samfundets opfattelse af dem, og han beskriver det som et dilemma, at tilsynet kan bidrage til at fastholde de dømte i rollen som kriminel: “Derfor er det så vigtigt, at vi er virkelig professionelle og at vi kan smalltalke og tale om de positive ting, de støttende faktorer” (Ole:19). Som tidligere belyst fremsatte Det Kriminalpræventive Råd en kritik af lovforslaget, netop for at “mærke en gruppe af mennesker for livet” (Retsudvalget 2019-20).

Selvom tilsynsopgaven er forbundet med svære følelser og kræver et indre arbejde hos betjentene, viser ovenstående analyse, at deres bevidsthed om stempingens negative konsekvenser afføder ønsket om den ordentlige behandling. Betjentene fortæller, at de ikke er ude på at genere de dømte, men at de først og fremmest er sat i verden for at sikre, at den dømte ikke “begår noget lignende mod nye ofre” (Henrik:14). De er imidlertid af den overbevisning, at selvom de personligt kan have stærke følelser imod seksualforbrydere, passer de bedst på de potentielle ofre ved at lægge deres foragt til side og værne bedst muligt om de dømtes velbefindende.

7.3.4.1. Professionalismen og uniformen som panser

Af interviewene fremgår det, at betjentene på flere måder distancerer sig fra opgaven i et forsøg på at passe på sig selv. Enkelte fortæller, at de tager et aktivt valg om ikke at nærlæse dommene forud for et tilsyn, fordi de kan være så voldsomme, at det vækker svære følelser. De svære følelser er i sig selv ubehagelige, men kan også komplicere det relationsarbejde, som tilsynsopgaven ofte består i, hvorfor det også er et værn om fagligheden at distancere sig fra den dømtes forudgående forbrydelse. Lars forklarer, at man må tage den "faglige kasket" på, da det "ikke hjælper noget," at man lader sig påvirke for meget (Lars:4):

"Jeg bestemmer jo selv, hvor meget jeg vil svælge i det. Altså jeg behøver jo ikke at nærlæse dommen for at gå ud at føre et 236-tilsyn. Det bestemmer jeg jo selv. Det er jo lidt ligesom hvis du er ude til et færdselsuheld. Så behøver du heller ikke at sidde og glo ind i bilen, hvor folk ligger døde eller halvdøde" (Lars:5).

Den 'faglige kasket' er en metafor, der beskriver uniformen som en form for panser, og Lars forklarer, at uniformen i sig selv æder en del af ulykken. Det understreges af flere, at når man iklæder sig sin uniform, afklæder man sig samtidig også sine personlige holdninger og overbevisninger: "Når du har taget din uniform på, er du ikke længere privatperson. Så agerer du politimand" (Sigrid:14). Flere fortæller, at de først lader deres personlige holdninger komme til udtryk, når de er alene med deres kollegaer og på den måde, kan få afløb for deres tanker: "Når man kommer væk fra tilsynet, så kan man godt sige 'hold kæft, hvor var det ulækkert'. Men det er ikke noget man viser. Det er ikke os, der skal dømme dem" (Sarah:6). Den professionelle og sommetider distancerede tilgang til opgaven har således til formål at beskytte betjentene mentalt, samtidig med, at de formår at behandle de dømte med så stor ordentlighed, at det ville være en mormor værdigt.

7.4. Så skånsomt som omstændighederne tillader

Vi finder, modsat fund i den eksisterende litteratur fra Storbritannien (se Mydlowski & Turner-Moore 2023), at betjentene udviser en stor bevidsthed om de dømtes beskyttende faktorer, omend de ikke foretager deciderede risikovurderinger. Betjentene har både fokus på den dømtes risikofaktorer, der øger risikoen for recidiv, men også på beskyttende faktorer, der nedbringer risikoen for recidiv, såsom om den dømte har fået nyt arbejde eller ny kæreste (se

de Vries Robbé et al. 2015). Særligt er betjentene bevidste om, at et velfungerende socialt liv kan fungere som en beskyttende faktor, hvorfor de ønsker, at udføre tilsynet på en måde, der i størst mulig udstrækning skåner den dømte og dennes omgivelser. Skånsomhedsprincippet fremgår af strfl. § 236 stk. 12 der siger, at tilsyn skal udføres så skånsomt som omstændighederne tillader. I tilsynsbekendtgørelsens § 11 fremgår det, at skånsomhed indebærer så vidt muligt ikke at ødelægge eller beskadige ting under udførelsen af tilsyn, samt ikke at vække unødigt opsigt på grund af tidspunktet eller måden, hvorpå det udføres (Justitsministeriet 2019a).

Af interviewene fremgår, at skånsomhed forstås bredt, herunder at tilsyn udføres i civilt tøj og køretøj, og at betjentene går langt for ikke at 'afsløre' deres ærinde for den dømtes omgivelser. Sædvanligvis bruger betjentene civil påklædning som et værktøj til at afdække og afsløre kriminalitet, mens de her optræder i civil for at skåne de dømte ved at forsøge at sløre deres ærinde. Nedenfor uddybes praksissen om at udføre tilsyn civilt efterfulgt af en uddybning af, hvordan betjentene som en konsekvens af tilsynets potentielle negative konsekvenser for de dømte forsøger at skåne pårørende og de dømte selv.

7.4.1. Praksis om at udføre tilsyn civil

Betjentenes mest udbredte praksis for at imødekomme princippet om skånsomhed, herunder ikke at vække unødigt opsigt, er at udføre tilsynene i civilt tøj og køretøj. Denne praksis stemmer overens med analysens forrige fund om, at betjentene er bevidste om ikke at stigmatisere de dømte unødigt, ligesom de er af den overbevisning, at tilsynene har den største virkning, når tilsynspersonerne trives bedst muligt. Alle informanter fortæller om vigtigheden af at tilsyn udføres civilt og diskret, og selvom det ikke altid lykkes i praksis, er det et princip, betjentene i højere eller lavere grad forsøger at efterleve:

“Vi kører i civil bil, og vi skal have civilt tøj på. Og man skal ikke kunne se vores pistol og føringsmidler. Fordi det jo skal være så skånsomt som muligt. Dels på grund af den dømte selvfølgelig. Men også på grund af den dømtes familie og omgivelser” (Mette:7).

I Mettes udtalelse finder vi en bevidsthed om, at samlevere indirekte også underlægges politiet tilsyn – en kritik, som også Joan-Søstrene bragte under høringen af lovforslaget (se Joan-Søstrene 2018). Mette anser det som en belastning for de pårørende, og oplever, at tilsynene

kan være kilde til udfordringer i familielivet: "Der er nogle, hvis familie er *rigtig* trætte af, at vi kommer. Det betyder jo ikke, at vi skal gøre det hurtigere, men vi ved godt, at det skaber noget splid" (Mette:12). Hun understreger, at der er mange hensyn, betjentene skal tage under tilsynene, hvilket øger opgavens kompleksitet og ønsket om at være diskret.

Enkelte fortæller, at de forsøger at parkere bilen forskellige steder fra gang til gang for ikke at vække unødigt opsigt (Peter:28). Flere peger nemlig på udfordringen i, at selvom betjentene optræder civil, er det svært helt at sløre, hvem de er: "Det kan godt være, at vi er i civil, men vi lugter nok langt væk af politibetjent alligevel (Josephine:18). Det bemærkes desuden, at det kan være svært at skjule pistol, føringsmidler, politiradio og politiskilt under det civile tøj. Andreas oplever dog, at det afværger eventuelle spørgsmål fra nysgerrige tredjeparter, hvis man tilkendegiver, at man er politibetjent:

"I samfundet er der for langt de flestes vedkommende en eller anden respekt for politiet – 'nå okay, de skal passe deres arbejde' [...]. Vi har jo nemt ved at sige 'vi har noget arbejde, vi skal længere op og vi har tavshedspligt, så tak for hjælpen'" (Andreas:23).

Selvom princippet fremhæves af alle, er der variationer i betjentenes praksisser: Nogle møder på arbejde i civil den dag, de skal føre tilsyn, mens andre ifører sig en civil jakke over deres uniform. I enkelte tilfælde er det ikke muligt at efterleve, men det understreges, at "de fleste prøver at være så civile, som de overhovedet kan" (Karsten:13). Karsten bemærker dog, at nogle kollegaer er bedre til at efterleve princippet i praksis end andre, og at det før har givet anledning til "små diskussioner" med de dømte, hvis de har ment, at betjentene har "været lige politiagtige nok" (ibid.). Han oplever det dog ikke som noget, der almindeligvis giver anledning til udfordringer.

7.4.2. Værnet om de dømte og den uvante hensyntagen

Ønsket om at værne om de dømtes sociale liv er fremtrædende i interviewene. Flere påpeger problematikken i at forbud i sig selv kan være hæmmende for den dømtes sociale liv i kraft af de vilkår, der indgår som en del af forbuddet. Sigrid kalder det en "indgriben i deres personlige frihed" (Sigrid:15), og flere beretter om dømte, hvis mulighed for en positiv livsførelse indskrænkes som en konsekvens af de vilkår, der fremgår af deres dom. Det kan eksempelvis

være i tilfælde, hvor dømte ikke må flytte sammen med partnere, der har hjemmeboende børn (Ole:13), eller hvis den dømtes arbejdsplads ansætter unge under 18 år:

“Der kom en 17-årig ungarbejder, og så fik han at vide, at han ikke kunne være ansat længere, fordi han ikke måtte have omgang med nogen under 18. [...] Så bliver han jo 100% stadig behandlet som en kriminel, og jeg snakkede med ham om, at jeg faktisk ikke syntes, at det var fair overhovedet. Men det er nu engang, sådan dommen er” (Tim:25).

Betjentene mener, at udover vilkårene i dommen kan selve tilsynet også være hæmmende for den dømtes positive livsførelse. I tråd med den eksisterende forskning (se Jørgensen et al. 2023) finder vi, at betjentene oplever at mange dømte isolerer sig og afstår fra at have gæster: “Det gør jo noget ved deres sociale liv. Det kan vi jo høre” (Andreas:6). Andreas beskriver tilsynene som “et enormt handicap” (Andreas:7) for de dømte, men han påpeger samtidig, at indgrebets socialt hæmmende karakter er en konstant afvejning mod dets forebyggende sigte: “Det er vigtigere, at vi kommer, end at de har gæster og kærester på besøg. [...] Så må de gøre det et andet sted. Men det er klart noget, jeg tænker over” (Andreas:23). Andre betjente forsøger helt at undgå at føre tilsyn, når den dømte har besøg: “Hvis familien er på besøg, og de sidder og spiser brunch, springer vi tilsynet over. Det er ikke vores intention at gøre livet surt for vedkommende” (Ole:5).

Der er imidlertid også andre praksisser for at udføre tilsynet diskret og skånsomt, og uden at køre hjem med uforrettet sag, når den dømte har besøg. Flere fortæller, at de spiller med på diverse dækhistorier, for ikke at afsløre den dømtes forhistorie. Andreas har eksempelvis brugt en opdigtet afhøring som undskyldning for sit besøg, der undlod at inkriminere den dømte over for sine gæster, men gav ham mulighed for at gå igennem boligen og tale diskret med den dømte (Andreas:6). Vi hører også andre fortællinger, hvor betjentene har ‘spillet med’ på dækhistorier, som den dømte selv havde udfærdiget:

“Historien gik på, at vi kom hos ham, fordi han havde nogle antikke våben hængene på væggen. Så det var et tilsyn med de våben. Samleveren vidste ikke, hvorfor vi egentlig kom, bare at politiet kom en gang imellem. Og det er jo fair nok, hvis han ønsker, at hans partner ikke skal vide det. Det må man så respektere i det omfang, det ikke går ud over det arbejde, man udfører” (Sarah:8).

At spille med på dømtes dækhistorier er ikke noget vi opfatter som, eller får fortalt, er en vanlig del af politiets praksis. Under en 'almindelig' ransagning efter retsplejelovens kapitel 73 skal politiet gøre personen eller andre personer, der træffes til stede, bekendte med, *at* ransagningen finder sted samt *hvorfor* ransagningen finder sted, ligesom de tilstedeværende opfordres til at overvære ransagningen. Selvom et tilsyn ikke er en decideret ransagning, kan det sidestilles ved, at politiet må skaffe sig adgang til og undersøge lokaliteter og genstande, som den dømte råder over. Betjentene sidestiller også til tider selv tilsynet med en ransagning. Men som vi ser i den praktiske forvaltning af tilsyn som beskrevet ovenfor, adskiller praksissen sig i høj grad fra den, betjentene kender fra den, på nogle måder, sammenlignelige ransagning. Kontrasten tilskrives hensynet til den dømte, der på ubestemt tid er underlagt tilsyn. Et hensyn, politiet ikke på samme måde er vant til at skulle varetage.

Analysen understreger opgavens kompleksitet, hvor tilsynet, der skal forebygge ny ligeartet kriminalitet, kan modarbejde de beskyttende faktorer, der skal få den dømte til at afstå fra netop at begå ny kriminalitet. I analysens afsnit "Modarbejdende principper: Skånsom og vilkårlighed" belyses der to konkrete eksempler, hvor betjentene oplever arbejdsopgavens principper som selvmodsigende eller modarbejdende.

7.5. Den relationsbårne tilsynsforvaltning

I hverken straffeloven, tilsynsbekendtgørelsen eller Rigspolitiets midlertidige vejledning står det anført, at relationsarbejde er en del af tilsynsopgaven for politiet. Alligevel finder vi, at den gode relation er betjentenes mest anvendte værktøj, når de skal forvalte tilsynene. Nedenfor analyseres de forskellige argumentationer, betjentene ligger til grund for vigtigheden af relationsarbejdet, som består af 1) relationens præventive virkning, 2) samarbejde aflaster tilsyn og 3) relationen skærper politinæsen. Herefter fremhæver vi, hvordan relationsarbejdet kan tage sig forskelligt ud for forskellige betjente, idet relationen både afhænger den dømte og den tilsynsførende. Dernæst belyses variationer i, hvordan betjentene påvirkes af det relationsbårne arbejde med dømte seksualforbrydere. Slutteligt belyses det, hvordan betjentene bruger det kollegiale fællesskab som en måde at mestre de svære oplevelser, som tilsynsopgaven kan føre med sig.

7.5.1. Argumentet om relationens præventive virkning

Mange informanter fortæller, at deres relationelle tilgang til opgaven har rod i overbevisningen om, at gode relationer i sig selv kan virke præventivt:

“Jeg tror, det er en eller anden hjælpende hånd, at de hele tiden ved, at der kommer nogen. Man har nogle at stå til ansvar overfor. Og det kan være, at de bliver opdaget, hvis de gør noget. Det her med at der én, der spørger lidt – det tror jeg har en præventiv virkning” (Sarah:12).

I citatet fremgår dualiteten i betjentenes rolle, der både er relationel og overvågende. Tim håber, at den gode relation kan afføde så stor en ansvarsfølelse i de dømte, at de måske afstår fra at begå ny kriminalitet, fordi de ikke vil skuffe ham (Tim:8). Flere betjente fortæller, at de forsøger at skabe tillidsbånd og relationelle bånd med de dømte. Den gode relation kan således anskues som et praktisk værktøj, der giver den dømte en ansvarsfølelse, der – ifølge teorien om sociale bånd (se Hirschi 1969) og betjentenes overbevisning – gør den dømte mindre tilbøjelig til at begå kriminalitet. I den eksisterende forskning fandt Bailey og Sample (2017:180), at sociale bånd mellem registrerede seksualforbrydere og tilsynsførende betjente fremmer afholdenhed og nedbringer recidivrisikoen. De argumenterede derfor, at betjentene i kraft af den relation, de kan danne til seksualforbrydere, besidder en unik samfundsbeskyttende position. Selvom betjentene i dette speciale ikke nødvendigvis bryder sig om opgaven, anerkender de deres position til at foretage præventivt arbejde via relationen.

7.5.2. Argumentet om at samarbejde aflaster tilsynet

Udover at den gode relation kan fremme afholdenhed blandt de dømte peger flere betjente desuden på, at tilsynene helt lavpraktisk forløber nemmere, hvis der er etableret et godt samarbejde mellem dem selv og de dømte.

“Man skal selvfølgelig have en eller anden form for kontakt til personen. Det fungerer jo bedst, hvis man har et godt samarbejde. Og man kan jo risikere at se ham eller hende i flere år. Men jeg synes ikke, at jeg har haft problemer med at skabe kemi med dem, jeg har ført tilsyn med” (Simon:2).

Den langvarige relation er altså en del af argumentationen, og tilsynets tidsbegrænsning øger begge parter incitament for at etablere et godt professionelt samarbejde: “Jeg tror, at

samarbejdet ligger i, at når relationen er god, bliver arbejdet nemmere. Så skal man ikke stå og diskutere og sådan" (Sarah:7). Argumentationen er således anderledes end i andre opgaver, hvor politiet ikke på samme måde indgår i så tætte og langvarige relationer med borgere. Karsten understreger, at tilsynene finder sted, uanset hvordan den dømte agerer i konstellationen. Vi forstår herved, at betjentene er bevidste om den underliggende magt-relation; hvis ikke den dømte samarbejder, har politiet mulighed for at sætte hårdt mod hårdt: "I det øjeblik de stiller sig på bagben, kan vi jo bruge de værktøjer, vi har i den kæmpe kasse, vi har fået" (Karsten:13).

Betjentene fortæller, at langt størstedelen af de dømte er yderst samarbejdsvillige, hvilket vi tilskriver, at velvillighed fra de dømte skaber de bedste forudsætninger for størst mulig skånsomhed. Skånsomheden er således til forhandling i den forstand, at hvis den dømte ikke samarbejder, må betjentene nødvendigvis kompromittere principperne om skånsomhed for at udføre tilsynet, for eksempel ved at dukke op på den dømtes arbejde eller bruge låsesmed for at tilgå den dømtes bolig, i de tilfælde betjentene vurderer, at vedkommende af modvilje ikke er til at træffe. Denne praksis, hvor skånsomheden er betinget af de dømtes samarbejdsvillighed, adskiller sig fra den vanlige praksis, hvor ransagning og praktisering af skånsomhed i forbindelse med en ransagning, ikke sædvanligvis sker ved en person, som betjentene kontinuerligt besøger og over tid opbygger en relation og et samarbejde med.

7.5.3. Argumentet om at relationen skærper politinæsen

Endelig peger mange på, at den gode relation er et værktøj, der hjælper betjentene med at afkode den dømtes tilstand og reaktionsmønster. Relationen giver betjentene en radar, der kan være dem behjælpelige, når de for eksempel skal vurdere forløbet af et besøg eller i deres vurdering af, om en nedjustering af frekvensen af tilsyn eller en ophævelse er forsvarligt. Radaren beskrives som en politifaglig færdighed, der beror på mavefornemmelsen, og italesættes af flere som "politinæsen" (Erik:9, Peter:9, Karsten:7, Ole:14, Andreas:15). Politinæsen er et udtryk for betjentenes dictionary knowledge, der afspejler semantikken og specifikke termer i politiets kultur. Den gode relation gør betjentene i stand at se, hvad der stikker ud fra normalbilledet, ikke bare af fysiske ting i lejligheden men også i den dømtes mentale tilstand. Selvom betjentene indgår i relationen med en vis distance, fortæller flere, at de er nødt til at give noget af sig selv, uden at give for meget:

“Mit arbejde er at trække informationer ud af folk, og hvis folk føler sig trygge i mit nærvær, så har jeg lettere ved at få det, jeg har brug for. [...] Det er jo det, der er hele tricket som betjent: At gøre sig så gode venner med dem, så man får det, man gerne vil have” (Simon:3).

Denne praksis kender betjentene fra andre politiopgaver, og Simon fortæller, at det på nogle måder kan sidestilles med hans praksis under en sædvanlig afhøring (ibid.:2). Han understreger dog senere, at det er en anden situation at samtale med en tilsynsdømt, hvor det i højere grad ‘bare’ går ud på at have en god relation, sammenlignet med at sidde overfor en anholdt, som han skal trække informationer ud af (ibid.:13). Derfor bruger han heller ikke de samme afhørings teknikker under tilsynet, som han er vant til fra andet politiarbejde, men praksissen om at gøre sig gode venner med folk som et redskab forbliver den samme. Færdigheden er således i nogen grad en vant praksis, der får et nyt udtryk i arbejdet med tilsynsdømte. Ligesom i den eksisterende litteratur (se Nash 2016:419,420), peger specialets informanter på, at det er en vigtig færdighed at kunne trække information ud af den dømte. Til det formål bruger betjentene opbygningen af tillidsbånd og den gode relation, og således bliver relationen både et værktøj til at udføre tilsynets forebyggende og kontrollerende aspekt.

7.5.4. Variationer i relationen: Den personbårne relation

Selvom samtlige informanter vægter en relationel tilgang til opgaven, er tilsynet så personbåret, at det alligevel tager sig forskelligt ud for forskellige betjente. Informanterne fortæller, at der inden for de samme politikredse kan være forskelle på kollegaers praktiske udførelse af tilsyn, hvor ikke alle vægter den relationelle tilgang:

”Jeg ved, at vi gør det meget forskelligt. Også her i vores egen kreds. Der er nogen, der kommer ind, og går rundt og kigger, og går igen. Så går der nogle ganske få minutter med et tilsyn, og så har de lavet den kontrol. Jeg vil sige, at jeg ikke bruger meget tid, men jeg kan godt bruge et kvarter et sted, hvor man sidder og snakker med vedkommende” (Karsten:6).

Udover variationer i betjentenes praksisser finder vi, at indholdet af et tilsynsbesøg også afhænger af den dømtes villighed til at indgå i den gode relation. Mens nogle ligefrem bliver glade for at se betjentene, fordi de lever isoleret og ikke er vant til at få besøg fra andre end de

tilsynsførende, er der andre dømte, der ikke ønsker en nævneværdig relation til betjentene. Få peger på, at der ligeledes er enkelte dømte, der har en adfærd, som ligefrem problematiserer et velfungerende samarbejde. Tilsynets indhold og varighed afhænger således både af betjenten og den dømte, og deres indbyrdes samarbejde og relation. Flere fortæller, at et tilsyn kan tage meget få minutter, hvis den dømte ikke ønsker at samtale. Samtalerne under et tilsynsbesøg kan omhandle alt fra konkrete spørgsmål i forbindelse med tilsynsordningen til vind og vejr og hvordan det er gået siden sidst.

Peter og Erik fører ofte tilsyn sammen og er de betjente i informantgruppen, der gør mest ud af relationsarbejdet, hvilket på baggrund af deres udtalte negative syn på de dømte, kommer som en overraskelse for os. Ikke desto mindre fortæller de, at de har hjulpet dømte med alt fra gældsafvikling til genstridige printere og bestilling af varmepumper. De er selv af den overbevisning, at de i høj grad yder et socialfagligt, snarere end politifagligt, arbejde og de fortæller, at det kan være svært at finde grænsen i den stadig uvante opgave: "Vi gør det godt, men det er måske også *for* godt. Og igen, vi skal passe på os selv, og det er også dét, der kan være en udfordring" (Peter:20). Mens betjentene over for os har givet udtryk for deres foragt for de dømte, ønsker de alligevel ikke at foretage tilsyn på "en absolut kold måde", som de finder, at nogle af deres kollegaer gør (Erik:7).

Peter og Erik er desuden, ud af dem vi har talt med, de betjente, der bruger længst tid på tilsynsbesøgene. Når de vurderer, at det kræves af dem, kan de bruge op mod halvanden time på et besøg. Deres store investering i opgaven tilskrives særligt en oplevelse, hvor en tilsynsdømt faldt tilbage i gamle mønstre, fordi vedkommende følte sig stresset over, at tilsynet var gået for hurtigt (Peter:6). Peter og Erik er qua denne oplevelse under opfattelse af, at de kan være indirekte 'ansvarlige' i, at en dømt recidiverer som en direkte konsekvens af presset fra tilsynsordningen. Lig den kritik der blev fremsat af lovforslaget, da det var i høring (se Retsudvalget 2019-20), forklarer Peter, at han ud fra dommene kan læse, at den dømte har størst risiko for at recidivere når vedkommende føler sig stresset (Peter:5). Denne frygt for potentielt at skabe grobund for risikofaktorer manifesterer sig i Peter og Eriks praksis, der adskiller sig fra de andre betjente, vi har talt med.

7.5.5. Relationens indflydelse på betjentene

Blandt informanterne finder vi stor variation i, i hvilken grad det, at have en relation til de dømte påvirker dem. Mens nogle fortæller, at de ikke føler sig negativt påvirket af at yde relationsarbejde i forbindelse med tilsynsopgaven, finder andre det drænende og krævende. Påvirkningen tilskrives det svært forenelige i den gode relation og den foragt, betjentene har for de dømtes forbrydelser:

“Vi kommer jo ind på livet af de her mennesker. Det kan vi simpelthen ikke undgå. [...]. Vi kender til deres arbejdssituation, deres venner, deres kæreste, hvordan de bor, om de har fået nye køkkenmaskiner. Og det er nogle gange svært at stå og have en venskabelig samtale. For når vi går derfra, kommer den her tanke, ‘jamen han har jo for helvede misbrugt et barn’” (Andreas:14).

Andreas' udtalelse vidner om det komplekse indre arbejde der opstår, når betjentene bygger gode relationer til mennesker, de afskyr, og flere understreger, at det “koster noget at give noget af sig selv” i den gode relation (Erik:11). For Andreas er selve professionalismen at give noget af sig selv, fordi han “lige har siddet og læst deres dom, og ønsker dem hen hvor peberet gror”, men samtidig skal han facilitere en god relation og tilskynde en positiv livsførelse (Andreas:16). Vi forstår, at distancen er en naturlig del af betjentenes professionelle virke, men ligeledes fungerer som en mestring for nogen: “Jeg skal gøre tingene så professionelt som muligt, men uden at jeg selv kommer til skade. Mentalt også” (Mette:14). Betjentene påpeger desuden, at de aldrig deler personlige informationer om deres privatliv med de dømte.

Udover at betjentene kan blive berørte på arbejdet, kan de også blive påvirket af tilsynsopgaven uden for arbejdet. Flere fortæller, at de bor i det samme område, som de dømte, de fører tilsyn med, hvilket kan give anledning til udfordringer. Særligt én betjent, Josephine, finder det problematisk at bo meget tæt på en dømt, hvor samarbejdet mellem den dømte og politiet er særdeles vanskeligt. Ud over at bo tæt på den dømte er hun velvidende om, at de to færdes de samme steder, og hun frygter at møde den dømte, når hun er sammen med sine børn:

“Jeg har ikke lyst til, at han skal vide, at jeg har børn. Jeg er bange for, at han ville bruge det imod mig. Jeg synes det er uheldigt, at man skal føre tilsyn med nogen, der bor så tæt på én. Jeg synes, det er en trussel mod familielivet” (Josephine:10).

Selvom Lars ikke giver udtryk for at være lige så emotionelt påvirket som Josephine, fortæller også han, at det kan have konsekvenser at bo i det samme lokalområde som en dømt, man fører tilsyn med:

”Det bryder jeg mig ikke særlig meget om. Og det gør nogle gange, at jeg begynder at ændre mine vaner. Altså, jeg har jo ikke lyst til at sættes i forbindelse med ham. Hvis jeg møder ham, så hilser jeg på ham. Men jeg gider ikke at stå at snakke med ham i min fritid” (Lars:13).

Begge betjente finder det problematisk at arbejdsopgaven griber ind i deres privatliv, og Josephine fortæller, at hun har italesat problematikken over for sin ledelse og koordinator: ”Men der bliver ikke rigtig handlet på det” (Josephine:10). Vi betragter den manglede handling som et udtryk for tilsynsordningens kompleksitet, hvor man organisatorisk mangler blik for, hvordan den stadig nye opgave kan gribe ind i privatlivet for de betjente, der arbejder med de dømte, og vi anser problematikken som særligt udfordrende i den henseende, at relationen, god eller dårlig, kan stå på i mange år og derfor kan blive en langvarig belastning for betjenten. På Tim forstår vi, at der qua politiets ”gammeldags og meget hierarkiske ledelsesstruktur” er mange ting, man ikke går til ledelsen med:

”Det er ikke sådan vores kultur er. [...] Så går folk og brokker sig i krogene i stedet for og siger ’det er fandme også utroligt’, ’de hører jo ikke efter’, ’det er jo slet ikke sådan det er i virkeligheden’ og så videre. Der er rigtig mange ting, der ikke bliver taget videre, fordi det ikke er altid, at ledelsen tager lige godt imod det, når man kommer med kritik” (Tim:5).

Tims udtalelse vedrører ikke specifikt tilsynsopgaven, men er en generel betragtning om politiet som organisation. På den baggrund forstår vi, at når Josephine har problematiseret udfordringen over for både sin koordinator og ledelse, er det fordi tilsynet har fået en mærkbar indflydelse på hendes privatliv, hvilket er en problematik ved den uvante opgave, der ikke er taget ledelsesmæssig stilling til.

7.5.5.1. Fællesskabet og det interne sprog som panser

Tidligere belyste vi, at betjentenes professionelle distance kan betragtes som en mestringsstrategi, som nogle af betjentene gør brug af for at passe på sig selv i arbejdet med dømte seksualforbrydere. Vi finder desuden, at mange bearbejder det svære via samtale og humor, der foregår internt blandt betjentene og deres nærmeste kollegaer.

I overensstemmelse med den eksisterende litteratur fortæller mange af specialiets informanter, at politiet er en organisation, hvor der hersker et særligt fællesskab, og hvor betjentene hører til som en del af noget større. Fællesskabet er centralt i politikulturen, og det er netop i autoritære grupper, der bærer uniform, at stærke fællesskaber er særligt fremherskende (se Bourdieu 199:151). I den eksisterende litteratur fandt van Hulst (2013:637), at betjente ofte har mere intime relationer med sine kollegaer end til sin ægtefælle derhjemme. I vores empiri fremtræder der ligeledes et fælles sprog blandt betjentene, som de ikke kan tale med andre. Sarah beskriver det som "en særlig indforståethed" (Sarah:1), der gør det lettere at tale med sine kollegaer om svære oplevelser, frem for at tale med andre: "Vores koner forstår det jo ikke. Du forstår det heller ikke. Vi har bare nogle oplevelser sammen, som binder os utroligt stærkt sammen" (Peter:3).

Vi finder, at informanterne deler en fælles habitus, hvor politiet, og særligt dem, der uddannet i blå uniformer, deler et fællesskab, som udenforstående ikke kan være med i. Det er en kultur med sine egne doxa, som kun medlemmerne kender til fulde, og hvor de risikofyldte opgaver i arbejdet som betjent sætter rammen korpsånden og troskaben med gruppen:

"Man arbejder jo enormt tæt sammen og man har enormt meget brug for hinanden, når man kommer ud i spidsbelastninger, hvor det bliver voldsomt. Jamen så har du enormt meget brug for, at din kollega er der og hjælper dig. Og det giver jo en form for fasttømrethed" (Andreas:3).

Kulturen handler om "at have hinandens ryg" (Sarah:1), og for Mette er sammenholdet og kollegaskabet mere værdifuldt end selve arbejdet: "Arbejdsopgaverne kan næsten være fuldstændig tåbelige eller ligegyldige eller kedelige eller whatever. Bare jeg har gode kollegaer" (Mette:1). Den kulturelle norm om at have hinandens ryg er desuden et argument, der går på tværs af informanterne, når de forklarer, at langt de fleste udfører tilsynene i par. Det er et udtryk for en aksiomatisk og erfaringsbaseret viden, der foreskriver, at det er et generelt

princip i organisationen at arbejde i makkerpar. Det er både et sikkerhedsspørgsmål, et praktisk spørgsmål og ikke mindst et spørgsmål om at "kunne bakke hinanden op", hvis betjentene modtager falske beskyldninger om at have stjålet eller ødelagt noget under et tilsyn (Karsten:18, Josephine:6).

I betjentenes fælles sprog, deres kulturelle dictionary knowledge, finder vi desuden en intern galgenhumor: "Andre ville blive stødt hvis de hørte, hvad der bliver sagt. Men det er en måde at overleve på og en måde at bearbejde tingene på" (Sarah:1). Humoren bliver kaldt morbid og flere beretter, at det er en udbredt praksis og mestring at kunne grine af det absurde og få afløb for det svære. Det fælles sprog i form af omgangstonen og humoren er et kulturelt udtryk, som betjentene ved, kan møde kritik fra udefrakommende. Men det er ikke desto mindre et vigtigt redskab i det mentale arbejde, der følger med politiarbejde:

"Vi ser jo rigtig meget lort. Nu har vi lige siddet og snakket med en bilinspektør, der fortalte om et færdselsuheld, hvor der ligger nogen, der er fuldstændig kvaste inde mellem nakkestøtter. Og det kan vi jo sidde at grine af og nogle gange lave vitser om. Men det er den måde, vi kommer videre. [...] Hvis vi ikke kan få det ud, og snakke om det og grine af det, så bliver man depressiv i vores arbejde" (Tim:3).

At tale om det svære er en vigtig del af kollegaskabet og en vigtig mestringsstrategi i betjentenes indre arbejde i forbindelse med tilsynsopgaven. Erik fortæller, at han bruger køreturen ud til et tilsyn til at forberede sig mentalt, og at han bruger køreturen hjem til at debriefe med sin kollega: "Nogle gange kan det jo være en fordel at have tyve minutter hjem fra en eller anden voldsom opgave" (Erik:21). Denne uformelle debrief er en vigtig del af mestringsstrategien, og derfor gør Erik en dyd ud af at samtale med en tilsynsførende kollega, der sidder alene: "Så får vi en kop kaffe sammen bagefter. Så hun ikke bare bliver afleveret på politistationen tre minutter efter vi er færdige med tilsynet, og så kan hun sidde alene med alle de der mærkelige tanker, man får" (Erik:21). Peter forklarer, at det i forhold til tilsynsopgaven desuden kun er et udvalg af de gode kollegaer, man kan tale om arbejdet med, idet opgaven er så unik, at det kun er de tilsynsførende selv, der forstår det. Mens betjentene kan håndtere meget gennem det særlige fællesskab og det dertilhørende sprog, understreges det samtidig, at de "ikke kan ordne alt inde i kantinen og i patruljebilen" (Peter:38) og således har det kulturelle sprog sine begrænsninger.

Som et mere formelt sprog og forsøg på mestring har man organisatorisk gjort supervision til en del af tilsynsarbejdet i nogle kredse, hvor det afholdes internt og med en psykolog til stede. Af empirien fremgår det dog, at ikke alle kredse følger de samme principper for supervision, og det er ikke afklaret, om det overhovedet er alle kredse, der praktiserer det. Informanternes oplevelser med det varierer kraftigt, og mens nogle finder det vigtigt, finder andre det meningsløst. Det vidner om en manglende ensretning i organisationens stillingtagen til betjentenes supervision, hvor de ville have et sted at gå hen med de svære oplevelser. Betjentene fortæller dog, at de kan bruge de løbende erfaringsudvekslingsmøder til at vende udfordringer og problematikker i opgaven med kollegaer.

7.6. Geografiske og demografiske variationer og deraf afledte dilemmaer i tilsynsopgaven

Gennem interviewene finder vi variationer i betjentenes praksis, der kan tilskrives de respektive kredsers geografiske og demografiske forhold. Herudover finder vi forskelle i, hvordan de enkelte betjente prioriterer de forskellige, til tider uforenelige, principper, der er forbundet med tilsynsopgaven. For at illustrere disse forskelle, udfolder vi to konkrete eksempler herpå; det første eksempel udspringer af de demografiske forhold, betjentene møder, mens det andet eksempel relaterer sig til organisatoriske forskelle i kredsene. Afslutningsvis belyser vi betjentenes mere generelle afvejninger mellem relationsarbejde og kontrol – to aspekter af opgaven, de ofte oplever som uforenelige.

7.6.1. Forskelle i praksis: Geografiens og demografiens betydning

Det fremgår i interviewene, at de forskelle, vi ser i praksis, til dels bundes i de store geografiske og demografiske forskelle, der findes i politikredsene: "Det, en ung betjent oplever på én udstationering, er måske 100% forskelligt fra det, en anden kollega med nøjagtigt det samme ansættelsesforløb har oplevet et andet sted" (Henrik:3). Den erfaring betjentene gør sig i arbejdet er således både formet af den viden, de har fra deres faglige opdrag på politiskolen, den mesterlærer de har stået i, samt de forskelle, selve kredsens geografi og demografi afstedkommer.

I specialets kvantitative datamateriale fremgår det, at der er stor forskel på, hvor omfangsrig opgaven er for kredsene. Mens kredsen med flest tilsynsdømte fører tilsyn med 35 dømte, er der en kreds med helt ned til en enkelt tilsynsdømt. Det fremgår i empirien at antallet af tilsynsdømte har stor betydning for, hvordan informanterne anskuer opgaven, og flere understreger, at de ville have det anderledes med opgaven, hvis de skulle varetage flere tilsyn, end de gør nu. Det påpeges nemlig, at opgaven bliver gradvist mere drænende, jo flere personer, én betjent skal føre tilsyn med. Blandt de kredse, der optræder i vores empiri, er der fra en enkelt tilsynsførende til op imod 18 tilsynsførende betjente per kreds. Betjentene fører hver især tilsyn med op til fem dømte, og mange understreger for os, at tilsynsopgaven fylder meget lidt i deres samlede arbejdsopgaver.

Vi ser flere eksempler på, at praksis afhænger af det geografiske område i kredsen, ligesom variationer i befolkningstæthed kan have betydning for tilsynet. Som vist tidligere i eksemplet med Josephine, risikerer nogle betjente at støde ind i de dømte, når de ikke er på arbejde. For Josephine har det den konsekvens, at hun lægger mere distance til den dømte under tilsynsbesøgene (Josephine:11), mens det for Simon manifesterer sig i hans praksis på en anden måde:

“Jeg møder dem jo, når jeg har fri. Så står jeg i kø med de samme mennesker nede i Netto. Man kan risikere, at nogle af dem har børn, der går i skole sammen med dine børn. Jeg ved, hvem de er og de ved, hvem jeg er. Så jeg har jo ikke nogen interesse i at skabe konflikter” (Simon:6).

Mens andre betjente aldrig har oplevet at møde de dømte uden for jobbet og dermed aldrig har skullet overveje denne problematik, forklarer Simon, at det blandt andet er på denne baggrund, at et godt samarbejde mellem ham selv og den tilsynsdømte er vigtigt for ham. Man ville kunne tillade sig, mener han, at “være mere hård og lidt mere fremme i skoene” (Simon:6), hvis ikke der var risiko for at møde tilsynspersonerne efter fyraften.

Kredsenes geografiske og demografiske forskelle viser sig desuden i logistikken rundt om tilsynene. Til sammenligning dækker Syd- og Sønderjyllands Politi et område på cirka 5.375 kvadratkilometer, mens Københavns Politi dækker et område på cirka 179 kvadratkilometer. De nævnte politikredse er dem, der dækker det henholdsvis største og mindste geografiske område i Danmark, og tjener til eksemplificeringen af den store forskel, der naturligt

forekommer som en konsekvens heraf. I nogle politikredse kan det på den baggrund være udfordrende at nå rundt til alle tilsynspersonerne qua de lange afstande, mens det i andre kredse kan være svært at nå rundt til alle tilsynene på grund af byens tætte befolkning og trafik, der gør det tidskrævende at tilbagelægge selv korte distancer. Forskellene på kredsene kan desuden afspejle sig i beboelsestypen, hvor betjente i nogle områder primært foretager tilsyn i huse og i andre områder primært foretager tilsyn i lejligheder, hvilket giver anledning til forskellige praksisser. Simon forklarer, at beboelsestypen har betydning for de dømtes mulighed for at skjule ting i deres bolig, og dermed har boligtypen betydning for tilsyn med boligforbud: "Hvis han nu boede i et stort hus eller en landejendom eller sådan noget, så er det jo meget, der skal kigges igennem. Hvis det bare er et værelse, så er det jo forholdsvis overskueligt" (Simon:15).

Flere påpeger desuden, at tilsyn med opholdsforbud må afhænge af det geografiske område og at tilsynet kræver noget forskelligt, afhængig af om forbuddet er mod at opholde sig i en konkret svømmehal i et lille lokalområde eller i offentlige parker i større byer. Ved kontaktforbud – hvor man i nogle kredse undersøger den dømtes elektronik under tilsynsbesøget og i andre kredse tager elektronikken med ind på stationen – kan geografien spille en rolle i praksissen for at genudlevere den dømtes elektronik:

"Ham her kommer selv og henter det. Det er det nemmeste. Det var måske noget andet, hvis han boede et andet sted i forhold stationen, men der er ikke så langt mellem hans bopæl og stationen. Så i det her tilfælde er det den løsning, han har valgt, der var nemmest for ham" (Simon:20).

Placeringen af den dømtes bolig har således betydning for de løsninger, de i samarbejde med betjentene finder frem til. En betjent påpeger desuden, at grundlaget for relationsarbejdet med de dømte kan være betinget af, at betjentene i små lokale nærområder kan have kendskab til de dømte i forvejen, forud for at de blev pålagt forbud (Erik:23). Vi finder altså, at forskellene i politikredsenes geografi og demografi både kan have betydning for logistikken rundt om tilsynene, den praktiske udførelse af tilsyn og relationsarbejdet samt den gruppe af dømte, de fører tilsyn med (som tidligere berørt i afsnittet "En nuancering af dømte seksualforbrydere", hvor vi fandt, at den 'almindelige' type af dømte er særligt fremherskende i én politikreds, der tilskrives kredsens demografi).

7.6.2. Afvejningen mellem overraskelsesmoment og skånsomhed: Hvem ringer man på hos?

At principperne kan være svære at praktisere samtidigt og at de i nogle tilfælde opleves at udfordre hinanden, kommer ligeledes til udtryk i betjentenes praktisering af overraskelsesmomentet. Flere forklarer, at de bruger 'the element of surprise' (se også Nash 2016) som et værktøj til kontrol. Princippet fremgår ikke af straffeloven, tilsynsbekendtgørelsen eller Rigspolitiets midlertidige vejledning, men derimod fremgår det af tilsynsbekendtgørelsens § 8, at tilsyn skal foretages "uanmeldt og på vilkårlige tidspunkter" (Justitsministeriet 2019a). Flere oversætter dette princip til det overraskelsesmoment, de er vant til at praktisere fra sædvanlige ransagninger.

I forsøget på at maksimere opdagelsesrisikoen kan princippet om skånsomhed imidlertid blive kompromitteret. Andreas forklarer, at han ikke mener, at tilsynet giver mening uden elementet af overraskelse. Derfor ringer han på hos naboen eller underboen til den dømte, når han skal føre tilsyn i en etageejendom:

"Lad os sige, at der er nogen, der ikke skal være der. Så skal de ikke nå ud af en eller anden bagdør eller altan eller et eller andet. Så skal man stå op ad døren og på den måde være et overraskelsesmoment. For ellers ved de jo, at vi kommer. Og det skal være vilkårligt, hvornår vi kommer – selvfølgelig" (Andreas:6).

I udtalelsen tydeliggøres det, at der sættes lighedstegn mellem overraskelsesmomentet og princippet om vilkårlige og uanmeldte tilsynsbesøg. Selvom tilsynene jævnfør tilsynsbekendtgørelsens § 11 skal foretages uden at give anledning til unødigt opsigt (Justitsministeriet 2019a), viser eksemplet den konkrete afvejning mellem kontrol og hensyntagen. Det fremgår, at Andreas ifølge ham selv ville miste så meget momentum, fra han har ringet på døren til bygningen, til han når op i lejligheden, at tilsynet mister sin mening, hvis ikke han bruger naboerne til at lukke sig ind:

"Og der banker man jo på hos de samme naboer rigtig tit. Nogle har vi jo besøgt i lang tid, og det er jo de samme naboer, vi banker på hos. Vi er i civil og identificerer os som politifolk og siger, at vi har en opgave i opgangen" (Andreas:6).

Han forklarer, at de ved tilsynets opstart understreger over for den dømte, at politiet har tavshedspligt, men han opfordrer til, at den dømte selv taler med sine naboer. Han understreger desuden, at skånsomhed er vigtigt for ham, og at han ikke er bekendt med, at denne praksis har givet anledning til problemer med naboerne for den dømte.

Praksissen er et modstykke til Mettes håndtering af en enslydende situation. Hun fortæller, at når hun ringer på hos en dømt i en etageejendom, står døren ofte bare åben, når hun når op på etagen, så hun kan træde direkte ind i boligen. Hun har dog oplevet følelsen af at have kompromitteret overraskelseselementet herved, da hun fornemmede, at den dømte muligvis havde nået at skjule noget for hende, i den tid det tog hende at nå op til lejligheden:

“Jeg har oplevet, at de har været virkelig længe om at åbne døren, og jeg har tænkt, ‘hvad fanden er det vedkommende har haft gang i?’. For når man så kommer op i lejligheden, står pc’en åben på en tv-avis, og telefonen står også åben på noget ligegyldigt” (Mette:13).

Af Mettes udsagn forstår vi, at hun var under opfattelse af, at den dømte muligvis foretog sig noget, der kunne inkriminere vedkommende, men at muligheden for at opdage dette blev kompromitteret af, at hun ringede direkte på i lejligheden og derved afslørede sit forestående besøg.

De to forskellige praksisser vidner om de overvejelser, betjentene må gøre sig og det viser at principperne for tilsyn i nogle situationer opleves at modarbejde hinanden. Overraskelseselement er et fagligt greb, betjentene kender fra andre arbejdsopgaver, og eksemplerne viser, at betjentene selv er med til at definere, hvordan opgaven skal løses. I spørgsmålet om, hvor man ringer på, når en dømt bor i en etageejendom, kommer to forskellige praksisser til udtryk, der hver har deres implikationer for enten skånsomheden eller muligheden for kontrol.

7.6.3. Afvejningen mellem vilkårlighed og skånsomhed: Hvem skal være den sekundære betjent?

Af tilsynsbekendtgørelsens § 8 fremgår det, at tilsyn skal gennemføres uanmeldt og på vilkårlige tidspunkter og af interviewene fremgår det, at betjentene finder principperne vigtige og nødvendige for, at tilsynet har sin berettigelse:

”Det skal jo ikke lugte af, at de kan regne ud, hvornår vi kommer. For så giver det bare ingen mening. Så vi må prøve at ryste posen selv og enten komme sent om aftenen eller tidligt om morgenen” (Andreas:18).

Betjentene oplever, at en uforudsigelig rytme effektiviserer tilsynets kontrollerende element og giver dem den største mulighed for at opdage eventuelle overtrædelser af forbud. Derfor kan tilsyn udføres både morgen, middag, aften og i weekenderne og enkelte betjente fortæller, at de sommetider foretager to tilsyn tæt på hinanden, for derefter at holde en længere pause, blot for at bryde rytmen (Sigrid:8). Betjentene er derudover bevidste om, hvornår der er størst mulighed for at træffe de dømte, så de ikke kører forgæves og spilder værdifulde ressourcer. Men det bemærkes, at idet der for eksempel er størst mulighed for at træffe pensionister hjemme i dagtimerne, er det på den baggrund også vigtigt at føre tilsyn om aftenen for at sikre vilkårligheden (Josephine:16). Uagtet betjentenes bestræbelser på at følge vilkårlighedsprincippet bemærker flere, at de dømte ofte godt kan regne ud, hvornår tilsynene finder sted, hvilket giver dem mulighed for at skjule ulovlig aktivitet mellem besøgene.

Vilkårlighedsprincippet kræver planlægning, fordi informanterne i deres respektive afdelinger som regel arbejder fast fra klokken 08:00-16:00 modsat kollegaerne i beredskabsafdelinger. Selvom mange understreger, at de netop planlægger vagterne, der fastsættes i kalenderen i god tid, kan der alligevel være tidspunkter, hvor betjentene ikke kan tage deres vanlige kollegaer med. I kredsene er der forskellige praksisser omkring sekundære betjente. I nogle kredse er det faste makkerpar, der fører tilsyn sammen, mens opgaven i andre kredse er strengt afgrænset til kun at måtte foretages af faste forebyggelsesbetjente. I endnu andre kredse, foretages tilsynene af vilkårlige forebyggelsesbetjente, der kan variere fra besøg til besøg. Simon, der ikke har en fast sekundær betjent med afsatte vagter til tilsynsbesøg, kan være udfordret i at finde tilgængelige kollegaer at føre tilsyn med. Selvom han sædvanligvis fører tilsyn med en kollega fra sin egen afdeling, kan det også være nødvendigt at ty til operative kollegaer: ”Hvis jeg ikke kan finde nogen i afdelingen, må jeg jo finde én, et andet sted i huset, som har tid” (Simon:4). Dette lavpraktiske spørgsmål om, hvem der overhovedet er på arbejde eller har tid, kan således tilskrives politikredsens praksis snarere end den tilsynsførende betjents praksis og muligheden for at praktisere skånsomhed er således også påvirket af organisationsstrukturer inden for de enkelte kredse. For Simon betyder det, at udfordringen med at finde en sekundær betjent kan blive på bekostning af skånsomhedsprincippet:

”Jeg kan risikere, at det er beredskabet, jeg skal have med. Og de er i uniform og skal kunne køre igen til en anden opgave. [...] Hvis de har mulighed for det, kan de tage en civil jakke over. [...] Nogle gange kan det bare ikke lade sig gøre, og så må det være sådan” (Simon:14).

De operative kollegaer har ikke i samme udstrækning mulighed for at imødekomme det, at være civilt klædt. Eksemplet viser en konkret vurdering af, hvorvidt Simon skal prioritere princippet om vilkårlighed eller princippet om skånsomhed. Eksemplet viser også, at selvom betjentene i specialet forsøger at skåne de dømte ved at føre tilsyn i civil, er det i praksis ikke altid muligt.

7.6.4. Modarbejdende strategier: Relationsarbejde og kontrol

Som vist i ovenstående oplever betjentene udfordringer med at praktisere alle principper for, hvordan politiet skal forvalte tilsynsordningen, fordi principperne somme tider opleves at modarbejde hinanden. Dette gælder også for hele tilsynets formål, der både er “af forebyggende og kontrollerende karakter” (Folketinget 2019-20:8). Betjentene oplever nemlig, at det forebyggende arbejde kompliceres af tilsynets kontrollerende karakter. Gennem analysen har vi fremhævet flere eksempler på, at kontrollen virker hæmmende for den dømtes positive livsførelse, der virker forebyggende, hvorfor tilsynet kan forekomme kontradiktorisk.

Denne opfattelse afspejles i betjentenes praksis for at udføre kontrol. Det kontrollerende aspekt af opgaven består i betjentenes kontinuerlige besøg, undersøgelse af bolig og andre genstande, herunder eventuelt elektroniske medier. Mange informanter sidestiller indgrebet med en ransagning, idet politiet må tilgå den dømtes hjem, men det adskiller fra den vanlige praksis om ransagning efter retsplejelovens kapitel 73 i den forstand, at betjentene går ind uden mistankegrundlag og desuden forklarer, at de snarere besigtiger boligen end at ransage den:

”Det er meget mindre indgribende. Altså vi ransager jo ikke. Der går man jo helt ned i krogene. Vi besigtiger bare, om der er indikationer på, at der bor børn. Vi kigger ikke i skuffer eller noget som helst” (Ole:14).

Betjentene forklarer, at hvis ikke tilsynet skal startes op, afsluttes eller at der er andre grunde til at foretage en grundig gennemgang, er den vanlige praksis, at de ‘bare lige kigger hurtigt’ rundt i boligen. Den relativt lette gennemgang af boligen tilskrives to ting, nemlig at en kontrollerende tilgang skader den gode relation (som betjentene finder mest effektiv i

præventivt øjemed) samt at de dømte, uagtet en grundig undersøgelse, har mange muligheder for at omgå deres forbud og derved snyde betjentene:

“Vores opgave er jo lidt det her med det relationelle og skabe en eller anden form for tillidsbånd til dem. Og hvis du går ud og endevender et hjem fuldstændig for at tjekke... Altså han kan jo også have noget til at ligge i sin bil eller hos sin mor eller et hvilket som helst andet sted. Så altså, det gør man bare ikke. Det indbyder situationen ikke til” (Lars:3).

Tim mener ligeledes, at kontrollen modarbejder det relationelle, og han finder det svært og ligefrem fagligt problematisk, at balancere rollen som ‘good cop’ og ‘bad cop’ i de tilfælde, han selv har skulle varetage sagen, hvis en dømt har overtrådt sit forbud. Han påpeger, at det er svært både at skulle varetage relationen og samtidig også være den, der sigter og afhører (Tim:17). Hvad angår kontrol i form af besigtigelse af boligen fortæller han i overensstemmelse med Lars ovenfor:

“Jeg ransager ikke i bund, hvor jeg banker på vægge og hulrum og kigger i køkkenskuffer. [...] Det ville både blive sindssygt omfangsrigt for mig, og det ville give en dårlig relation, hvis jeg hver eneste gang kom og vendte det hele på hovedet. Det er den måde jeg har valgt at gøre det, og om det er rigtig eller forkert, det er så spørgsmålet” (Tim:17).

Den sidste udtalelse vidner endnu engang om fraværet af faste praksisser og retningslinjer og viser, at betjentene ikke er fuldt ud klar over, hvad der forventes af dem i opgaveløsningen. Derfor trækker de enkelte betjente på deres egne erfaringer og overbevisninger, og er således i høj grad selv med til at definere, hvordan tilsynet forvaltes.

Selvom relation og kontrol er en svær balancering i opgaven, er flere samtidig af den overbevisning, at tilsynet ikke har nogen politifaglig relevans uden dets kontrollerende aspekt. Men som påpeget problematiseres det, hvor nemt de dømte kan “tage røven på os” (Ole:14), særligt ved kontaktforbud. Mange peger nemlig på risikoen for, at den dømte gemmer sine elektroniske medier, for eksempel under gulvplanker (Ole:14), eller opbevarer ulovligt materiale på online drev (Tim:16). Tim sammenligner tilsynet med en “kattens leg efter musen”, hvor politiet aldrig helt kan være sikre på, at de har opdaget alt (Tim:17). Risikoen for at de dømte kan omgå deres forbud påvirker desuden betjentenes vurdering af tilsynsordningens virkning:

”Bliver folk et bedre menneske? Eller skjuler de det bare for os? [...] Hver gang jeg laver et tilsyn, lærer de jo. Hvis jeg finder noget, kan jeg komme efter folk. Hvis jeg ikke finder

noget, men de *har* gjort noget, jamen så har de jo lært hvordan de skal gøre det, uden at politiet finder ud af det” (Simon:17).

Vi finder, at betjentenes praktiske forvaltning af tilsynets kontrollerende aspekter er påvirket af opfattelsen af, at det modarbejder relationen og nemt kan snydes med. Interviewene vidner om, at betjentene afvejer den gode relation over for kontrollen, og desuden at betjentene finder mere mening, og virkning, i den gode relation frem for en besigtigelse eller beslaglæggelse, hvor den dømte uanset hvad har muligheder for at skjule ulovlig aktivitet.

7.7. To meningsskabende fortællinger

Den forudgående analyse vidner om, at tilsynene på mange måder er en uvant og kompleks arbejdsopgave for politiet, der udfordrer betjentenes vanlige praksisser og forståelse af deres professionelle virke og funktion. I empirien identificerer vi to fortællinger eller rationaler, betjentene bruger til at skabe mening i opgaven. Opdelingen tjener blot som analytisk greb, idet vi finder, at flere af specialets informanter er periodisk engageret i skiftende rationaler. I metodeafsnittet belyste vi, at organisationer rummer flere forskellige logikker for orden (Staunæs & Søndergaard 2005:62), og i empirien finder vi både et meningsskabende rationale i at gøre en forskel og i at opfylde sin pligt. De to meningsskabende fortællinger er ikke gensidigt udelukkende, men de baseres på to adskilte logikker. Logikkerne vidner begge om specialets informanter som virksomhedsstrateger i den forstand, at de betragter politiet som en organisation, der skal sikre tryghed for borgere, og samtidig betragter politiet som en organisation, hvor man ‘klapper hælene sammen’ og udfører sin pligt uagtet private holdninger.

7.7.1. Troen på tilsynets præventive effekt

Den første fortælling handler om at gøre en forskel og skabe tryghed i samfundet. Et doxa, der gennemsyrrer politiet som organisation og forekommer som en selvindlysende præmis for betjentene. Fortællingen omhandler overbevisningen eller forhåbningen om, at deres indsats har en præventiv virkning. Flere er af den overbevisning at elementer i tilsynet har præventive virkninger, men det er en udbredt holdning blandt informanterne, at tilsynet er “forebyggende, men ikke helbredende” (Andreas:23).

Et argument for tilsynsordningens virkning findes i betjentenes overbevisning om, at den kontinuerlige overvågning kan være medvirkende til "at holde driften i skak" (Andreas:11). Hvis de oplever, at tilsynet afholder dømte fra at begå ny kriminalitet, anses det som "en succeshistorie" (Erik:17), men det understreges også af flere, at tilsyn blot er "et øjebliksbillede" (Karsten:13, Peter:6). Andreas har erfaret, at tilsynet virker i den periode, det står på:

"Vi anbefalede at vi fortsatte tilsyn, fordi der var nogle forskellige ting der gjorde, at han havde det rigtig svært. Men han endte med at få det ophævet, og efter et par måneder begik han en voldtægt og fik faktisk en forvaringsdom. [...] Det var lidt øjenåbner på en eller anden måde" (Andreas:13).

Oplevelsen har styrket Andreas' tro på tilsynets præventive effekt. Han påpeger, at opgavens meningsfuldhed kræver betjentenes accept af, at tilsynet ikke nødvendigvis handler om at afsløre nye overtrædelser (Andreas:5). Flere påpeger desuden, at tilsynets sigte er at passe på ofrene, og at det ikke er betjentenes opgave at rehabiliterer de dømte: "Men hvis én ud af 1000 får det bedre, så er det jo en sejr, kan man sige" (Simon:19).

Flere finder mening i tilsynets formålstjenlige sigte, nemlig at beskytte børnene, "de abstrakte ofre" (Ole:5), hvorfor tilsynet, trods dets indgribende karakter, opleves som meningsfuldt for nogle: "I mit hoved giver det mening. Vi skal beskytte samfundet mod, at de laver flere af de der... ulykker" (Erik:17). Trods mange betjente har "forebyggelsesmæssige forbehold" (Ole:5) over for tilsynsordningen, mener nogle, at formålet tilsidesætter nogle af de etiske udfordringer ved at hjemle lovgivningen uden for retsplejeloven: "Jeg er jo sat i verden for at beskytte børnene. Og hvis jeg skal redde en lille pige fra at blive krænket, så er det det værd" (Ole:5).

Ud over tilsynet som en kontinuerlig kontrol, der kan være af en vis effekt, mener flere at det relationsarbejde, betjentene laver under tilsynsbesøgene, kan have en præventiv virkning. Men det understreges også, at forbrydelsen ikke har et logisk motiv, såsom økonomiske gevinster eller politiske agendaer (Andreas:27) og at reel forebyggelse kræver behandling. Hertil påpeger flere, at de ikke kan lave forebyggelsesarbejde med behandlingskrævende personer: "Hvis du er syg, så er du syg. Og så vil den trang eller lyst... Den forsvinder jo ikke af, at vi behandler dem godt" (Andreas:7). Flere betjente giver imidlertid udtryk for, at det må være bedre at gøre *noget* end ikke at gøre noget, og at tilsyn må have "en eller anden effekt på et eller andet plan" (Tim:24). Den reelle effekt beskrives dog som "fluffy", hvilket kan gøre tilsynet til en

frustrerende arbejdsopgave (Mette:13). Opfattelsen af en opgave som meningsfuld eller meningsløs påvirker, ifølge Lars, hvordan man tilgår arbejdet:

“I den perfekte af alle verdener skulle jeg jo sige, at det ikke har nogen påvirkning. Men det er klart, at hvis en arbejdsopgave giver mening, giver det en form for jobtilfredshed. Hvis man tænker, at det her er fuldstændig spild af tid, så er det ikke sikkert, at man går til opgaven med samme ildhu. Men som jeg har sagt tidligere, så er det en arbejdsopgave, der skal udføres” (Lars:9).

Frustrationen over, om opgaven passer til betjentenes kompetencer og deres begrænsede tro på tilsynets effekt, gør, at de fleste finder mening i opgaven på en anden måde. Som det afslutningsvist bemærkes i udtalelsen ovenfor, er tilsynet nemlig først og fremmest en arbejdsopgave, der, uagtet betjentenes personlige synspunkter, skal udføres professionelt.

7.7.2. Det pligtorienterede rationale

Den anden meningsskabende fortælling afspejler politiets organisationskulturelle træk om pligtopfyldelse og uforbeholden lydighed, der kan tilskrives den korpsånd, der hersker i politiet. Bourdieu (1996:151) beskrev et næsten magisk forhold mellem gruppen og dens medlemmer, karakteriseret ved “en relation af «somatisk føyelighet»”. Betjentene er i deres professionelle virke i stand til at sætte parentes om deres holdninger som privatperson, “som vi går på kompromis med, ved at være politimænd” (Peter:15).

Vi finder, at betjentene i høj grad arbejder med tilsynsordningen ud fra et pligtorienteret rationale, hvor de udfører opgaven uden nødvendigvis at tro på dens effekt. Opfattelsen af tilsynets manglende effekt tilskrives for det første, at lovgivningen virker uigennemtænkt, for det andet, at mange dømte er drevet af seksuelle drifter, og for det tredje, at de dømte nemt kan omgå deres forbud og snyde betjentene, hvis de vil. På den baggrund viser interviewene, at informanterne i stedet finder en faglig tryghed og meningsfuldhed i at holde fast i, hvad der er politiets opgave, og hvad der ikke er. Det er gennemgående blandt betjentene, at de understreger, at de hverken er psykologer, pædagoger, socialrådgivere eller des lige, og at de blot skal udføre den del af opgaven, som politiet er blevet pålagt: “Der har jeg min naive tro på, at der er nogle andre fagfolk, der tager sig af deres behandling, og så tager jeg mig af det, som der er bestemt, politiet skal lave” (Tim:22). Præmissen er, at arbejdsopgaven er defineret af politikere

og må håndhæves og udføres på bedste vis, uanset hvad man måtte mene om den: "Og hvis ikke jeg gør det, så er der en anden, der skal" (Lars:9). Flere understreger desuden, at det ikke er politiet, der skal tage stilling til, om tilsynsordningen er formålstjenlig eller ej. Det er der andre, der har taget stilling til a priori, og så må betjentene sætte deres lid til det og udføre den opgave, de har fået udstukket fra politisk hold:

"Det er en opgave, man er pålagt. Så et eller andet sted, skal jeg ikke stille spørgsmålstegn ved det. Jeg går ud fra, at der er nogen, der er klogere end mig, der har vurderet, at det her virker. Og så er min tilgang til det, at jeg udfører den opgave, jeg har fået" (Tim:11).

Betjentene finder altså en mening i at være et hjul i et større maskineri, der taler ind i dogmet om retssamfundet: "Det er retten, der dømmer folk her i landet, og det er os, der håndhæver. Og det er man bare nødt til at være super skarp på" (Henrik:10). Der hersker altså overordnet set to forskellige, men ikke altid adskillelige, fortællinger eller rationaler, som giver mening til tilsynsopgaven for betjentene. Dualiteten afspejler en balance mellem personlig overbevisning og professionel forpligtelse, hvor begge tilgange bidrager til meningsskabelsen og dermed også udførelsen af tilsynet med dømte seksualforbrydere.

8. Konklusion

Analysen har til formål at besvare specialets problemformulering, der lyder:

Hvad kendetegner politiets forvaltningspraksis efter straffelovens § 236 tilsyn, og hvorledes afspejler politiets organisation og kultur sig i denne praksis?

Specialet har belyst, hvordan dansk politi forvalter tilsyn med dømte seksualforbrydere efter strfl. § 236, stk. 11, samt hvordan politiets organisationskultur afspejler sig i praksis. Gennem 13 interviews med tilsynsførende betjente og koordinatore fra syv politikredse har vi identificeret flere centrale aspekter og udfordringer.

Analysen viser, at de nye retlige rammer adskiller sig fra de principper, betjentene er vant til at arbejde under. De nye retlige rammer strider imod betjentenes habitus og udfordrer deres forståelse af politiets rolle, hvilket skaber en form for organisatorisk kognitiv dissonans. Vi finder, at betjentene i fraværet af klare retningslinjer bruger deres erfaringer fra andre opgaver

og til tider imiterer de praksisser, de kender. Vi finder også, at specialets informanter problematiserer tilsidesættelsen af retsplejeloven og udviser stor bevidsthed om tilsynets potentielt kontraproduktive virkning. Som følge heraf er forvaltningen af tilsyn kendetegnet af en ordentlighed og ekstraordinær hensyntagen til de dømte trods den foragt, betjentene nærer for seksualforbrydere. Specialet finder, at politiets kultur og praksis er karakteriseret ved en høj grad af professionalisme, hvor betjentene skelner mellem deres personlige overbevisninger og professionelle forpligtelser.

Analysen peger overordnet på, at der i politikredsene og blandt betjentene hersker forskellige praksisser, der både kan tilskrives organisatoriske, geografiske og demografiske forhold samt betjentenes individuelle fortolkninger af deres rolle som tilsynsførende. Vi finder, at betjentenes tilsynspraksis i høj grad baseres på deres individuelle skøn, rationaler, og fortolkninger, hvilket gør tilsynene relativt personbårne. Vi finder derfor ikke, at politiet kan anskues som én homogen gruppe med de samme rationaler eller praksisser. Variationen i praksis indikerer et behov for mere standardisering og klare retningslinjer på tværs af politikredsene for at sikre en mere ensartet tilsynspraksis. Ensretning skal sikre, at betjentene ved, hvordan de forventes at løse opgaven, samt at de dømte får en ensartet behandling på tværs af politikredse og individuelle betjente.

Derudover konkluderer specialet, at tilsynsordningen ofte står i spændingsfeltet mellem kontrol- og relationsarbejde, hvor betjentene konstant forsøger at balancere det, at være kontrollerende og støttende på samme tid. Spændingsfeltet gør tilsynets formål uklart for betjentene, der overordnet kun nærer en lille tro på indgrebets præventive virkning. Vi finder, at de nærer den største tiltro til relationsarbejdet som et forebyggende værktøj, mens tilsynets egentlige kontrol modvirker det relationelle arbejde og desuden er nemt for de dømte at omgå. Det relationsbårne forebyggelsesarbejde adskiller sig fra politiets vanlige arbejde i kraft af relationens kontinuitet og desuden ved, at tilsynet og relationsdannelsen finder sted i de dømte private hjem. Der hersker derudover en udbredt overbevisning om, at det egentligt præventive indebærer sexologisk eller retspsykiatrisk behandling, som ligger uden for politiets kompetencer. Specialets informanter har forskellige opfattelser af, hvorvidt tilsynsordningen skal forvaltes med politifaglige kompetencer, samt hvorvidt opgaven er placeret rigtigt ved politiet. Alle er imidlertid enige om, at det kræver særlige menneskelige kvaliteter at arbejde med dømte seksualforbrydere.

Afslutningsvis peger specialet på, at der er behov for yderligere forskning og evaluering af politiets tilsynsordning. Dette inkluderer undersøgelser af tilsynets langsigtede effekter på både de dømte og samfundet som helhed, men også af tilsynsordningens effekt på betjentene, der kan påvirkes personligt af arbejdet med tilsynsopgaven.

9. Litteraturliste

Atkinson, Colin (2016): "Patriarchy, gender, infantilisation: A cultural account of police intelligence work in Scotland" i *The Australian & New Zealand Journal of Criminology*, Vol. 50, No. 2: 234-251.

Bailey, Danielle J.S. & **Sample**, Lisa L (2017): "Sex Offender Supervision in Context: The Need for Qualitative Examinations of Social Distance in Sex Offender–Supervision Officer Relationships" i *Criminal Justice Policy Review*, Vol. 28, No. 2: 176-204.

Becker, Howard S. (1963): *Outsiders - Studies in the Sociology of Deviance*. Free Press.

Bjørnholdt, Karina (2024): "NSK: Politiet skal være mere åbne over for forskning" i *DANSK POLITI*, 2. april 2024: 12-13.

Bourdieu, Pierre (1996): "Er en interessefri handling mulig?" i Prieur, Annick (overs.): *Symbolisk makt: artikler i udvalg* (1996). Oslo.

Bourdieu, Pierre (1999): *Meditasjoner: méditations pascaliennes*. Pax.

Call, Corey (2018): "The Collateral Consequences of Sex Offender Management Policies: Views From Professionals" i *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, Vol. 62, No. 3: 676-696.

Campeau, Holly (2015): "'Police Culture' at Work: Making Sense of Police Oversight" i *The British Journal of Criminology*, Vol. 55, No. 4: 669-687.

Christensen, LS, **Rayment-McHugh**, S, **McKillop**, N & **Cairns**, N (2022): "Understanding what works in the police management of child sex offenders in the community" i *The Police Journal: Theory, Practice and Principles*, Vol. 95, No. 3: 508–536.

- Christoffersen**, Lisbet (2019): "Samfundsjuridisk metode", kapitel 24 (s. 385-400) i Kristensen, Catharina Juul & Hussain, M. Azhar (red.) (2019): *Metoder i samfundsvidenskaberne*. 2. udgave. Samfundslitteratur.
- Cubellis**, Michelle A., **Walfield**, Scott M., **Harris**, Andrew J. (2018): "Collateral Consequences and Effectiveness of Sex Offender Registration and Notification: Law Enforcement Perspectives" i *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, Vol. 62, No.4: 1080–1106.
- Dalberg-Larsen**, Jørgen & Kristiansen, Bettina Lemann (2014): "Genetisk Retssociologi", kapitel 7 (s. 235-258) i Dalberg-Larsen & Kristiansen (2014): *Lovene og livet - En retssociologisk grundbog*. 6. udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Davies**, Dr. Matthew (2016): "To What Extent Can We Trust Police Research? - Examining Trends in Research 'on', 'with', 'by' and 'for' the Police" i *Nordisk politiforskning*, Vol. 3, No. 2: 154-164.
- de Vries Robbé**, Michiel, **Mann**, Ruth E., **Maruna**, Shadd & **Thornton**, David (2015): "An Exploration of Protective Factors Supporting Desistance From Sexual Offending" i *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, Vol. 27, No. 1: 16–33.
- Ellingsen**, Dag & **Lilleaas**, Ulla-Britt (2020): "Ekskluderende maskulinitetskulturer i en mannsbastion – belyst gennem et norskpolitidistrikt" i *Søkelys på arbeidslivet*, Årgang 37, Nr. 4: 285-298.
- Ford**, Robert E (2003): "Saying One Thing, Meaning Another: The Role Of Parables In Police Training" i *Police Quarterly*, Vol. 6, No. 1: 84-110.
- Harris**, Andrew J., **Levenson**, Jill S., **Lobanov-Rostovsky**, Christopher & **Walfield**, Scott M. (2018): "Law Enforcement Perspectives on Sex Offender Registration and Notification: Effectiveness, Challenges, and Policy Priorities" i *Criminal Justice Policy Review*, Vol. 29, No. 4: 391–420.
- Haurum**, Anne Nyhus & **Bjørnholdt**, Karina (2024): "Efterlysning: Der mangler forskning i politiet" i *DANSK POLITI*, 2. april 2024: 6-11.
- Hirschi**, Travis (1969): *Causes of Delinquency*. University of California Press.

- Holmberg, Lars** (2000): "Discretionary Leniency and Typological Guilt: Results from a Danish Study of Police Discretion" i *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, Vol. 1: 179-194.
- Holmberg, Lars** (2014): "Nordisk politiforskning – udfordringer og muligheder" i *Nordisk politiforskning*, Vol. 1, No. 1: 24–40.
- Hoggett, James, McCartan, Kieran & O'Sullivan, Jack** (2020): "Risk, discretion, accountability and control: Police perceptions of sex offender risk management policy in England and Wales" i *Criminology & Criminal Justice*, Vol. 20, No. 4: 433–450.
- Johannessen, Stig O.** (2013a): *Politikultur: Identitet, makt og forandring i politiet*. Akademika Forlag.
- Jørgensen, Kasper, Lentz, Lene Wachter, Olesen, Annette** (2023): "'Det er ligesom at bo i et glashus" – Politiets tilsynsbesøg hos seksualforbrydere dømt for overgreb mod børn" i *Retfærd*, Nr. 2: 53-70.
- Järvinen, Margaretha** (2013): "Pierre Bourdieu", kapitel 18 (s. 365-385) i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.) (2013): *Klassisk og moderne samfundsteori*. 5. udgave, 3. oplag. Hans Reitzels Forlag.
- Kebbell, Mark, Alison, Laurence, Hurren, Emily & Mazerolle, Paul** (2010): "How do sex offenders think the police should interview to elicit confessions from sex offenders?" i *Psychology, Crime & Law*, Vol. 16, No. 7: 567-584.
- Kernsmith, Poco D., Craun, Sarah W. & Foster, Jonathan** (2009): "Public Attitudes Toward Sexual Offenders and Sex Offender Registration" i *Journal of Child Sexual Abuse*, Vol. 18: 290-301.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend** (2015): *Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag.
- Lentz, Lene Wachter** (2022): "Sædelighedsdømte og fremmedkrigere – politiets nye tilsyn uden retskendelse" i *Juristen*, Nr. 1: 25-34.
- Masters, Kindalin Brooke & Kebbell, Mark Rhys** (2019): "Police Officers' Perceptions of a Sex Offender Registration Scheme: Identifying and Responding to Risk", Vol. 26, No. 3: 396-413.

Masters, Kindalin Brooke & **Kebbell**, Mark Rhys (2023): "Police officers' perceptions of a dynamic sex offender risk assessment tool (the 'SHARP') and registered sex offenders" i *Psychiatry, Psychology and Law*, Vol. 30, No. 3: 362-382.

McGuickin, Gerard K. & **Brown**, Jennifer (2001): "Managing Risk from Sex Offenders Living in Communities: Comparing Police, Press and Public Perceptions" i *Risk Management*, Vol. 3, No. 1: 47-60.

McGuire, James, **Evans**, Emily & **Kane**, Eddie (2021): "Managing Sex Offenders on Licence: Effectiveness of Registration and Notification Procedures", kapitel 3 (s. 61-97) i McGuire, James, Evans, Emily & Kane, Eddie (2021): *Evidence-Based Policing and Community Crime Prevention*. Springer Nature.

Meloy, Michelle, **Curtis**, Kristin & **Boatwright**, Jessica (2013): "The Sponsors of Sex Offender Bills Speak Up: Policy Makers' Perceptions of Sex Offenders, Sex Crimes, and Sex Offender Legislation" i *Criminal Justice and Behavior*, Vol. 40, No. 4, 438-452.

Mydlowski, Leona & **Turner-Moore**, Rhys (2023): "Tensions between police training and practice for the risk assessment of registered sex offenders in England and Wales" i *Journal of Sexual Aggression*: 1-14.

Nash, Michael Robert (2016): "'Scum Cuddlers': police offender managers and the sex offenders' register in England and Wales" i *Policing and Society*, Vol. 26, No. 4: 411-427.

Oxburgh, Gavin, **Ost**, James & **Cherryman**, Julie (2012): "Police interviews with suspected child sex offenders: does use of empathy and question type influence the amount of investigation relevant information obtained?" i *Psychology, Crime & Law*, Vol. 18, No. 3: 259-273.

Prescott, J.J. & **Rockoff**, Jonah E. (2008): "Do Sex Offender Registration and Notification Laws Affect Criminal Behavior?" i *The Journal of law & economics*, Vol. 54, No.1: 161-206.

Prenzler, Tim (1997): "Is There a Police Culture" i *Australian Journal of Public Administration*, Vol. 56, No. 4: 47-56.

Pearson, Geoff & **Rowe**, Mike (2020): "In Search of 'Police Culture': Ethnographic Approaches to Studying the Police", kapitel 2 (s. 14-31) i Pearson, Geoff & Rowe, Mike (2020):

Police Street Powers and Criminal Justice - Regulation and Discretion in a Time of Change. Hart Publishing.

Reiner, Robert (2010): "Watching the watchers: Theory and research in policing studies", kapitel 1 (s. 3-38) i Reiner, Robert (2010): *The Politics of the Police*. 4. udgave. Oxford University Press.

Sackmann, Sonja A. (1992): "Culture and Subcultures: An Analysis of Organizational Knowledge" i *Administrative Science Quarterly*, Vol. 37, No. 1: 140-161.

Sackmann, Sonja A. (2021): *Culture in Organizations: Development, Impact and Culture-Mindful Leadership*. Springer Nature.

Silvestri, Marisa (2017): "Police culture and gender: Revisiting 'the cult of masculinity'" i *Policing: A Journal of Policy and Practice*, Vol. 11, No. 3: 289-300.

Socia, Kelly M. & **Stamatel**, Janet P. (2010): "Assumptions and Evidence Behind Sex Offender Laws: Registration, Community Notification, and Residence Restrictions" i *Sociology Compass*, Vol. 4, No. 1: 1-20.

Staunæs, Dorthe & **Søndergaard**, Dorte Marie (2005): "Interview i en tangotid" i Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (red.) (2005): *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv: Interview, observationer og dokumenter*. Hanz Reitzels Forlag.

Sørensen, Anne-Stina (2010): "Akademikere og politiet - Kampen mellem teori og praksis" i *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*.

Tanggaard, Lene & **Brinkmann**, Svend (2015): "Interviewet: Samtalen som forskningsmetode" i Tanggaard, Lene & Brinkmann, Svend (red.) (2015): *Kvalitative metoder: En grundbog*. Hans Reitzels Forlag.

Van Hulst, Merlijn (2013): "Storytelling at the Police Station: The Canteen Culture Revisited" i *British Journal of Criminology*, Vol. 53, No. 4: 624-642.

Vess, James, **Day**, Andrew, **Powell**, Martine & **Graffam**, Joe (2014): "International sex offender registration laws: research and evaluation issues based on a review of current scientific literature" i *Police Practice and Research*, Vol. 15, No. 4: 322-335.

Werth, Robert (2023): "More than monsters: Penal imaginaries and the specter of the dangerous sex offender" i *Punishment & Society*, Vol. 25, No. 4: 977-997.

9.1. Lovforslag, hørings svar, dokumenter, dataudtræk, regeringsudspil med videre:

Folketinget (2019-20): "Lovforsalg L9 forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømteseksualforbrydere)". [Link](#)

Joan-Søstrene (2019): "Vedrørende høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere), jeres sagsnr. 2018-731-0041". [Link](#)

Justitsministeriet (2018): "Styrket indsats mod pædofilidømte". Regeringsudspil. [Link](#)

Justitsministeriet (2019a): "BEK nr 1500 af 17/12/2019: Bekendtgørelse om politiets tilsyn med dømte seksualforbryderes overholdelse af forbud". [Link](#)

Justitsministeriet (2019b): "Styrket tilsyn med pædofilidømte vedtaget". [Link](#)

Justitsministeriet (2024): "Besvarelse af spørgsmål nr. 570 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg". Sagsnr. 2024-00973. [Link](#)

Lov nr. 1425 af 17. december 2019 om ændring af straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere). LFF (lovforslag) nr. 9 af 2. oktober 2019. Debatten fra førstebehandlingen af lovforslaget den 1. november 2019. [Link](#)

Nordjyllands Politi (2024): Dataudtræk fra POL-INTEL modtaget gennem samarbejde med Nordjyllands Politi.

Retsinformation (2022): "LOV nr 226 af 15/02/2022: Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om pas til danske statsborgere m.v.". [Link](#)

Retsudvalget 2019-20: "Kommenteret Høringsoversigt: Forslag til lov om ændringer i straffeloven (Forbud til dømte seksualforbrydere)". Sagsnr. 2018-731-0041. [Link](#)

Rigspolitiet (2020): "Midlertidig vejledning om politiets tilsyn med personer meddelt § 236-forbud".

Rigspolitiet (2024): Dataudtræk fra POLSAS modtaget gennem aktindsigt.

9.2. Bilagsoversigt

1. Ph.d.-stipendiat Kasper Jørgensens projektbeskrivelse
2. Straffelovens § 236
3. Specialebeskrivelse brugt i forbindelse med empiriindsamling
4. Interviewguide til tilsynsførende betjente
5. Interviewguide til koordinatore
6. Interview, Andreas
7. Interview, Erik
8. Interview, Henrik
9. Interview, Josephine
10. Interview, Karsten
11. Interview, Lars
12. Interview, Mette
13. Interview, Ole
14. Interview, Peter
15. Interview, Sarah
16. Interview, Sigrid
17. Interview, Simon
18. Interview, Tim